

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

TÜRKİYE'DEKİ KOBİ'LERE İLİŞKİN BAZI İSTATİSTİKİ GÖSTERGELER

BİLGİ YÖNETİMİ VE KARAR DESTEK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
(ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ)

2026

T.C. Kck ve Orta lekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
Bilgi Yönetimi ve Karar Destek Dairesi Başkanlığı
Araştırmalar Müdürlüğü

Hacı Bayram Mah. İstanbul Cad. No: 32
06050 Ulus / Altındağ / ANKARA

Görüş ve önerilerinizi arastirmalar@kosgeb.gov.tr adresine iletebilirsiniz.

Tel: 0 312 595 28 00

Faks: 0 312 368 07 15

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	vi
GİRİŞ.....	1
1. GİRİŞİM SAYILARI.....	4
1.1. İŞ KAYITLARINA GÖRE GİRİŞİM SAYILARI.....	5
2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ GİRİŞİM İSTATİSTİKLERİ.....	7
2.1. TEMEL DEĞİŞKENLERE GÖRE KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ GİRİŞİM İSTATİSTİKLERİ.....	8
2.1.1. Girişim Sayısı.....	8
2.1.2. Ciro.....	14
2.1.3. Girişim Başına Ciro.....	18
2.1.4. Üretim Değeri.....	20
2.1.5. Girişim Başına Üretim Değeri.....	24
2.1.6. Faktör Maliyeti ile Katma Değer.....	26
2.1.7. Girişim Başına Faktör Maliyeti ile Katma Değer.....	30
2.1.8. Personel Maliyeti.....	32
2.1.9. Girişim Başına Personel Maliyeti.....	36
2.1.10. Çalışan Sayısı.....	38
2.1.11. Girişim Başına Çalışan Sayısı.....	42
2.1.12. Ücretli Çalışanların Sayısı.....	44
2.1.13. Girişim Başına Ücretli Çalışanların Sayısı.....	48
2.1.14. Çalışan Başına Katma Değer.....	50
2.2. DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ.....	52
2.2.1. İhracat ve İthalat Gerçekleştiren Girişim Sayısı.....	52
2.2.2. İhracat ve İthalat Tutarı.....	55
2.3. AR-GE İSTATİSTİKLERİ.....	57
2.3.1. Ar-Ge Harcaması.....	57
2.3.2. Ar-Ge İnsan Kaynağı.....	59
2.4. PATENT İSTATİSTİKLERİ.....	60
2.5. GİRİŞİMCİLİK VE İŞ DEMOGRAFİSİ.....	61
2.5.1. Girişim Doğum Oranı.....	61
2.5.2. Girişim Ölüm Oranı.....	62
2.5.3. Hayatta Kalma.....	63
2.5.4. Hızlı Büyüyen Girişimler.....	64
2.5.5. Ceylan Girişimler.....	65
3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	66

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1 - İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayılarının Sektör ve Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı, 2024	5
Tablo 2 - İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayılarının Yıllara ve Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı, 2015-2024	6
Tablo 3 - Ölçek ve Sektörlere Göre Girişim Sayısı, 2024	11
Tablo 4 - Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Gayrisafi Yurt İçi Ar-Ge Harcaması (Milyon ₺), 2015-2024..	57
Tablo 5 - Mali ve Mali Olmayan Şirketler Ar-Ge İnsan Kaynağı (Kişi), 2015-2024	59
Tablo 6 – Takipteki KOBİ Kredileri, 2016-2025	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 –Yıllara Göre Girişim Sayıları ve Ölçeksel Dağılım, 2015-2024.....	8
Şekil 2 – Ölçek Düzeylerindeki Girişim Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024	9
Şekil 3 - Sektör Bazında Girişim Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	9
Şekil 4 – KOBİ’lerde Girişim Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024.....	10
Şekil 5 - Ölçek ve Yıllara Göre İmalat Sanayi Sektöründeki Girişim Sayısı, 2015-2024.....	12
Şekil 6 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Girişim Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	13
Şekil 7 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Girişim Sayısının Dağılımı (%), 2024.....	13
Şekil 8 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ciro (Milyar ₺), 2015-2024.....	14
Şekil 9 – KOBİ’ler ve Büyük Ölçekli Girişimlerdeki Cironun Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024	14
Şekil 10 – Sektör Bazında Cironun Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	15
Şekil 11 – KOBİ’lerde Cironun Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024.....	15
Şekil 12 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Ciro (Milyar ₺), 2015-2024.....	16
Şekil 13 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Cironun Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	16
Şekil 14 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Cironun Dağılımı (%), 2024	17
Şekil 15 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024.....	18
Şekil 16 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişimlerindeki Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024.....	18
Şekil 17 – KOBİ’lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2024.....	19
Şekil 18 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024.....	19
Şekil 19 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Üretim Değeri (Milyar ₺), 2015-2024	20
Şekil 20 – Ölçek Bazında Üretim Değerinin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024	20
Şekil 21 - Sektör Bazında Üretim Değerinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	21
Şekil 22 – KOBİ’lerde Üretim Değerinin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024.....	21
Şekil 23 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Üretim Değeri (Milyar ₺), 2015-2024.....	22
Şekil 24 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Üretim Değerinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	22
Şekil 25 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Üretim Değerinin Dağılımı (%), 2024	23
Şekil 26 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024.....	24
Şekil 27 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişimlerindeki Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024	24
Şekil 28 – KOBİ’lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2024.....	25
Şekil 29 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024.....	25
Şekil 30 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Katma Değer (Milyar ₺), 2015-2024.....	26
Şekil 31 - Ölçek Bazında Katma Değerin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024.....	26
Şekil 32 - Sektör Bazında Katma Değerin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	27
Şekil 33 – KOBİ’lerde Faktör Maliyeti ile Katma Değerin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024	27
Şekil 34 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Katma Değer (Milyar ₺), 2015-2024	28
Şekil 35 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Katma Değerin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	28
Şekil 36 – Ölçek Bazında Girişimlerdeki Katma Değerin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (%), 2024..	29
Şekil 37 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024.....	30
Şekil 38 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişim. Girişim Baş. Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024	30
Şekil 39 – KOBİ’lerde Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2024.....	31
Şekil 40 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024.....	31
Şekil 41 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Personel Maliyeti (Milyar ₺), 2015-2024	32
Şekil 42 - Ölçek Bazında Personel Maliyetinin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024.....	32
Şekil 43 - Sektör Bazında Personel Maliyetinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	33

Şekil 44 – KOBİ’lerde Personel Maliyetinin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024.....	33
Şekil 45 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Personel Maliyeti (Milyar ₺), 2015-2024.....	34
Şekil 46 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Personel Maliyetinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	34
Şekil 47 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Personel Maliyetinin Dağılımı (%), 2024	35
Şekil 48 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024.....	36
Şekil 49 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sek. Gir. Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024	36
Şekil 50 - KOBİ’lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2024.....	37
Şekil 51 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024	37
Şekil 52 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024.....	38
Şekil 53 - Ölçek Bazında Çalışan Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024.....	38
Şekil 54 - Sektör Bazında Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	39
Şekil 55 – KOBİ’lerde Çalışan Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024.....	39
Şekil 56 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024.....	40
Şekil 57 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	40
Şekil 58 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Çalışan Sayısının Dağılımı (%), 2024	41
Şekil 59 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024.....	42
Şekil 60 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişim. Girişim Baş. Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024	42
Şekil 61 – KOBİ’lerde Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2024	43
Şekil 62 - Yıllara ve Tek. Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024.....	43
Şekil 63 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ücretli Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024.....	44
Şekil 64 - Ölçek Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024	44
Şekil 65 - Sektör Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024.....	45
Şekil 66 – KOBİ’lerde Ücretli Çalışan Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024	45
Şekil 67 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Ücretli Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024	46
Şekil 68 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024	46
Şekil 69 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Ücretli Çalışan Sayısının Dağılımı (%), 2024.....	47
Şekil 70 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024.....	48
Şekil 71 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sek. Gir. Girişim Baş. Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024	48
Şekil 72 – KOBİ’lerde Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2024	49
Şekil 73 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024	49
Şekil 74 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024.....	50
Şekil 75 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Gir. Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024	50
Şekil 76 – KOBİ’lerde Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2024.....	51
Şekil 77 - Yıllara ve Tek. Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024.....	51
Şekil 78 – Yıllara Göre İhracat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Sayısı, 2015-2024.....	52
Şekil 79 – Yıllara ve Ölçeklere Göre İhracat Yapan Girişim Sayısı, 2015-2024.....	53
Şekil 80 - Yıllara Göre İhracat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Say. Toplam Girişim Say. Oranı, 2015-2024.....	53
Şekil 81 - Yıllara Göre İthalat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Sayısı, 2015-2024.....	54
Şekil 82 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İthalat Yapan Girişim Sayısı, 2015-2024.....	54
Şekil 83 - Yıllara Göre İthalat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Say. Toplam Girişim Say. Oranı, 2015-2024	55
Şekil 84 – Yıllara Göre Türkiye’de Dış Ticaret (Milyar ABD \$), 2015-2024.....	55
Şekil 85 – Yıllara ve Ölçeklere Göre İhracat Tutarı (Milyar ABD \$), 2015-2024.....	56

Şekil 86 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İthalat Tutarı (Milyar ABD \$), 2015-2024.....	56
Şekil 87 - Yıllara ve Harcama Grubuna Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Gayrisafı Yurt İçi Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı (%).....	57
Şekil 88 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Ar-Ge Cari Harcamalarının Dağılımı (%).....	58
Şekil 89 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketler Ar-Ge Yatırım Harcamalarının Dağılımı (%).....	58
Şekil 90 - Yıllara ve Meslek Grubuna Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Ar-Ge İnsan Kaynağı Dağılımı (Kişi %).....	59
Şekil 91 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Patent Başvuru Sayısı.....	60
Şekil 92 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Patent Tescil Sayısı.....	60
Şekil 93 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Doğan Girişimler – Oran (%).....	61
Şekil 94 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Doğan Girişimlerdeki İstihdam – Oran (%).....	61
Şekil 95 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ölen Girişimler – Oran (%).....	62
Şekil 96 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ölen Girişimlerdeki İstihdam – Oran (%).....	62
Şekil 97 - 2019 Yılında Doğan KOBİ'lerin Hayatta Kalma Oranları (%).....	63
Şekil 98 - 2019 Yılında Doğan Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli Girişimlerin Hayatta Kalma Oranları (%).....	63
Şekil 99 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İstihdama Göre Hızlı Büyüyen Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2015-2024.....	64
Şekil 100 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ciroya Göre Hızlı Büyüyen Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2014-2022.....	64
Şekil 101 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İstihdama Göre Ceylan Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2016-2024.....	65
Şekil 102 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ciroya Göre Ceylan Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2016-2022.....	65
Şekil 103 - Toplam Kredilerin Kredi Türlerine Göre Dağılımı (%-Milyar TL), 2016-2025.....	66
Şekil 104 - KOBİ Kredilerinin Payının Yıllara Göre Dağılımı (%), 2016-2025.....	66
Şekil 105 - KOBİ Kredilerinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%-Milyar TL), 2016-2025.....	67
Şekil 106 - KOBİ Ortalama Kredi Tutarı (Bin TL), 2022-2025.....	67
Şekil 107 - KOBİ Niteliğindeki Müşteri Sayısının Ölçeklere ve Yıllara Göre Dağılımı (%-Bin Müşteri), 2016-2025.....	68

YÖNETİCİ ÖZETİ

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri – 2024 bülteni kapsamındaki temel değişkenlere ilişkin veriler incelendiğinde:

- **KOBİ niteliğindeki girişim sayısı** 2023 yılında yaklaşık 3 Milyon 755 Bin iken %4,6 artarak 2024 yılında yaklaşık 3 Milyon 928 Bin olmuştur. **KOBİlerin tüm girişimler içindeki payı** %99,6'dır.
- **KOBİlerdeki toplam ciro** 2024 yılında yaklaşık 40,4 Trilyon ₺'dir. **KOBİlerin toplam cirodaki payı** 2023 yılında %47,4 iken 2024 yılında %44,1 olmuştur.
- **KOBİlerdeki girişim başına ciro değeri** 2024 yılında yaklaşık 10,3 Milyon ₺'dir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 25,8 Milyon ₺, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 24,0 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 14,5 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİlerinde 12,3 Milyon ₺'dir.
- **KOBİlerdeki toplam üretim değeri** 2024 yılında yaklaşık 21,1 Trilyon ₺'dir. **KOBİlerin toplam üretim değerindeki payı** 2023 yılında %41,6 iken 2024 yılında %39,8 olmuştur.
- **KOBİlerdeki girişim başına üretim değeri** 2024 yılında yaklaşık 5,4 Milyon ₺'dir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 22,5 Milyon ₺, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 22,3 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 13,3 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİlerinde 11,2 Milyon ₺'dir.
- **KOBİlerdeki toplam katma değer** 2024 yılında yaklaşık 6,5 Trilyon ₺'dir. **KOBİlerin toplam katma değerdeki payı** 2023 yılında %40,2 iken 2024 yılında %41,2 olmuştur.
- **KOBİlerdeki girişim başına katma değer** 2024 yılında yaklaşık 1,7 Milyon ₺'dir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 9,1 Milyon ₺, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 6,6 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 3,7 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİlerinde 2,7 Milyon ₺'dir.
- **KOBİlerdeki personel maliyeti** 2024 yılında yaklaşık 3,4 Trilyon ₺'dir. **KOBİlerin toplam personel maliyetindeki payı** 2023 yılında %48,0 iken 2024 yılında %43,4 olmuştur.
- **KOBİlerdeki girişim başına personel maliyeti** 2024 yılında yaklaşık 873 Bin ₺'dir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 5,3 Milyon ₺, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 3,5 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 1,9 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİlerinde 1,6 Milyon ₺'dir.
- **KOBİlerdeki çalışan sayısı** 2024 yılında yaklaşık 13,6 Milyon kişidir. **KOBİlerin toplam çalışan sayısındaki payı** 2023 yılında %70,5 iken 2024 yılında %68,5 olmuştur.
- **KOBİlerdeki girişim başına çalışan sayısı** 2024 yılında yaklaşık 3,5 kişidir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 8,8 kişi, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 7,8 kişi, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 5,7 kişi ve düşük teknoloji KOBİlerinde 5,9 kişidir.
- **KOBİlerdeki çalışan başına katma değer** 2024 yılında yaklaşık 479 Bin ₺'dir. Yüksek teknoloji KOBİlerinde 1,0 Milyon ₺, orta-yüksek teknoloji KOBİlerinde 846 Bin ₺, orta-düşük teknoloji KOBİlerinde 645 Bin ₺ ve düşük teknoloji KOBİlerinde 448 Bin ₺'dir.

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri – 2024 bülteni kapsamındaki dış ticarete ilişkin veriler incelendiğinde:

- **İhracat yapan KOBİ sayısı** 2023 yılında yaklaşık 132 Bin iken %28,5 artarak 2024 yılında yaklaşık 170 Bin olmuştur. **İhracat yapan KOBİlerin ihracat yapan tüm girişimler içindeki payı** %96,3'tür.
- **İhracat yapan KOBİ sayısının toplam KOBİ sayısına oranı** %4,3'tür. Bir önceki yıl bu oran 3,5 idi. Bu oran mikro ölçeklilerde %2,9, küçük ölçeklilerde %13,7, orta ölçeklilerde %29,7 ve büyük ölçeklilerde %47,1'dir.
- 2024 yılında gerçekleştirilen toplam ihracat 256,1 Milyar ABD \$ tutarındadır. **Toplam ihracatta KOBİlerin payı** 2023 yılında %35,0 iken 2024 yılında %29,6 olmuştur.

- 2024 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat 320,0 Milyar ABD \$ tutarındadır. **Toplam ithalatta KOBİ'lerin payı** 2023 yılında %20,0 iken 2024 yılında %15,9 olmuştur.

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri – 2024 bülteni kapsamındaki Ar-Ge harcaması ve insan kaynağına ilişkin veriler incelendiğinde:

- 2024 yılında mali ve mali olmayan şirketlerin gerçekleştirdiği toplam Ar-Ge harcaması 413 Milyar 145 Milyon ₺'dir. **Toplam Ar-Ge harcamasında KOBİ'lerin payı** 2023 yılında %30,0 iken 2024 yılında %28,8 olmuştur.
- 2024 yılında mali ve mali olmayan şirketlerin toplam Ar-Ge personeli işi sayısı cinsinden 219.861 kişidir. **Toplam Ar-Ge personeline KOBİ'lerin payı** 2023 yılında %46,9 iken 2024 yılında %44,0 olmuştur.

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri – 2024 bülteni kapsamındaki patent sayılarına ilişkin veriler incelendiğinde:

- 2024 yılında toplam patent başvuru sayısı 6.556'dır. **Toplam patent başvurusunda KOBİ'lerin payı** 2023 yılında %27,1 iken 2024 yılında %21,6 olmuştur.
- 2024 yılında toplam tescil edilen patent sayısı 2.686'dır. **Toplam tescil edilen patent sayısında KOBİ'lerin payı** 2023 yılında %22,6 iken 2024 yılında %22,9 olmuştur.

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri – 2024 bülteni kapsamındaki girişimcilik ve iş demografisine ilişkin veriler incelendiğinde:

- **Doğan KOBİ girişim sayısının aynı yıl içindeki aktif KOBİ girişim sayısına oranı** (girişim doğum oranı) 2023 yılında %15,5 iken 2024 yılında %15,9 olmuştur.
- **Ölen KOBİ girişim sayısının aynı yıl içindeki aktif KOBİ girişim sayısına oranı** (girişim ölüm oranı) 2021 yılında %12,0 iken 2022 yılında %13,0 olmuştur.
- 2019 yılında doğan KOBİ'lerde 1 yıllık hayatta kalma oranı %80,6, 2 yıllık hayatta kalma oranı %64,4, 3 yıllık hayatta kalma oranı %54,8, 4 yıllık hayatta kalma oranı %47,0 ve 5 yıllık hayatta kalma oranı %41,2'dir.
- **İstihdama göre hızlı büyüyen KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler içindeki payı** 2023 yılında %9,3 iken 2024 yılında %6,9 olmuştur.
- **İstihdama göre ceylan KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler içindeki payı** 2023 yılında %1,6 iken 2024 yılında %1,2 olmuştur.

BDDK Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri–Aralık 2025 bültenine göre, 2025 yılı itibarıyla:

- **Toplam kredi tutarı içinde KOBİ kredilerinin payı** 2024 yılında %26,7 iken 2025 yılında %26,9 olmuştur.
- **Toplam ticari kredi tutarı içinde KOBİ kredilerinin payı** 2024 yılında %35,2 iken 2025 yılında %35,8 olmuştur.
- 2025 yılında KOBİ'lere kullanılan kredilerde mikro girişimlerin payı %26,8, küçük girişimlerin payı %27,1 ve orta ölçekli girişimlerin payı %46,1'dir.
- 2025 yılı itibarıyla KOBİ'lere kullanılan ortalama kredi tutarı 1,3 Milyon TL'dir. Mikro işletmelerde 409 Bin TL, küçük işletmelerde 2,5 Milyon TL ve orta ölçekli işletmelerde ise 12,2 Milyon TL'dir.
- 2025 yılı itibarıyla KOBİ niteliğindeki müşteri sayısı 4 Milyon 968 Bin'dir. KOBİ niteliğindeki müşterilerin %81,9'u mikro, %13,3'ü küçük ve %4,8'i orta ölçeklidir.
- 2025 yılında takipteki kredilerin brüt tutarı 594 Milyar ₺, takipteki ticari kredilerin brüt tutarı 352 Milyar ₺, takipteki KOBİ kredilerinin brüt tutarı ise 200 Milyar ₺'dir.
- Takipteki KOBİ kredilerinin **takipteki krediler içindeki payı** %33,7, **takipteki ticari krediler içindeki payı** %56,8, **KOBİ kredileri içindeki payı** %3,2'dir.

GİRİŞ

KOBİ'ler, çalışma yöntemlerindeki esneklik sayesinde değişen piyasa koşulları ve teknolojik gelişmelere hızla uyum sağlayabilmektedir. Bürokratik olmayan; yalın ve yeniliklere açık yönetim tarzı, KOBİ'lere süratli karar alma ve uygulama avantajı sağlamaktadır. KOBİ'ler butik üretim sayesinde ürün farklılaşması sağlamakta ve büyük işletmelere ara malı temin ederek tedarik zincirini tamamlamaktadır. Bu özelliklerinden dolayı KOBİ'ler günümüzde, "büyüyemediği için küçük kalmış" işletmeler olarak değil "ekonomik kalkınmanın itici gücü" olarak değerlendirilmekte ve ülkelerin gelişme stratejilerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

KOBİ'ler, dengeli gelir dağılımının tesisindeki olumlu katkıları nedeniyle sosyal kalkınmada da önemli bir işlev görmektedirler. KOBİ'ler, faaliyet gösterdikleri bölgelerde istihdam ve gelir artışı sağlayarak, büyük şehirlere doğru göçü önlemekte ve bölgede, yaşama ve büyüme potansiyeli yüksek olan yeni işletmelerin doğuşuna ortam hazırlamaktadırlar. Diğer yandan, KOBİ'ler, bölgesel kalkınma süreci içerisinde, ülkenin tüm yaratıcı girişimci potansiyelini ortaya çıkarmakta ve kalifiye eleman yetiştirilmesinde de önemli katkılar sağlamaktadır.

Ülkemizde KOBİ'lerin tanımlanmasında kullanılan esaslar, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği" ile belirlenmiştir. Buna göre, yıllık çalışan sayısı 250 (iki yüz elli) kişiden az olan ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 (bir) milyar Türk Lirasını aşmayan işletmeler KOBİ vasfı taşımaktadır.

Yıllık çalışan sayısı 10 (on) kişiden az olan ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 10 (on) milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler **Mikro İşletme**, yıllık çalışan sayısı 50 (elli) kişiden az olan ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 100 (yüz) milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler **Küçük İşletme**, yıllık çalışan sayısı 250 (iki yüz elli) kişiden az olan ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 (bir) milyar Türk Lirasını aşmayan işletmeler **Orta Büyüklükteki İşletme** olarak kabul edilmektedir.

[Yönetmeliğe Erişim İçin Tıklayınız!](#)

Ülkemizde ekonomik ve sosyal kalkınmada önemli rolleri bulunan KOBİ'lerin ekonomideki payları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yürütülen çeşitli çalışmalar aracılığıyla ve idari kayıtlardan elde edilen verilerle belirlenebilmektedir.

24 Aralık 2025 tarihinde yayımlanan "Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri, 2024" bülteninde, girişimlerin çalışan sayısı ve mali kriterleri dikkate alınmak suretiyle oluşturulmuş KOBİ'lere ilişkin çeşitli istatistikler yer almaktadır. Bununla birlikte "İş Kayıtları İstatistikleri" ile 10 Aralık 2025 tarihinde yayımlanan "Yenilik Araştırması, 2024" ve 11 Eylül 2025 tarihinde yayımlanan "Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2025" bültenlerinde de girişimlerin sadece çalışan sayısı kriteri dikkate alınmak suretiyle oluşturulmuş istatistikler yer almaktadır. Ayrıca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), yılın her çeyreğinde Türk Bankacılık Sektörüne ilişkin raporlar yayımlamakta ve KOBİ kredilerine ilişkin veriler sunmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında üretilen önemli bazı istatistiksel göstergeler aşağıda bölümler halinde sunulmaktadır.

Avrupa Topluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması NACE Rev.2 esas olmak üzere aşağda yer alan sektörler Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri'nin kapsamını oluşturmaktadır.

Kapsama alınan sektörler:

- B Madencilik ve taş ocakçılığ
- C İmalat
- D Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım
- E Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
- F İnşaat
- G Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarım
- H Ulaştırma ve depolama
- I Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
- J Bilgi ve iletişim
- L Gayrimenkul faaliyetleri
- M Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
- N İdari ve destek hizmet faaliyetleri
- P Eğitim
- Q İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
- R Kùltür, sanat, eğlence, dinlence ve spor
- S Diğer hizmet faaliyetleri

Kapsama alınmayan sektörler:

- A Tarım, ormancılık ve balıkçılık
- K Finans ve Sigorta faaliyetleri
- O Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik
- T Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri
- U Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri
- S' nin bir bölümü - Diğer hizmet faaliyetleri içinde yer alan "Üye olunan kuruluşların faaliyetleri" hariç

Bu çalışmanın kapsamında aşağıda yer alan istatistiklere yer verilmiştir:

İstatistik Bülteni / Rapor Adı	Dokümanda Yer Alan Başlıklar
İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları ¹	Girişim Sayıları İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları
Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri, 2024 ²	1- Temel Değişkenlere Göre KOBİ İstatistikleri a- Girişim Sayısı b- Ciro c- Üretim Değeri d- Faktör Maliyeti ile Katma Değer e- Mal ve Hizmetlerin Toplam Satın Alışları f- Personel Maliyeti g- Çalışan Sayısı h- Mal ve Hizmet Stoklarındaki Değişim i- Ücretli Çalışanların Sayısı j- Çalışan Başına Katma Değer 2- Dış Ticaret İstatistikleri a- İhracat b- İthalat 3- Ar-Ge İstatistikleri 4- Patent İstatistikleri 5- Girişimcilik ve İş Demografisi
Yenilik Araştırması 2024 ¹ , 10 Aralık 2025	Yenilik Araştırması
Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2025 ¹ , 11 Eylül 2025	Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması
Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü ³	Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü

1-Ölçeksel dağılımda yalnızca çalışan sayısı kriteri esas alınmıştır. İş kayıtlarına göre girişim sayısı verileri 2024 yılına ait olup <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> adresinden ulaşılabilmektedir.

2-Ölçeksel dağılımda “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” kapsamındaki KOBİ tanımı (çalışan sayısı ve mali kriterler) esas alınmıştır.

3-Ölçeksel dağılımda “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” kapsamındaki KOBİ tanımı esas alınmıştır. Bu tanım esasında “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği” kapsamındaki KOBİ tanımı ile aynı olmakla birlikte BDDK'nın 13/11/2025 tarih ve 11287 sayılı karar ile KOBİ tanımına ilişkin sınır yurt içi yerleşik KOBİ'ler açısından 1.000.000.000 TL olarak belirlenmiştir.

1. GİRİŞİM SAYILARI

TÜİK, ülkemizdeki toplam girişim sayısının belirlenebilmesi amacıyla İş Kayıtları ve YSHİ (Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri) çalışmalarını düzenli olarak sürdürmektedir. Bununla birlikte idari kayıtlardan elde edilen ve ana çerçevesini YSHİ kapsamındaki girişimlere ilişkin verilerin oluşturduğu, ilk olarak Aralık 2020 tarihinde yayımlanan KOBİ İstatistikleri çalışmasında da girişim sayılarına yer verilmiştir. İş Kayıtları ve YSHİ’de büyüklük gruplarının belirlenmesinde yalnızca çalışan sayısı kriteri esas alınırken KOBİ İstatistiklerinde çalışan sayısının yanı sıra mali kriterler de esas alınmıştır.

İş Kayıtları ve YSHİ’nin kapsamındaki farklılıklar incelendiğinde; her iki çalışma da Gelir İdaresi Başkanlığı’ndan (GİB) elde edilen verilere dayalı olarak yürütülmekle birlikte sonuçları arasında bazı farklılıklar gözlenmektedir. TÜİK yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonucu iki çalışma arasındaki farklılığın temelinde iki farklı sebepten kaynaklandığı öğrenilmiştir. Bu iki sebepten birincisi girişimleri tanımlamada farklı kriterler kullanılması ve ikincisi ise sektörel kapsamların farklı olmasıdır.

İş Kayıtları ve YSHİ çalışmaları kapsamında girişim sayısını belirlemede istihdam veya ciro kriterleri kullanılmaktadır. Referans dönemde istihdam veya ciro kriterlerinden birisini sağlayan, yani “ciro > 0” veya “çalışan sayısı > 0” olan girişimler aktif; eğer her iki kriter de 0 ise girişim pasif kabul edilmektedir. YSHİ kapsamında aktif olan girişim sayısı hesaplanırken, İş Kayıtları kapsamında cirosu olmayan/hiç çalışmamayan ama mali kayıtlara göre faal gözüken girişimler de hesaba dâhil edilmektedir. İş Kayıtlarına göre bir girişimin demografik olarak “ölü” kabul edilmesi için en az iki yıllık süreye ihtiyaç vardır.¹

Farklılığın ikinci sebebi olan sektörel kapsam ise YSHİ’nin İş Kayıtlarına dâhil olan aşağıdaki sektörleri kapsamaması nedeniyle ortaya çıkmaktadır:

- A - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
- K - Finans ve Sigorta Faaliyetleri
- S’nin bir bölümü - “94. Üye Olunan Kuruluşların Faaliyetleri”

¹ Örneğin bir girişimin 2017 yılında GİB’e beyanname vermiş olduğunu ve aktiflik tanımı olan ciro veya istihdama sahip olduğunu düşünelim. Bu girişim 2018 yılında kapanmış olsun. 2018 yılına ilişkin beyanname vermediği için söz konusu girişim YSHİ kapsamında aktif olarak kabul edilmeyecek ancak İş Kayıtları kapsamında aktif kabul edilecektir. Aynı girişim İş Kayıtları tarafında ancak 2019 yılında kapanmış gözükecektir.

1.1. İŞ KAYITLARINA GÖRE GİRİŞİM SAYILARI

TÜİK İş Kayıtları İstatistiklerine göre 2024 yılında ülkemizde 4.691.053 girişim faaliyet göstermiştir. Bu girişimlerin 4.449.186'sı 0-9 (%94,84), 201.304'ü 10-49 (%4,29) ve 34.163'ü 50-249 (%0,73) arası çalışana sahip olmak üzere, toplamda 4.684.653'ü **sadece çalışan sayısı dikkate alındığında** KOBİ'dir (%99,86). İş Kayıtlarının 2024 yılı sektörel ve ölçeksel dağılımı Tablo-1'de yer almaktadır.

Tablo 1 - İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayılarının Sektör ve Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı, 2024

SEKTÖR (NACE Rev.2)	Çalışan Sayısı					Toplam
	0	1-9	10-49	50-249	250+	
A-Tarım, Ormancılık ve Bahçıcılık	4.232	34.986	1.591	215	37	41.061
B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1.616	3.960	1.072	348	86	7.082
C-İmalat	18.811	437.372	45.314	12.388	2.487	516.372
D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	2.431	5.438	779	235	81	8.964
E-Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	469	5.994	543	121	45	7.172
F-İnşaat	35.025	281.616	31.732	5.281	540	354.194
G-Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	48.728	1.431.818	45.098	4.854	681	1.531.179
H-Ulaştırma ve Depolama	7.370	636.634	14.882	1.796	301	660.983
I-Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	11.003	312.691	18.021	2.250	484	344.449
J-Bilgi ve İletişim	7.113	77.139	3.769	682	115	88.818
K-Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3.622	19.100	1.079	256	104	24.161
L-Gayrimenkul Faaliyetleri	5.574	84.457	1.583	237	28	91.879
M-Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	14.039	320.703	11.327	1.023	139	347.231
N-İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	9.119	66.945	5.692	2.046	813	84.615
P-Eğitim	3.392	28.730	7.028	1.124	168	40.442
Q-İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	3.043	72.968	6.643	813	240	83.707
R-Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	34.442	37.492	1.245	197	24	73.400
S-Diğer Hizmet Faaliyetleri	181.037	200.077	3.906	297	27	385.344
TOPLAM	391.066	4.058.120	201.304	34.163	6.400	4.691.053

İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları 2015-2024 dönemi için büyüklük grubuna göre Tablo-2’de yer almaktadır.

Tablo 2 - İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayılarının Yıllara ve Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı, 2015-2024

Çalışan Sayısı	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0-9	3.293.100 (%94,13)	3.404.240 (%94,34)	3.487.205 (%94,35)	3.637.351 (%94,58)	3.763.800 (%95,17)	3.898.365 (%95,19)	4.165.533 (%95,00)	4.410.546 (%95,04)	4.409.792 (%94,93)	4.449.186 (%94,84)
10-49	172.178 (%4,92)	170.678 (%4,73)	174.270 (%4,72)	174.533 (%4,54)	159.392 (%4,03)	165.158 (%4,03)	184.237 (%4,20)	193.043 (%4,16)	196.524 (%4,23)	201.304 (%4,29)
50-249	28.135 (%0,80)	28.240 (%0,78)	29.045 (%0,79)	28.747 (%0,75)	26.449 (%0,67)	26.657 (%0,65)	29.404 (%0,67)	31.089 (%0,67)	33.032 (%0,71)	34.163 (%0,73)
0-249	3.493.413 (%99,85)	3.603.158 (%99,85)	3.690.520 (%99,85)	3.840.631 (%99,86)	3.949.641 (%99,87)	4.090.180 (%99,88)	4.379.174 (%99,87)	4.634.678 (%99,87)	4.639.348 (%99,87)	4.684.653 (%99,86)
Toplam	3.498.586 (%100)	3.608.470 (%100)	3.696.004 (%100)	3.845.951 (%100)	3.954.698 (%100)	4.095.218 (%100)	4.384.672 (%100)	4.640.564 (%100)	4.645.541 (%100)	4.691.053 (%100)

[İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları Çalışması İçin Tıklayınız!](#)

TÜİK Merkezi Dağıtım Sistemi portalında konu kısmında “İş Kayıtları İstatistikleri” seçilerek girişim sayılarına ulaşılabilmektedir.

2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ GİRİŞİM İSTATİSTİKLERİ

Küçük ve orta büyüklükteki girişimlere ait istatistikler, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri araştırması kapsamında yer alan girişimlerin, Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri ile Dış Ticaret İstatistikleri, Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri İstatistikleri, Türk Patent ve Marka Kurumunun patent başvuru ve tescil verileri kullanılarak hazırlanmıştır. KOBİ istatistikleri kapsamında:

- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından tutulan idari kayıtlardan elde edilen 2009-2024 yıllarını kapsayan Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistiklerine ilişkin girişim sayısı, çalışan sayısı, ciro, üretim değeri, faktör maliyetiyle katma değer vb. değişkenler,
- Uygulanan yıllık anketler ve idari kayıt bilgileri kullanılarak oluşturulan Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri İstatistiklerinden (AR-GE) derlenen mali ve mali olmayan şirketlerin büyüklük gruplarına göre toplam gayri safi yurtiçi AR-GE harcamaları ve çalışan sayıları,
- Genel ticaret sistemine göre oluşturulan dış ticaret istatistiklerine ilişkin ithalat ve ihracat yapan girişim sayıları, ürün grubu, sektörler ve ülkelere göre ithalat ve ihracat değerleri,
- Türk Patent ve Marka Kurumu kayıtlarından derlenen patent başvuru ve tescil istatistiklerine ilişkin verilerin yayımlanmasıyla, Türkiye’de KOBİ’ler hakkında birçok yararlanıcının kullanabileceği kapsamlı bir veri seti oluşturulmuştur.

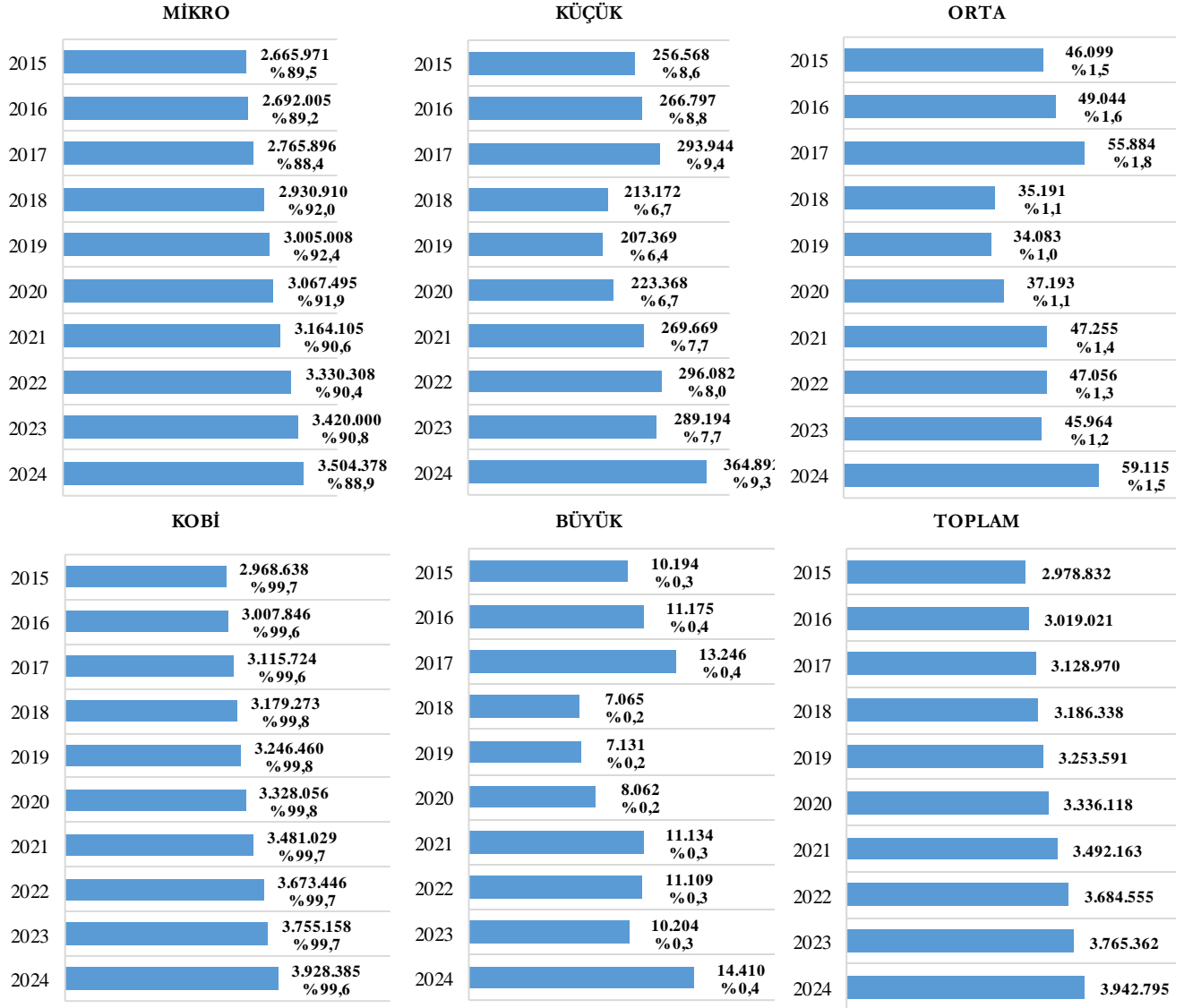
2.1. TEMEL DEĞİŞKENLERE GÖRE KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ GİRİŞİM İSTATİSTİKLERİ

2.1.1. Girişim Sayısı

Girişim sayısı, yıllık sanayi ve hizmet istatistikleri (YSHİ) kapsamında olan sektörlerde faaliyet gösteren ve referans dönemde aktif olan tüm birimlerin sayısını ifade etmektedir.

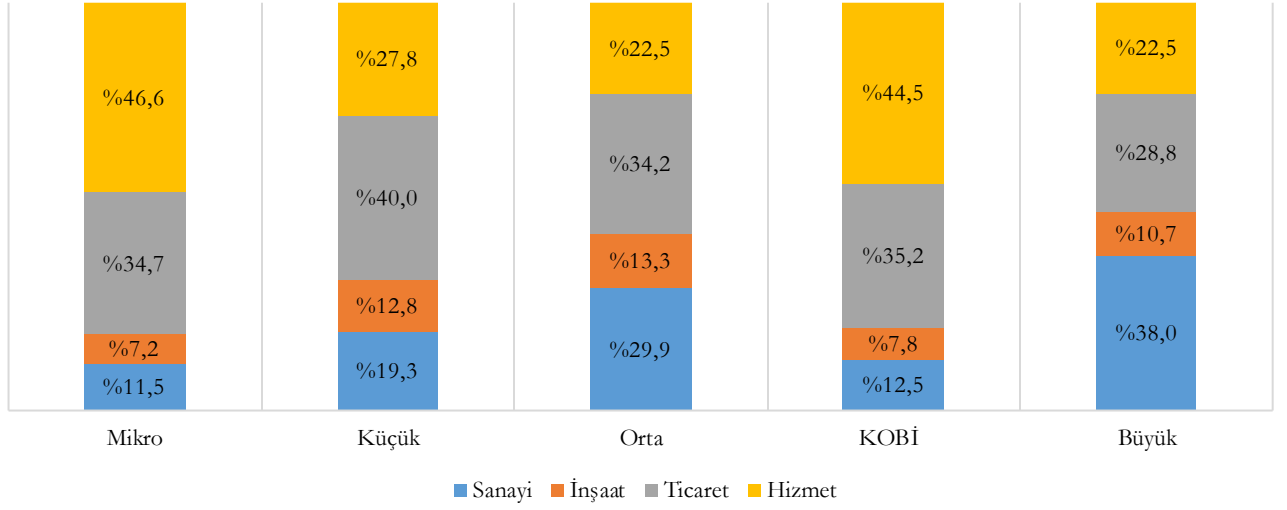
2024 yılında 3.942.795 girişim faaliyet göstermiş olup, bu girişimlerin %88,9'unu mikro, %9,3'ünü küçük, %1,5'ini orta ölçekli işletmeler oluşturmuştur. KOBİ'lerin toplam girişim sayısındaki payı ise %99,6'dır. Yıllara göre girişim sayıları ve toplam girişim sayısı içindeki ölçeksek dağılım aşağıdadır.

Şekil 1 –Yıllara Göre Girişim Sayıları ve Ölçeksel Dağılım, 2015-2024

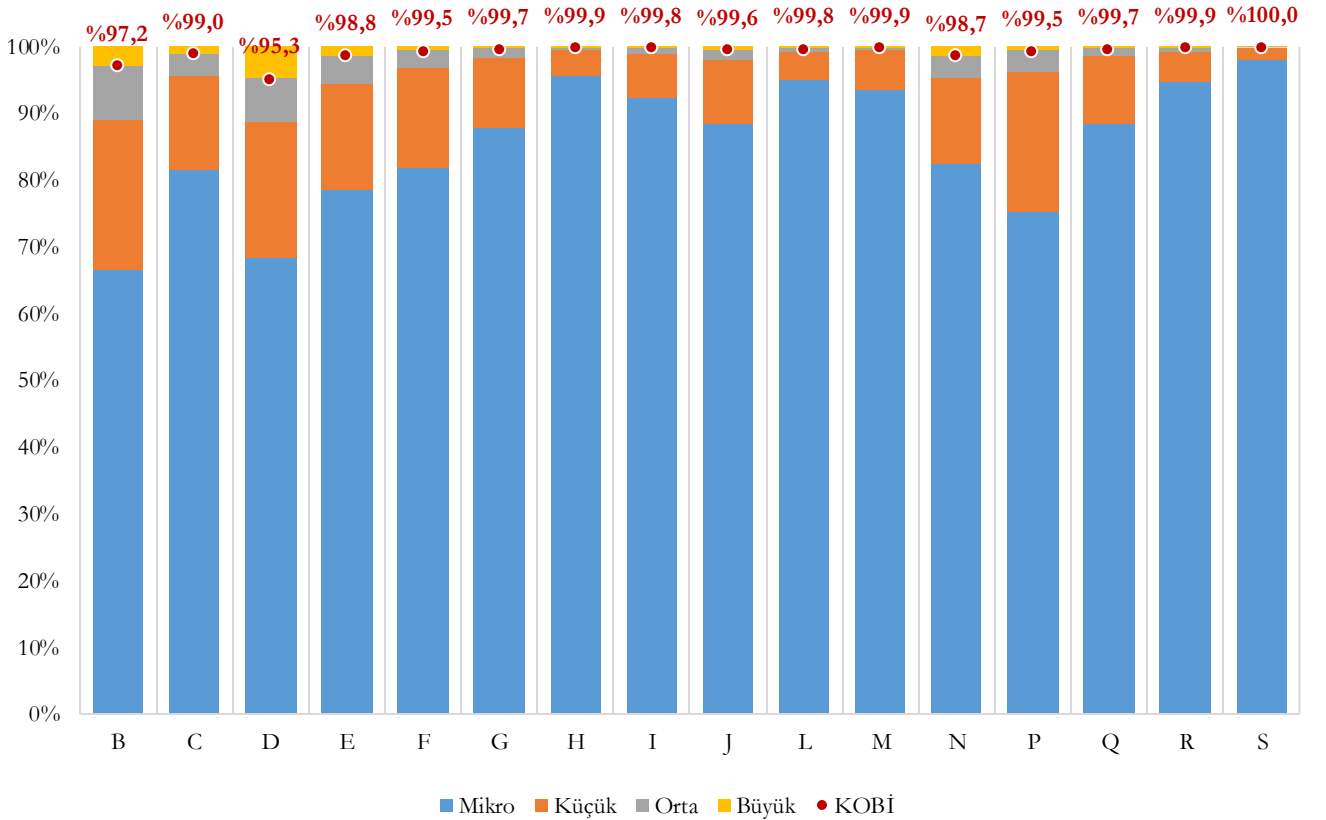
KOBİ girişim sayısı içinde sanayi sektörünün payı %12,5 olup, ölçek büyüdükçe sanayi sektörünün payı artmaktadır.

Şekil 2 – Ölçek Düzeylerindeki Girişim Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

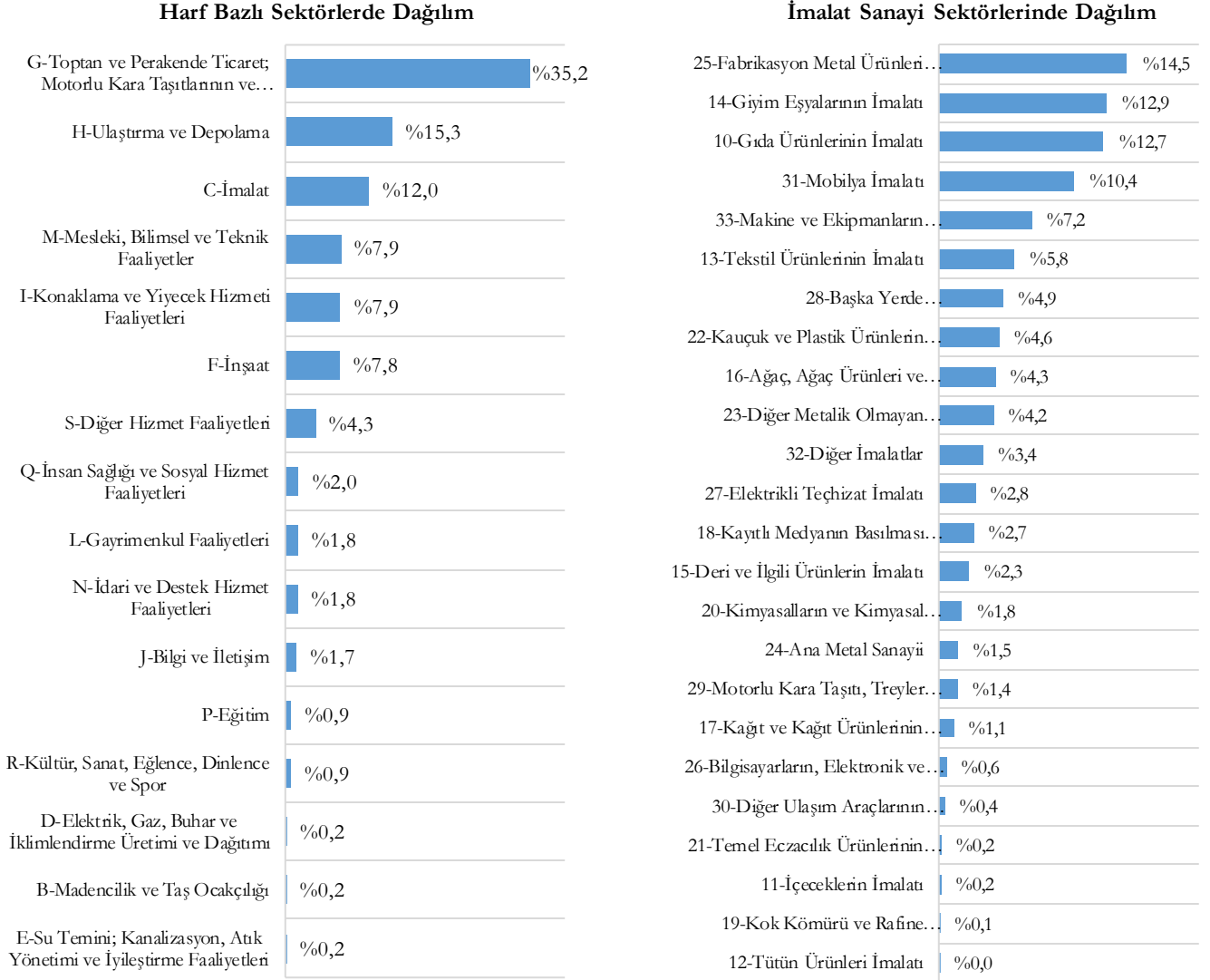

Sektörlerdeki girişim sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 3 - Sektör Bazında Girişim Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

Şekil 4 – KOBİ’lerde Girişim Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

KOBİ'ler ve büyük ölçekli girişimler karşılaştırıldığında; KOBİ'lerin ticaret ağırlıklı olduğu, büyük ölçekli girişimlerin ise imalat ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ölçek ve sektörlere göre girişim sayıları ve yüzdeleni aşağıdadır.

Tablo 3 - Ölçek ve Sektörlere Göre Girişim Sayısı, 2024

SEKTÖR (NACE Rev.2)	Mikro		Küçük		Orta		KOBİ		Büyük		Toplam
	Adet	Payı (%)*	Adet	Payı (%)*	Adet	Payı (%)*	Adet	Payı (%)*	Adet	Payı (%)*	Adet
B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı	4.127	66,4	1.411	22,7	498	8,0	6.036	97,2	175	2,8	6.211
C-İmalat	390.187	81,6	66.537	13,9	16.418	3,4	473.142	99,0	4.862	1,0	478.004
D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	5.215	68,3	1.559	20,4	503	6,6	7.277	95,3	358	4,7	7.635
E-Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	4.806	78,7	963	15,8	264	4,3	6.033	98,8	76	1,2	6.109
F-İnşaat	251.425	81,7	46.861	15,2	7.876	2,6	306.162	99,5	1.549	0,5	307.711
G-Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onanımı	1.214.742	87,7	145.965	10,5	20.237	1,5	1.380.944	99,7	4.154	0,3	1.385.098
H-Ulaştırma ve Depolama	574.856	95,5	23.595	3,9	2.881	0,5	601.332	99,9	612	0,1	601.944
I-Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	287.911	92,2	21.382	6,8	2.400	0,8	311.693	99,8	517	0,2	312.210
J-Bilgi ve İletişim	58.387	88,5	6.274	9,5	1.038	1,6	65.699	99,6	248	0,4	65.947
L-Gayrimenkul Faaliyetleri	69.025	95,1	2.944	4,1	496	0,7	72.465	99,8	151	0,2	72.616
M-Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	292.072	93,5	18.295	5,9	1.661	0,5	312.028	99,9	287	0,1	312.315
N-İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	59.516	82,4	9.259	12,8	2.503	3,5	71.278	98,7	956	1,3	72.234
P-Eğitim	25.939	75,2	7.225	21,0	1.131	3,3	34.295	99,5	178	0,5	34.473
Q-İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	67.911	88,3	7.861	10,2	854	1,1	76.626	99,7	247	0,3	76.873
R-Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	32.077	94,9	1.514	4,5	196	0,6	33.787	99,9	30	0,1	33.817
S-Diğer Hizmet Faaliyetleri	166.182	98,0	3.247	1,9	159	0,1	169.588	100,0	10	0,0	169.598
Toplam	3.504.378	88,9	364.892	9,3	59.115	1,5	3.928.385	99,6	14.410	0,4	3.942.795

*Satur Yüzdesi

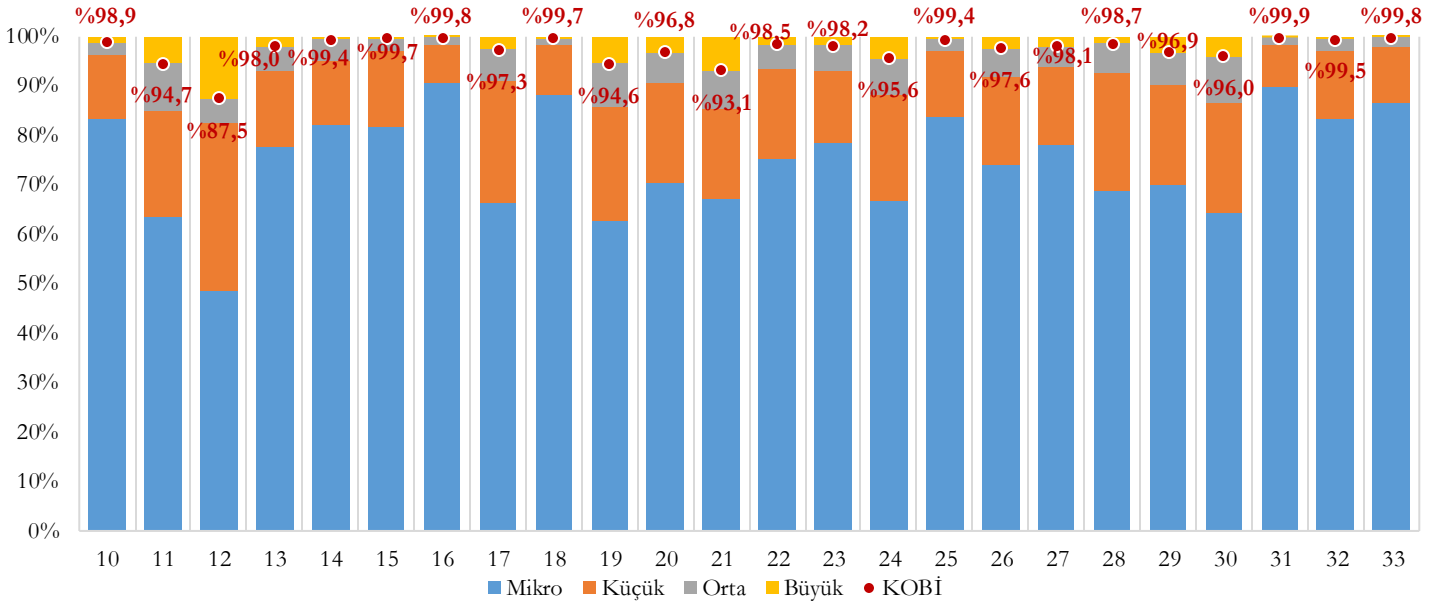
2024 yılında imalat sektöründe 478.004 girişim faaliyet göstermiş olup, bu girişimlerin %81,6'sını mikro, %13,9'unu küçük, %3,4'ünü orta ölçekli girişimler oluşturmuştur. İmalat sektöründeki KOBİ'lerin toplam imalat sektörü girişim sayısındaki payı ise %99,0'dur. Yıllara göre imalat sektöründeki girişim sayıları ve toplam imalat sektörü içindeki ölçeksel dağılım aşağıdadır.

Şekil 5 - Ölçek ve Yıllara Göre İmalat Sanayi Sektöründeki Girişim Sayısı, 2015-2024

“12-Tütün Ürünleri İmalatı” %87,5 ile girişim sayısında KOBİ’lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “31-Mobilya İmalatı” %99,9 ile girişim sayısında KOBİ’lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki girişim sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 6 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Girişim Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

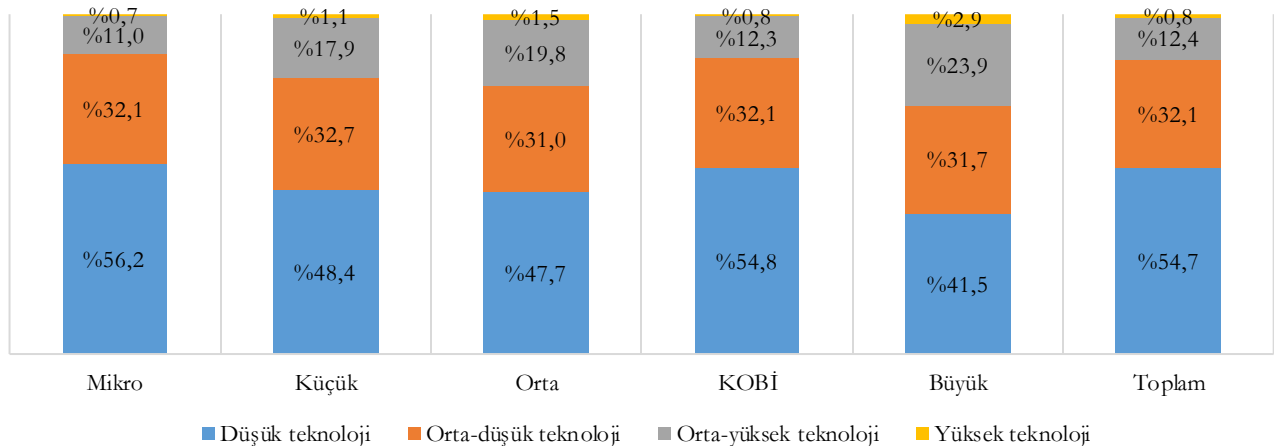

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip 3.929 girişim faaliyet göstermiştir. Bunun %72,0’si mikro ölçekli, %18,1’i küçük ölçekli, %6,3’ü orta ölçekli olup %96,5’i KOBİ’dir.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip 59.192 girişim faaliyet göstermiştir. Bunun %72,4’ü mikro ölçekli, %20,1’i küçük ölçekli, %5,5’i orta ölçekli olup %98,0’i KOBİ’dir.
- Orta-düşük teknolojiye sahip 153.651 girişim faaliyet göstermiştir. Bunun %81,5’i mikro ölçekli, %14,1’i küçük ölçekli, %3,3’ü orta ölçekli olup %99,0’u KOBİ’dir.
- Düşük teknolojiye sahip 261.232 girişim faaliyet göstermiştir. Bunun %83,9’u mikro ölçekli, %12,3’ü küçük ölçekli, %3,0’ü orta ölçekli olup %99,2’si KOBİ’dir.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ’lerde %0,8 iken büyük ölçekli girişimlerde %2,9’dur. Ölçek büyüdükçe girişim sayısında yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 7 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Girişim Sayısının Dağılımı (%), 2024

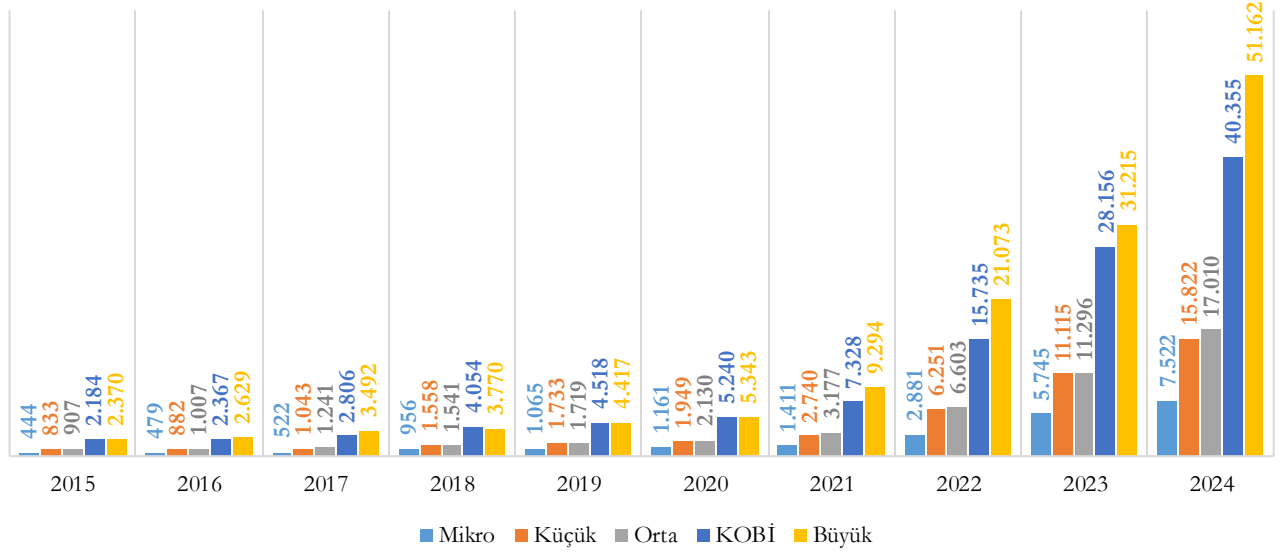

2.1.2. Ciro

Ciro, referans dönemde gözlem birimi tarafından fatura edilmiş mal ve hizmet satışlarının toplamını ifade etmektedir.

2024 yılında tüm girişimlerdeki ciro 91,5 Trilyon ₺'dir. 2024 yılı cirosunun %8,2'sini mikro ölçekli, %17,3'ünü küçük ölçekli, %18,6'sını orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin toplam cirodaki payı %44,1'dir. Yıllara ve ölçeklere göre ciro değerleri aşağıdadır.

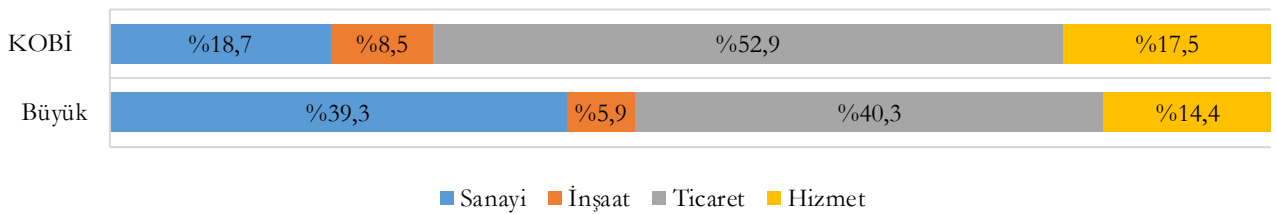
Şekil 8 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ciro (Milyar ₺), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki ciroda payları; sanayide %27,2, inşaatla %53,1, ticaretle %50,9 ve hizmetlerde %50,0 olarak gerçekleşmiştir.

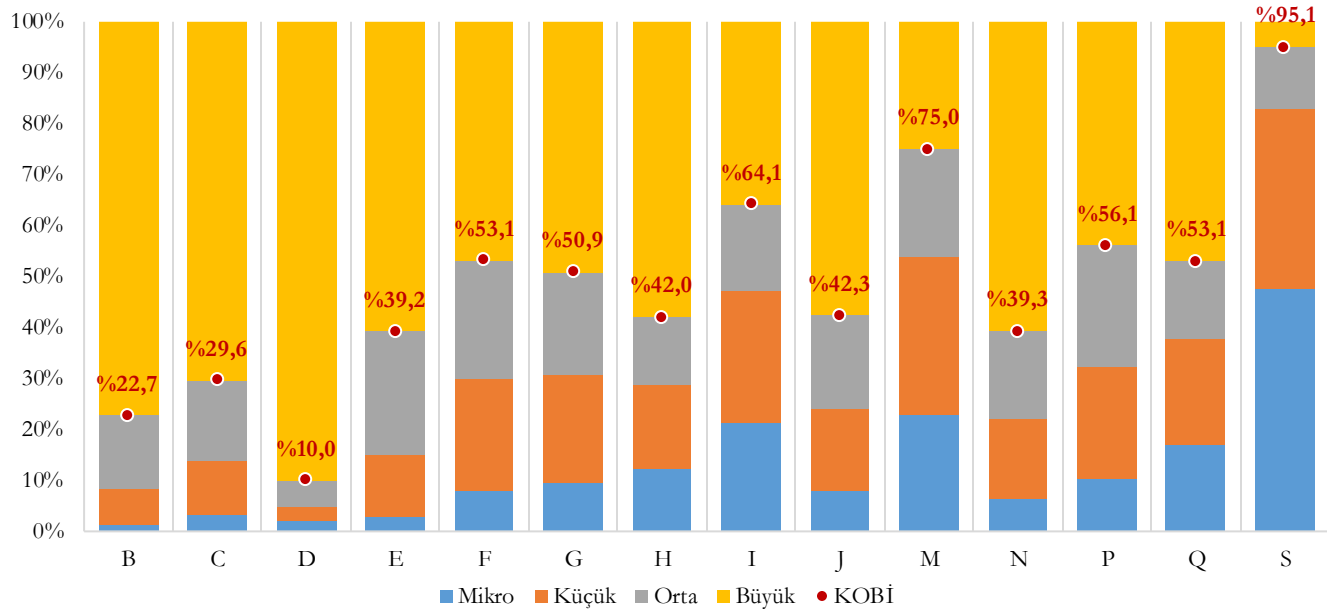
2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki cironun %18,7'sini, büyük ölçekli girişimlerdeki cironun ise %39,3'ünü oluşturmuştur. Ölçek bazında cironun sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 9 – KOBİ'ler ve Büyük Ölçekli Girişimlerdeki Cironun Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

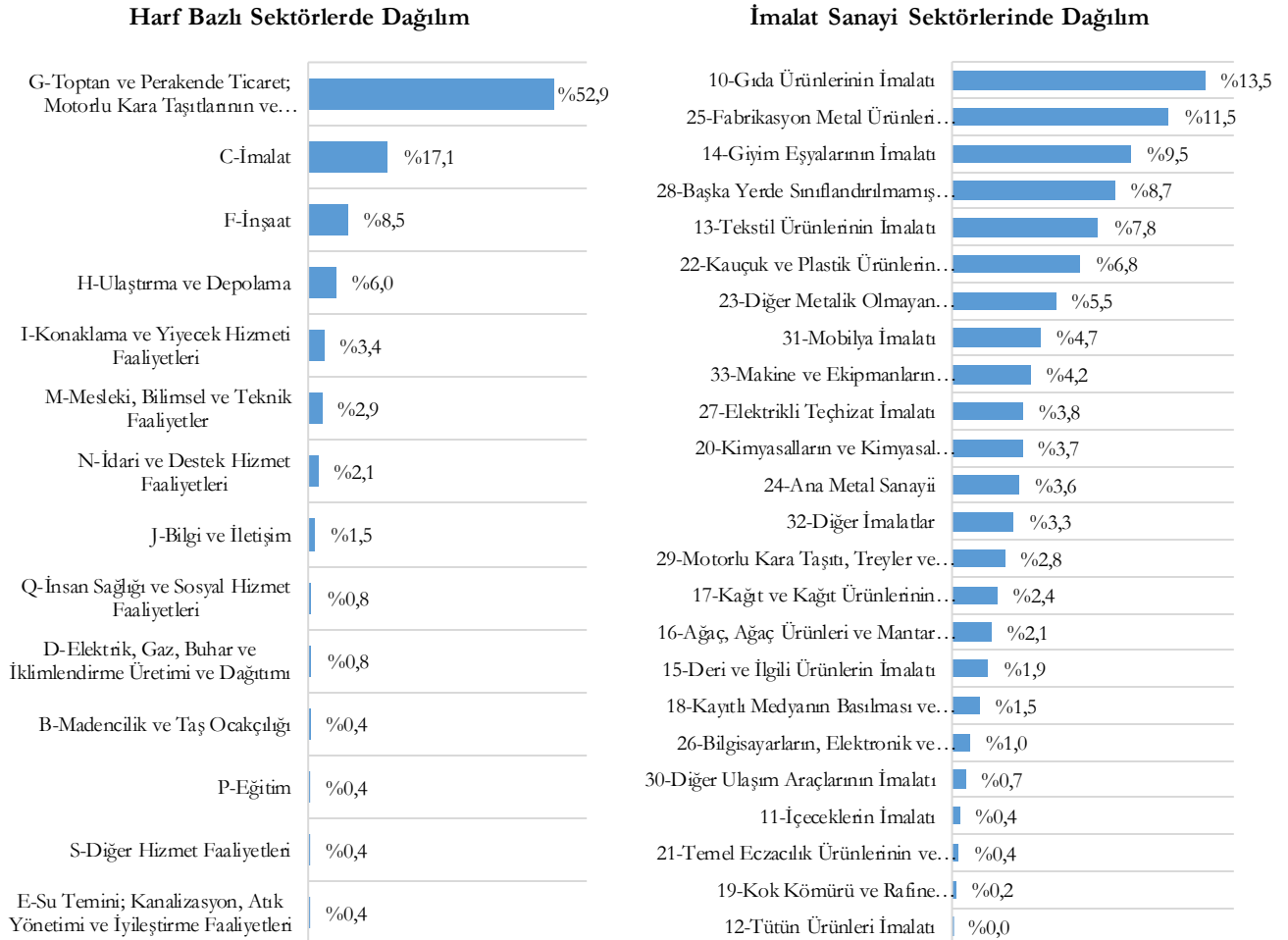

“D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı” %10,0 ile ciroda KOBİ’lerin payının en az olduğu sektör iken “S-Diğer Hizmet Faaliyetleri” %95,1 ile ciroda KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki cironun ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 10 – Sektör Bazında Cironun Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

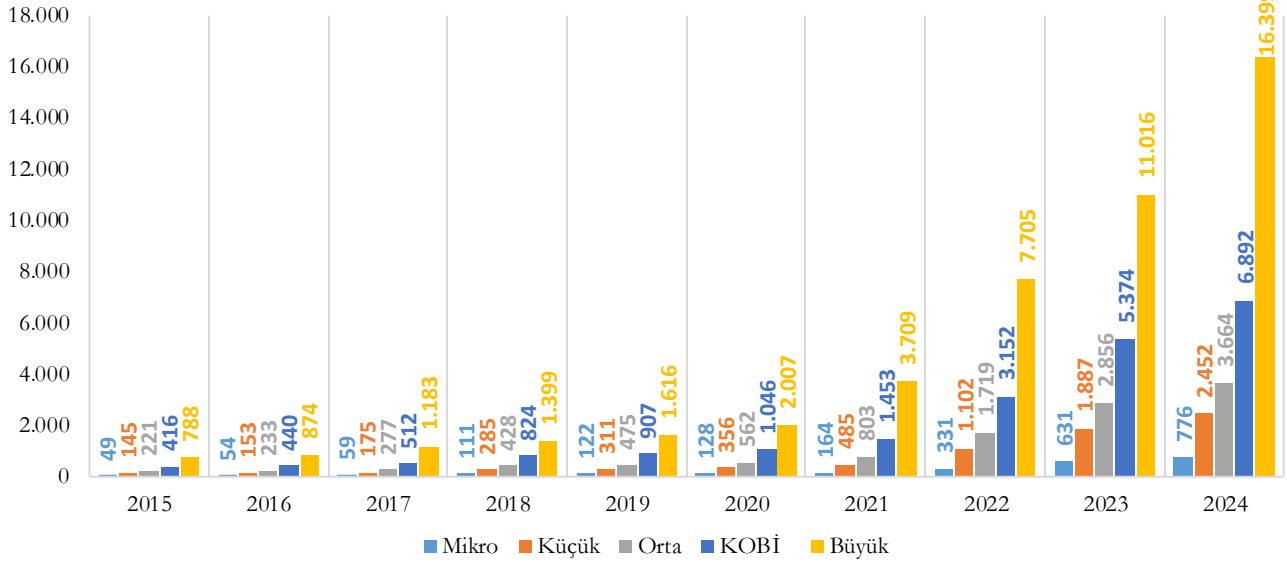

Şekil 11 – KOBİ’lerde Cironun Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

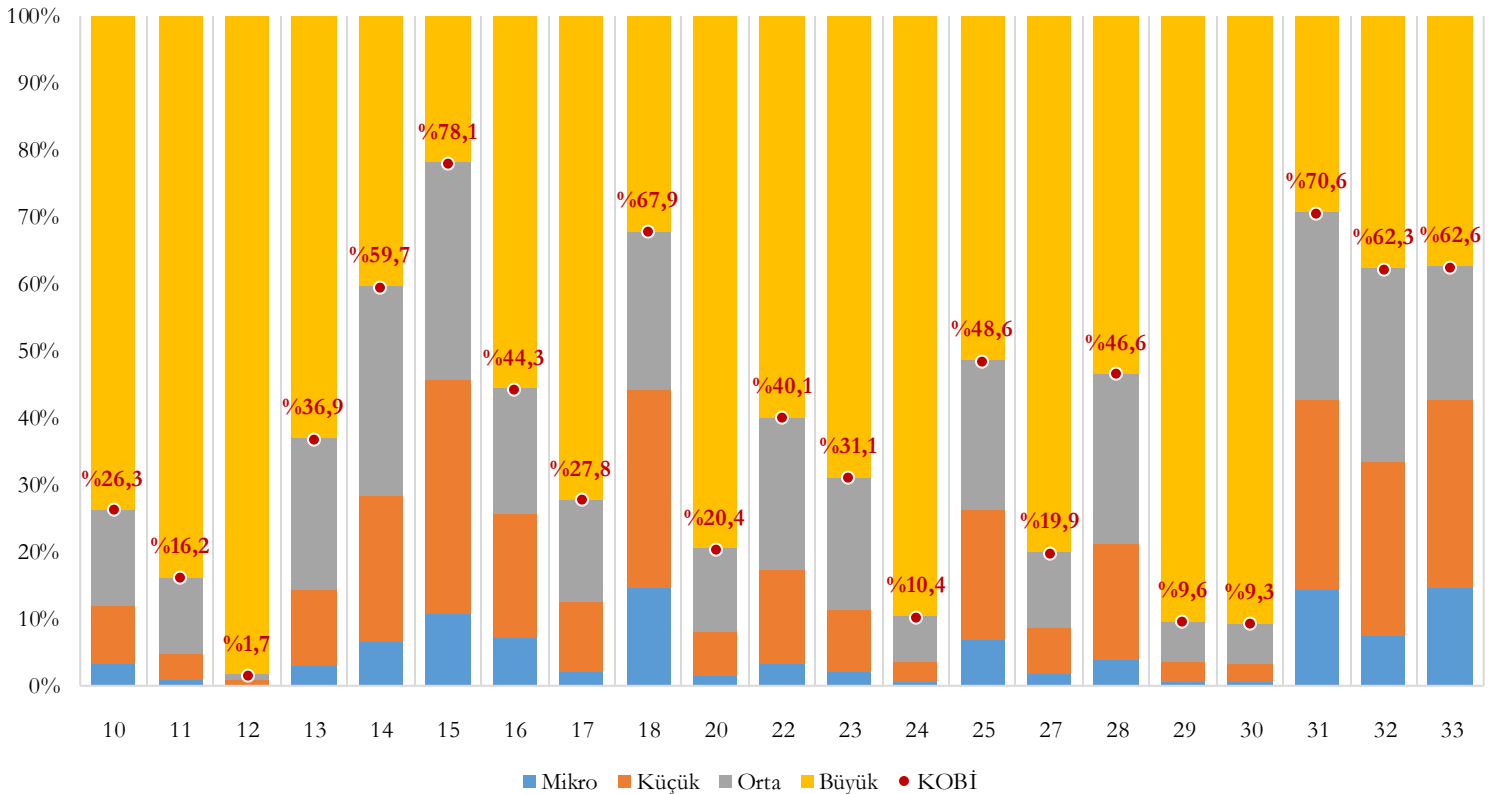
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki ciro 23,3 Trilyon ₺'dir. 2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki cironun %3,3'ünü mikro ölçekli, %10,5'ini küçük ölçekli, %15,7'sini orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin imalat sektörü cirosundaki payı %29,6'dır. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü ciro değerleri aşağıdadır.

Şekil 12 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Ciro (Milyar ₺), 2015-2024

“12-Tütün Ürünleri İmalatı”, %1,7 ile ciroda KOBİ'lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” %78,1 ile ciroda KOBİ'lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki cironun ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 13 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Cironun Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

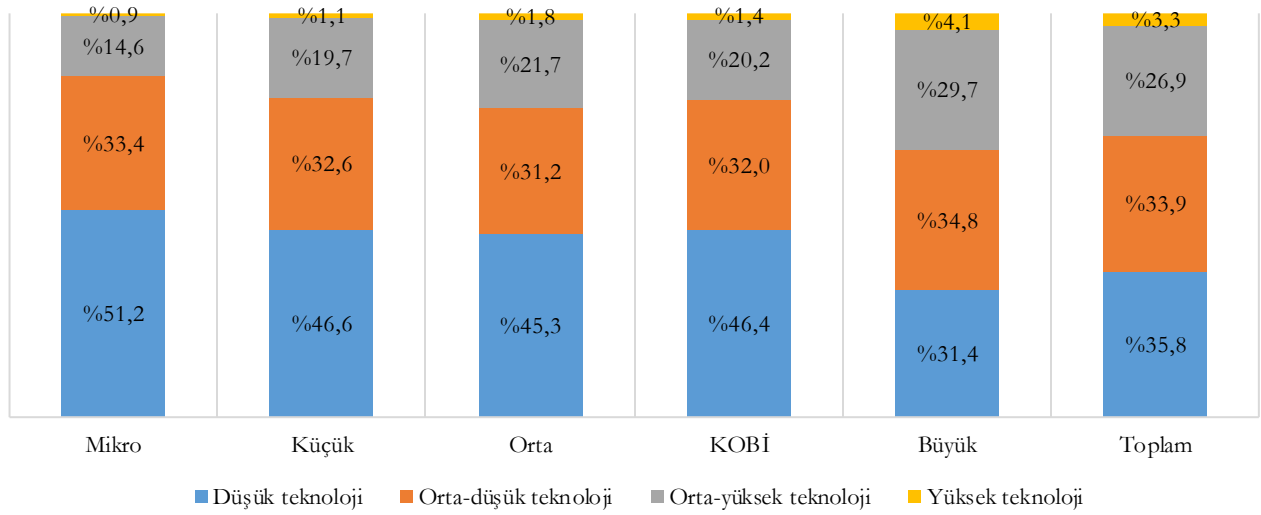

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerin cirosu 775 Milyar ₺'dir. Bunun %0,9'u mikro, %3,4'ü küçük, %8,3'ü orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin cirodaki payı %12,6'dır.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerin cirosu 6,3 Trilyon ₺'dir. Bunun %1,8'i mikro, %7,7'si küçük, %12,7'si orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin cirodaki payı %22,2'dir.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerin cirosu 7,9 Trilyon ₺'dir. Bunun %3,3'ü mikro, %10,1'i küçük, %14,5'i orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin cirodaki payı %27,9'dur.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerin cirosu 8,3 Trilyon ₺'dir. Bunun %4,8'i mikro, %13,7'si küçük, %19,9'u orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin cirodaki payı %38,3'tür.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki ciroda %1,4, büyük ölçekli girişimlerdeki ciroda ise %4,1'dir. Ölçek büyüdükçe ciroda yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 14 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Cironun Dağılımı (%), 2024

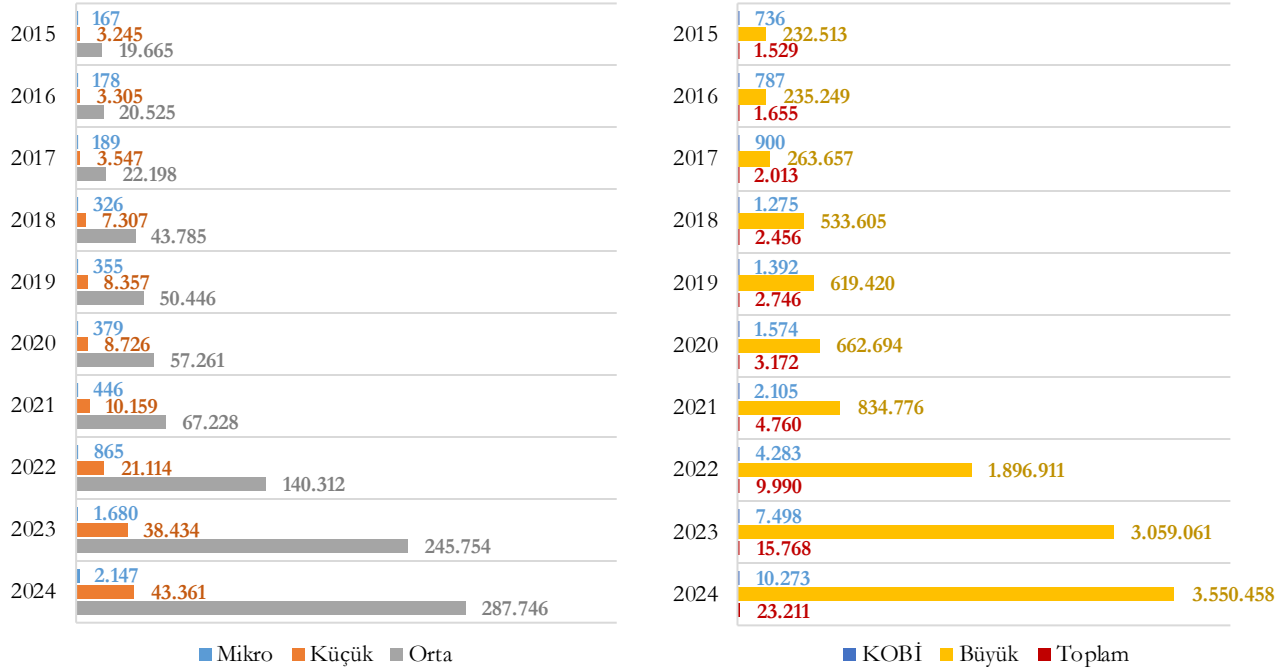

2.1.3. Girişim Başına Ciro

Girişim başına ciro, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı ciro verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

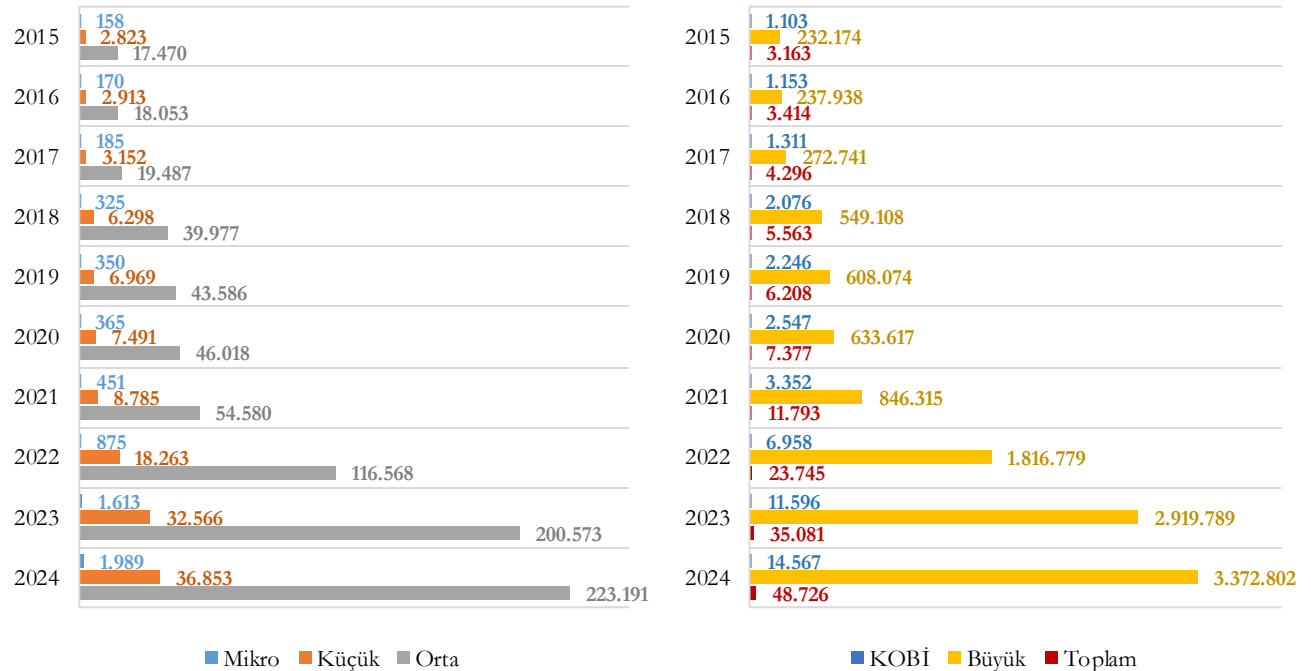
2024 yılında tüm girişimlerde 23,2 Milyon ₺ olan girişim başına ciro, KOBİ'lerde 10,3 Milyon ₺ ve büyük ölçekli girişimlerde 3,6 Milyar ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına ciro değerleri aşağıdadır.

Şekil 15 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024

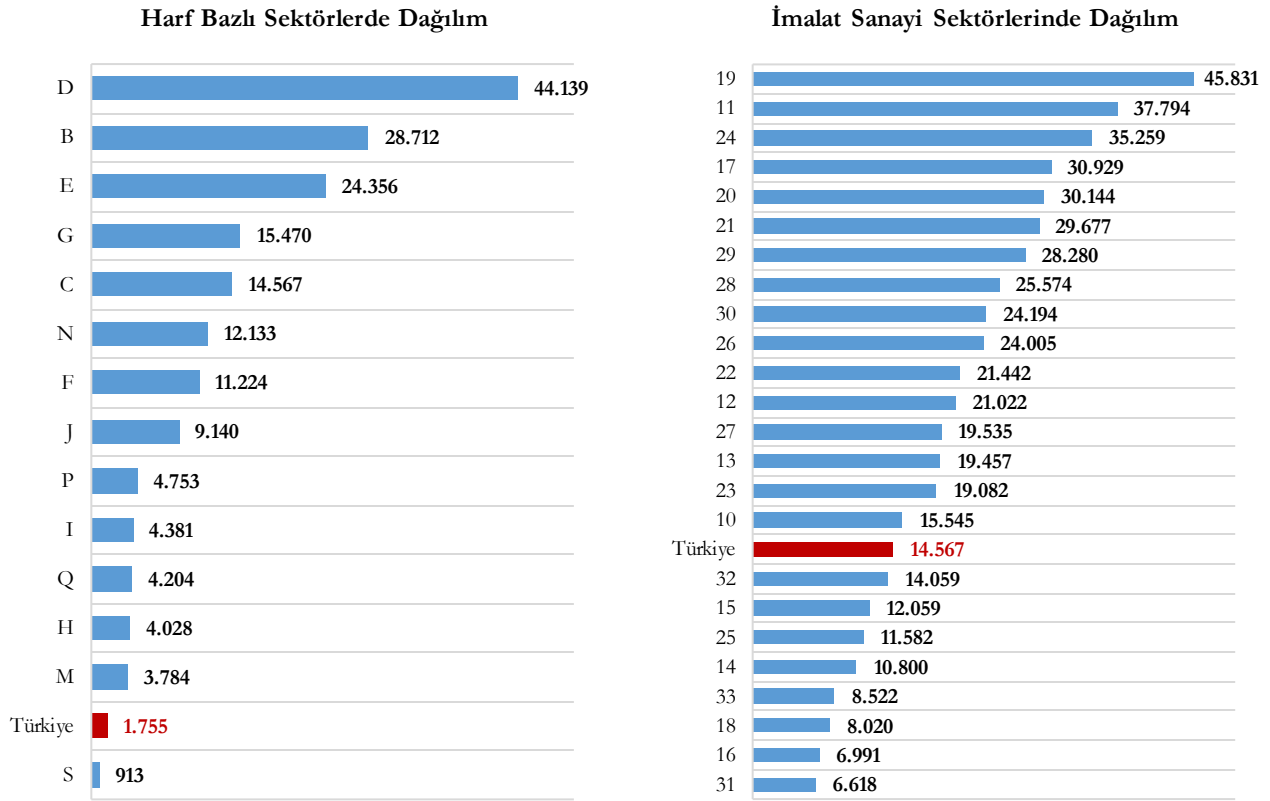
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 48,7 Milyon ₺ olan girişim başına ciro, imalat sektörü KOBİ'lerinde 14,6 Milyon ₺ ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 3,4 Milyar ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına ciro değerleri aşağıdadır.

Şekil 16 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişimlerindeki Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024

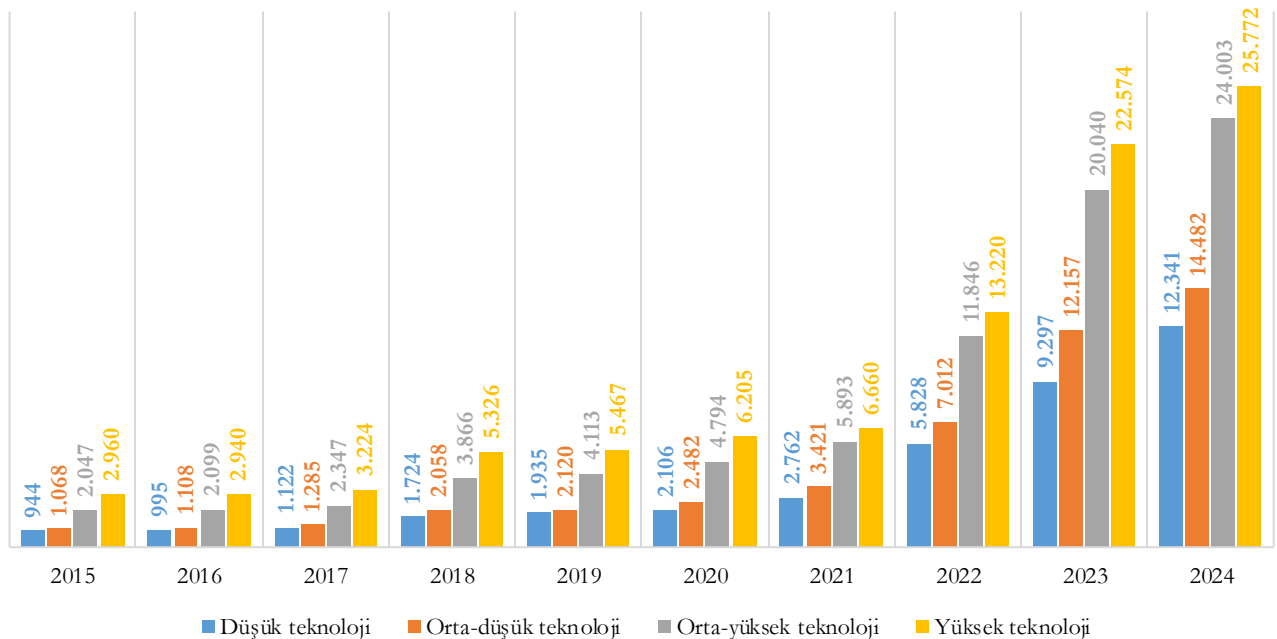
2024 yılında “D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı” 44,1 Milyon ₺ ile KOBİ’lerde en yüksek girişim başına ciro değerine sahip olmuştur. İmalat sektöründeki KOBİ’lerde ise 45,8 Milyon ₺ ile “19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı” en yüksek girişim başına ciro değerine sahiptir.

Şekil 17 – KOBİ’lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2024

2024 yılında yüksek teknolojiye sahip KOBİ’lerdeki girişim başına cironun, düşük teknolojiye sahip KOBİ’lerdeki girişim başına cironun iki katından daha fazla olduğu görülmektedir. Yıllara ve teknoloji düzeyine göre KOBİ’lerdeki girişim başına ciro değerleri aşağıdadır.

Şekil 18 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Ciro (Bin ₺), 2015-2024

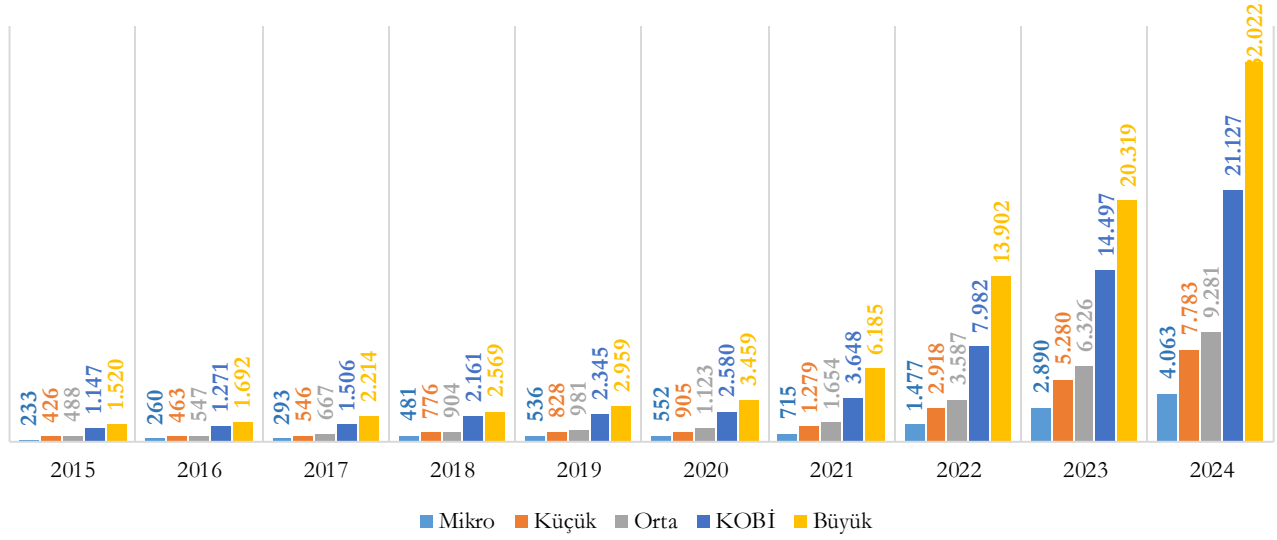

2.1.4. Üretim Değeri

Üretim değeri, satışa dayalı stok değişmelerini ve mal ve hizmetlerin yeniden satışını içeren, birim tarafından fiilen üretilen miktarın parasal değerini ifade etmektedir.

2024 yılında tüm girişimlerdeki üretim değeri 53,1 Trilyon ₺'dir. 2024 yılı toplam üretim değerinin %7,6'sını mikro, %14,6'sını küçük, %17,5'ini orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin toplam üretim değerindeki payı %39,8'dir. Yıllara ve ölçeklere göre üretim değerleri aşağıdadır.

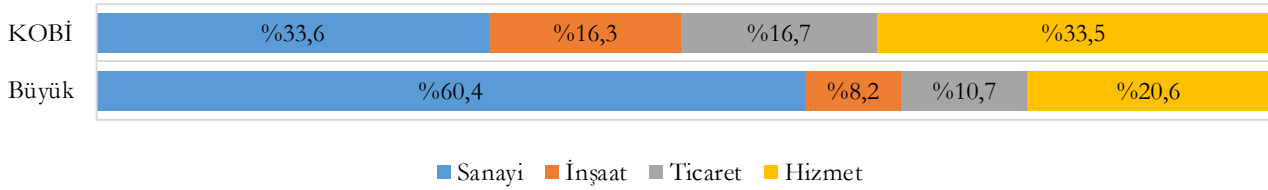
Şekil 19 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Üretim Değeri (Milyar ₺), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki üretim değerinde payları; sanayide %26,2, inşaatla %55,9, ticaretle %49,9 ve hizmetlerde %50,9 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki üretim değerinin %33,6'sını, büyük ölçekli girişimlerdeki üretim değerinin ise %60,4'ünü oluşturmuştur. Ölçek bazında üretim değerinin sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

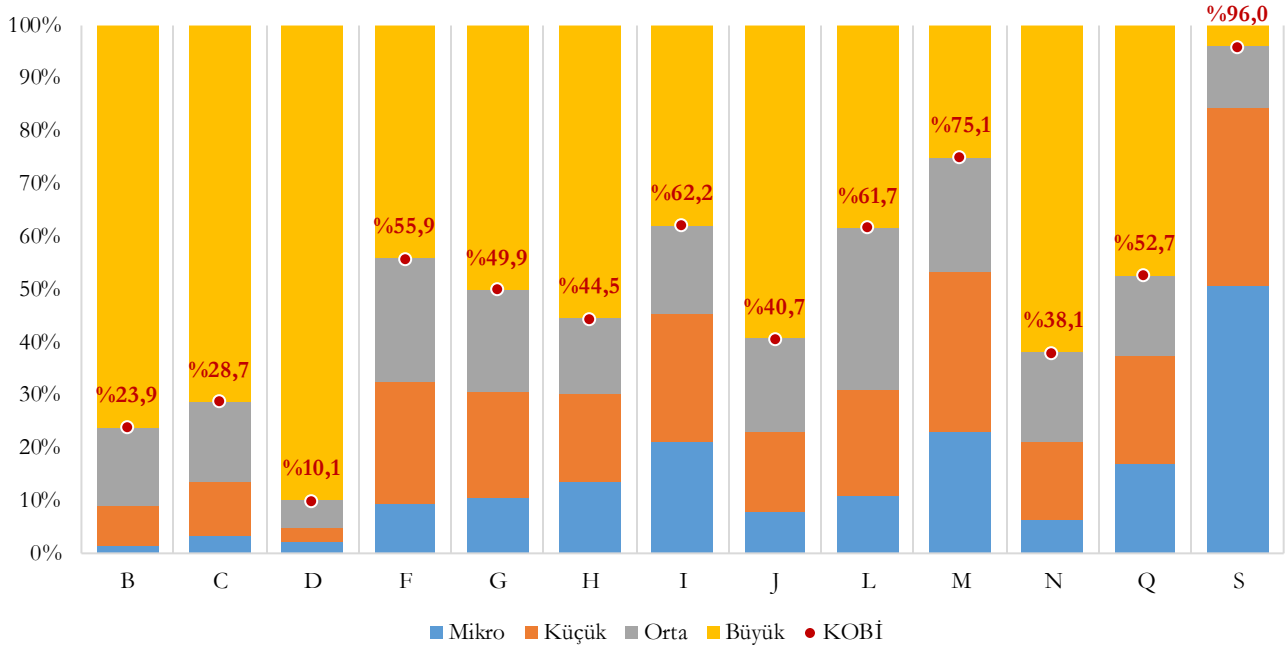
Şekil 20 – Ölçek Bazında Üretim Değerinin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

*Gizli veri sebebiyle E, P ve R sektörleri hesaplama dahil edilmemiştir.

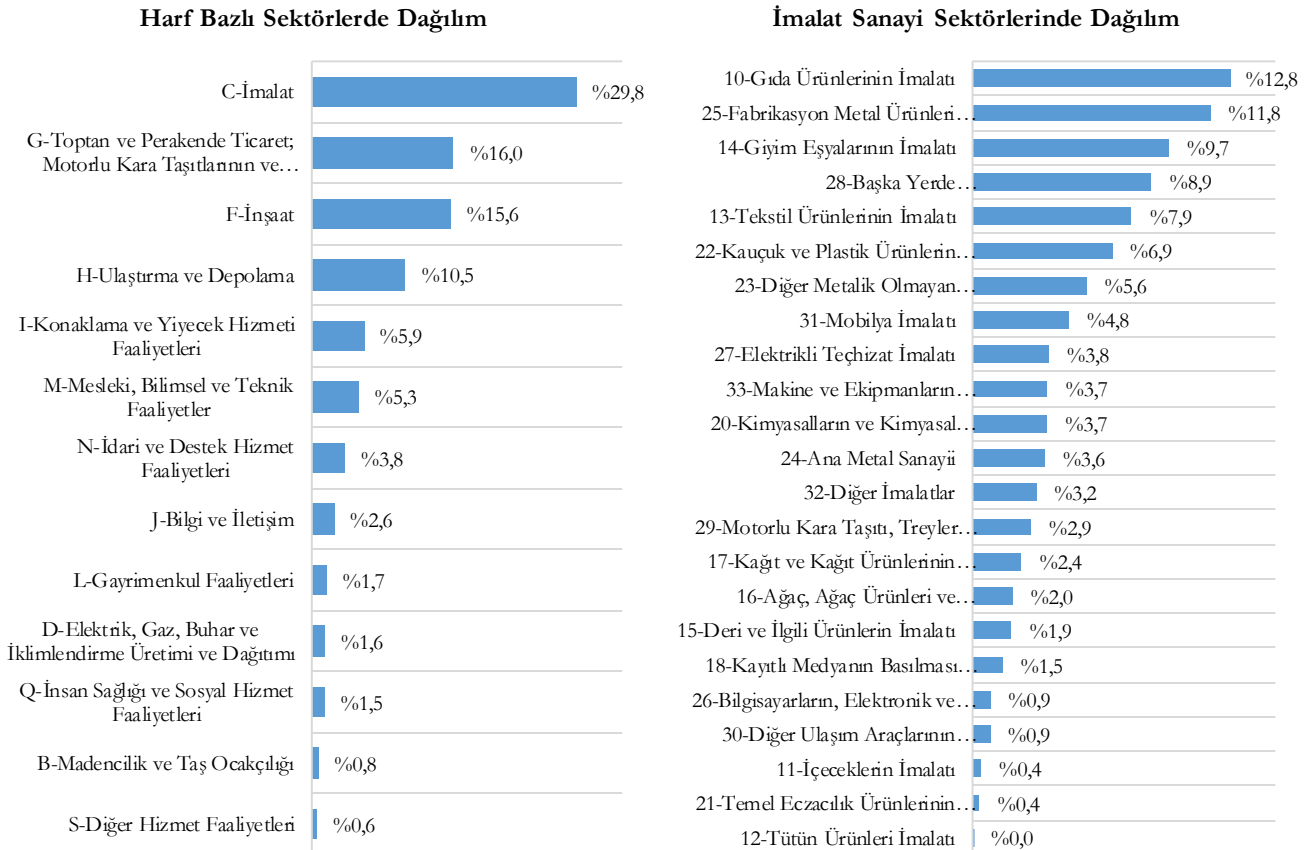
“D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım”, %10,1 ile üretim değerinde KOBİ’lerin payının en az olduğu sektör iken “S-Diğer Hizmet Faaliyetleri” %96,0 ile üretim değerinde KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki üretim değ. ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 21 - Sektör Bazında Üretim Değerinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

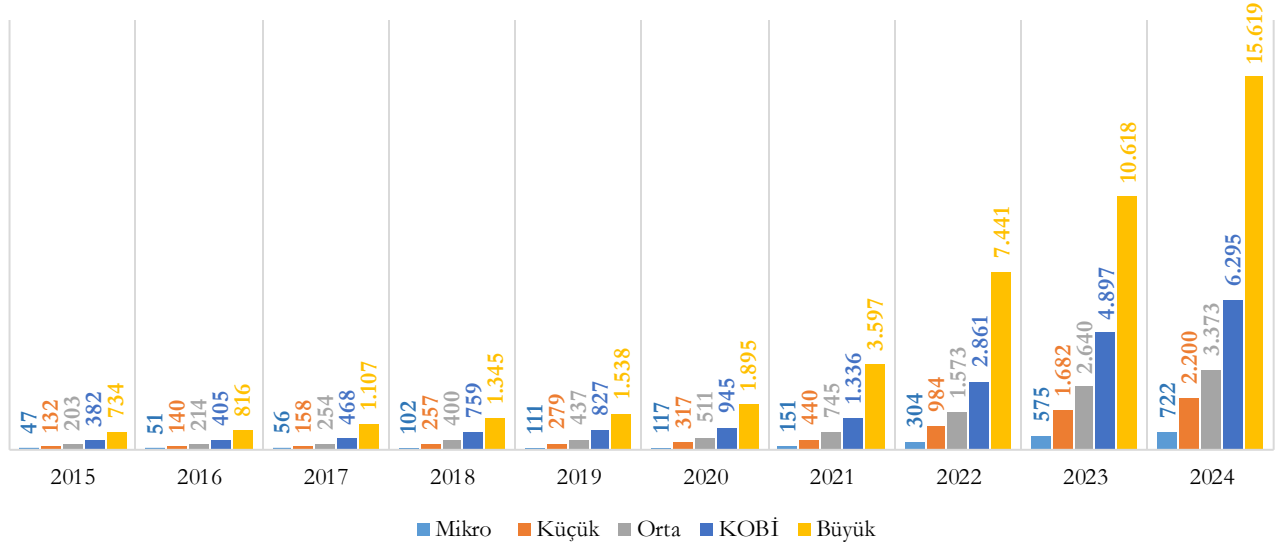
KOBİ’lerde üretim değerinin imalat sektörü payının %29,8 olduğu görülmektedir. KOBİ’lerde üretim değerinin sektörlere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 22 – KOBİ’lerde Üretim Değerinin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

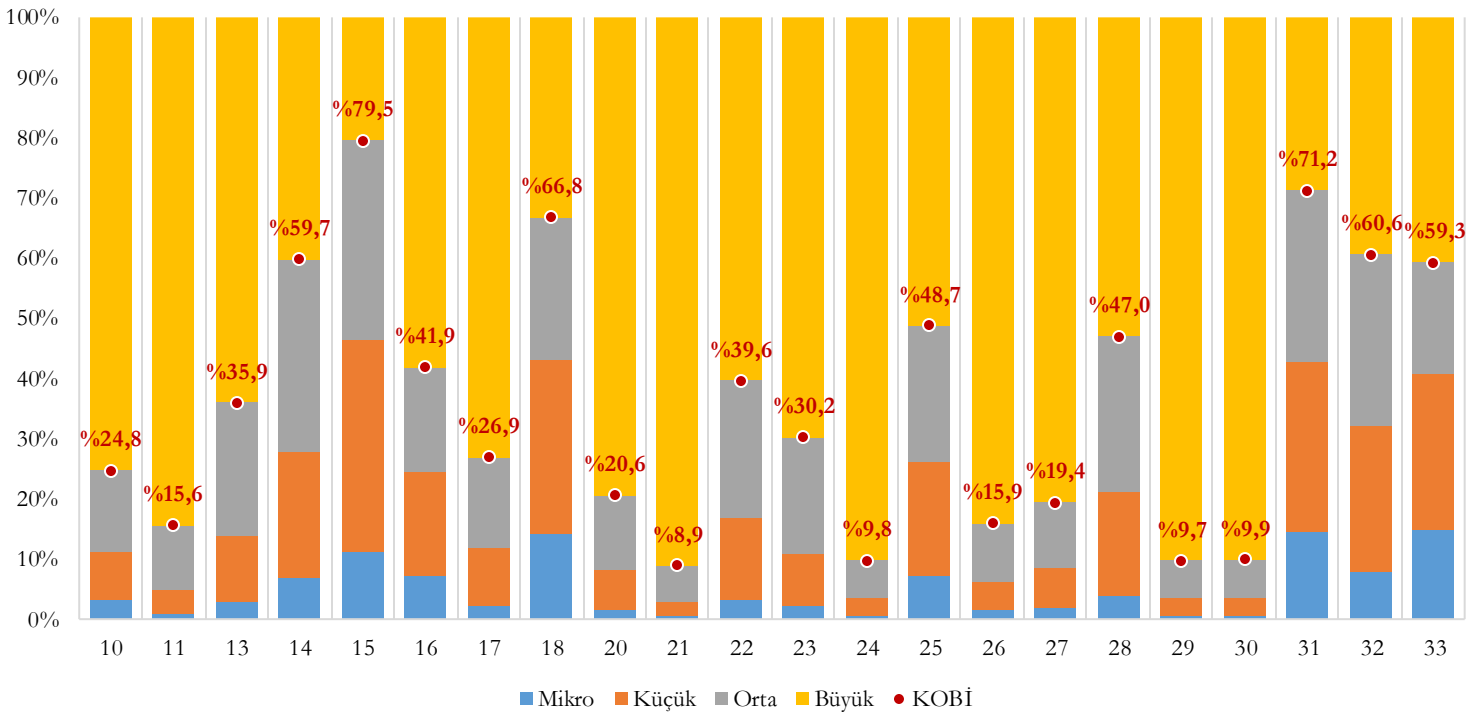
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki üretim değeri 21,9 Trilyon ₺'dir. 2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki üretim değerinin %3,3'ünü mikro ölçekli, %10,0'unu küçük ölçekli, %15,4'ünü orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin imalat sektörü üretim değerindeki payı %28,7'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü üretim değerleri aşağıdadır.

Şekil 23 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Üretim Değeri (Milyar ₺), 2015-2024

“21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacığa İlişkin Malzemelerin İmalatı” %8,9 ile üretim değerinde KOBİ'lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” %79,5 ile üretim değerinde KOBİ'lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki üretim değerinin ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 24 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Üretim Değerin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

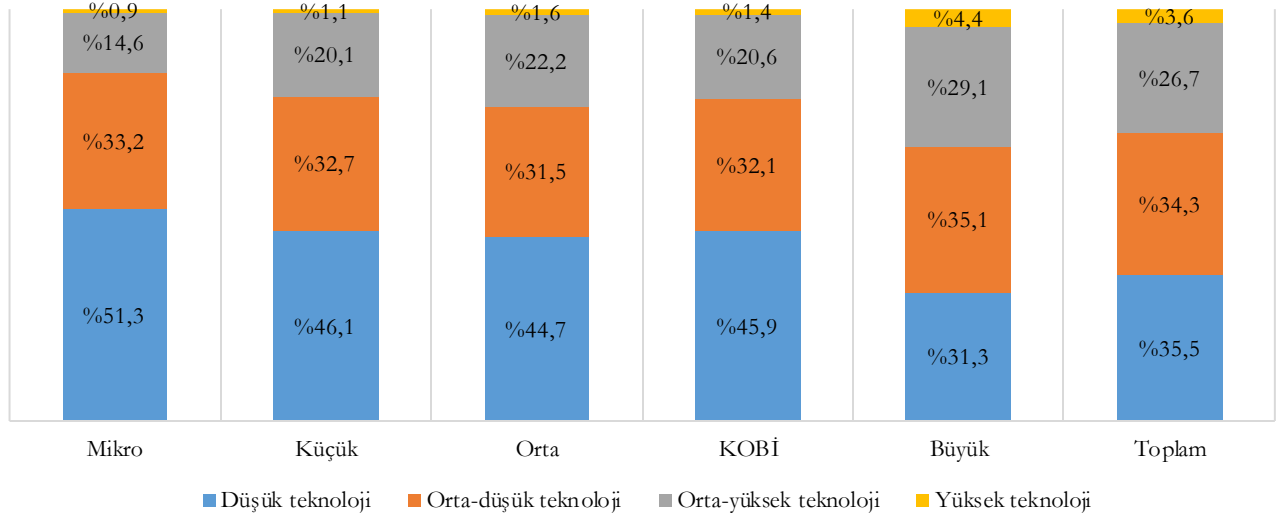

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerin üretim değeri 778,3 Milyar ₺'dir. Bunun %0,8'i mikro, %3,1'i küçük, %7,0'si orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin üretim değerindeki payı %11,0'dir.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerin üretim değeri 5,8 Trilyon ₺'dir. Bunun %1,8'i mikro, %7,6'sı küçük, %12,8'i orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin üretim değerindeki payı %22,1'dir.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerin üretim değeri 7,5 Trilyon ₺'dir. Bunun %3,2'si mikro, %9,6'sı küçük, %14,2'si orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin üretim değerindeki payı %26,9'dur.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerin üretim değeri 7,8 Trilyon ₺'dir. Bunun %4,8'i mikro, %13,0'ü küçük, %19,4'ü orta ölçekli girişimlere ait olup, KOBİ'lerin üretim değerindeki payı %37,2'dir.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki üretim değerinde %1,4, büyük ölçekli girişimlerdeki üretim değerinde ise %4,4'tür. Ölçek büyüdükçe üretim değerinde yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 25 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Üretim Değerinin Dağılımı (%), 2024

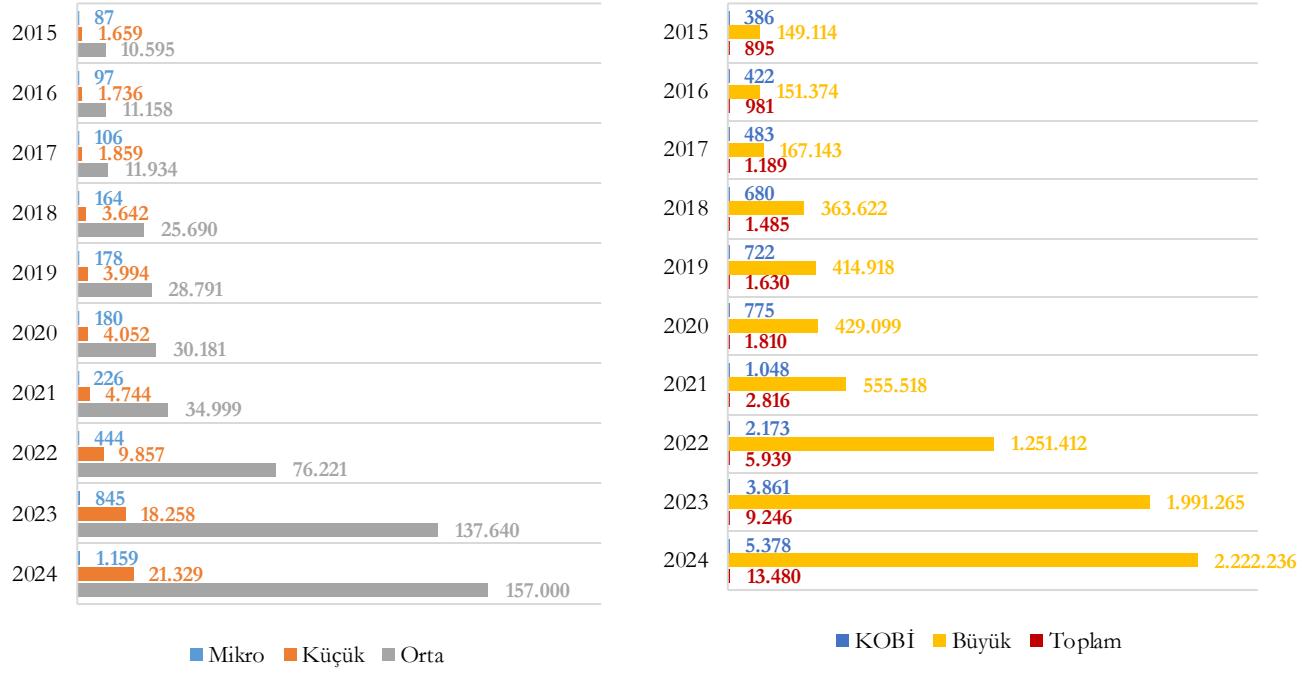

2.1.5. Girişim Başına Üretim Değeri

Girişim başına üretim değeri, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı üretim değeri verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

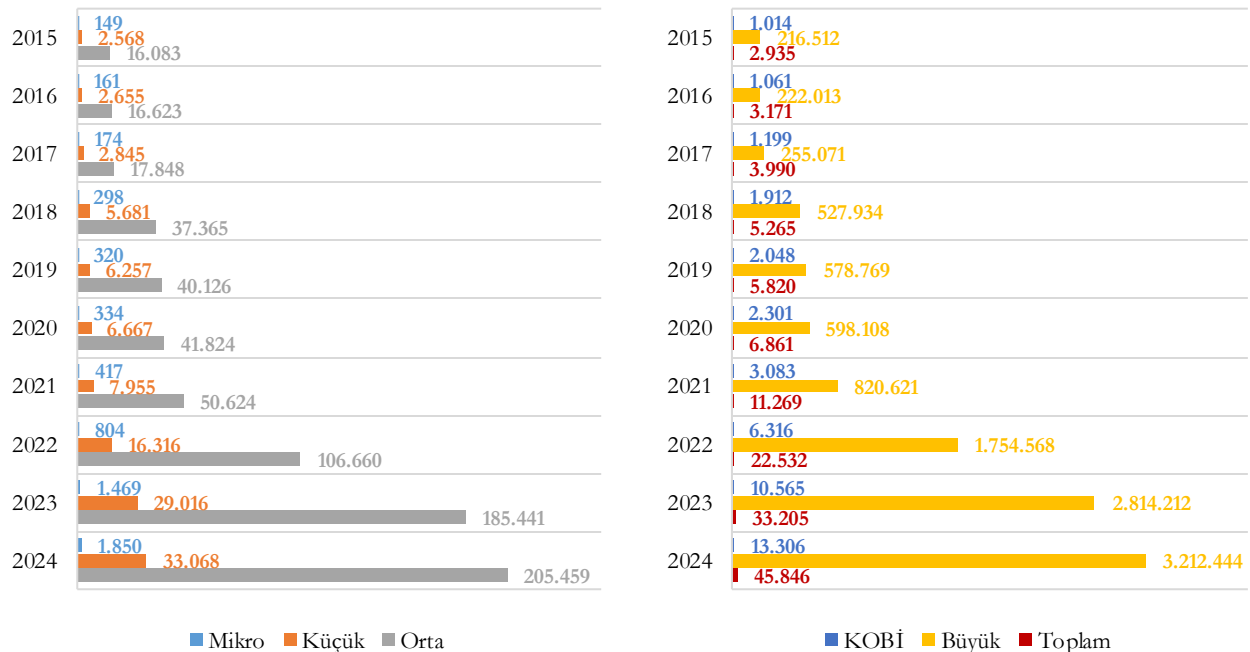
2024 yılında tüm girişimlerde 13,5 Milyon ₺ olan girişim başına üretim değeri, KOBİ'lerde 5,4 Milyon ₺ ve büyük ölçekli girişimlerde 2,2 Milyar ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına üretim değerleri aşağıdadır.

Şekil 26 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024

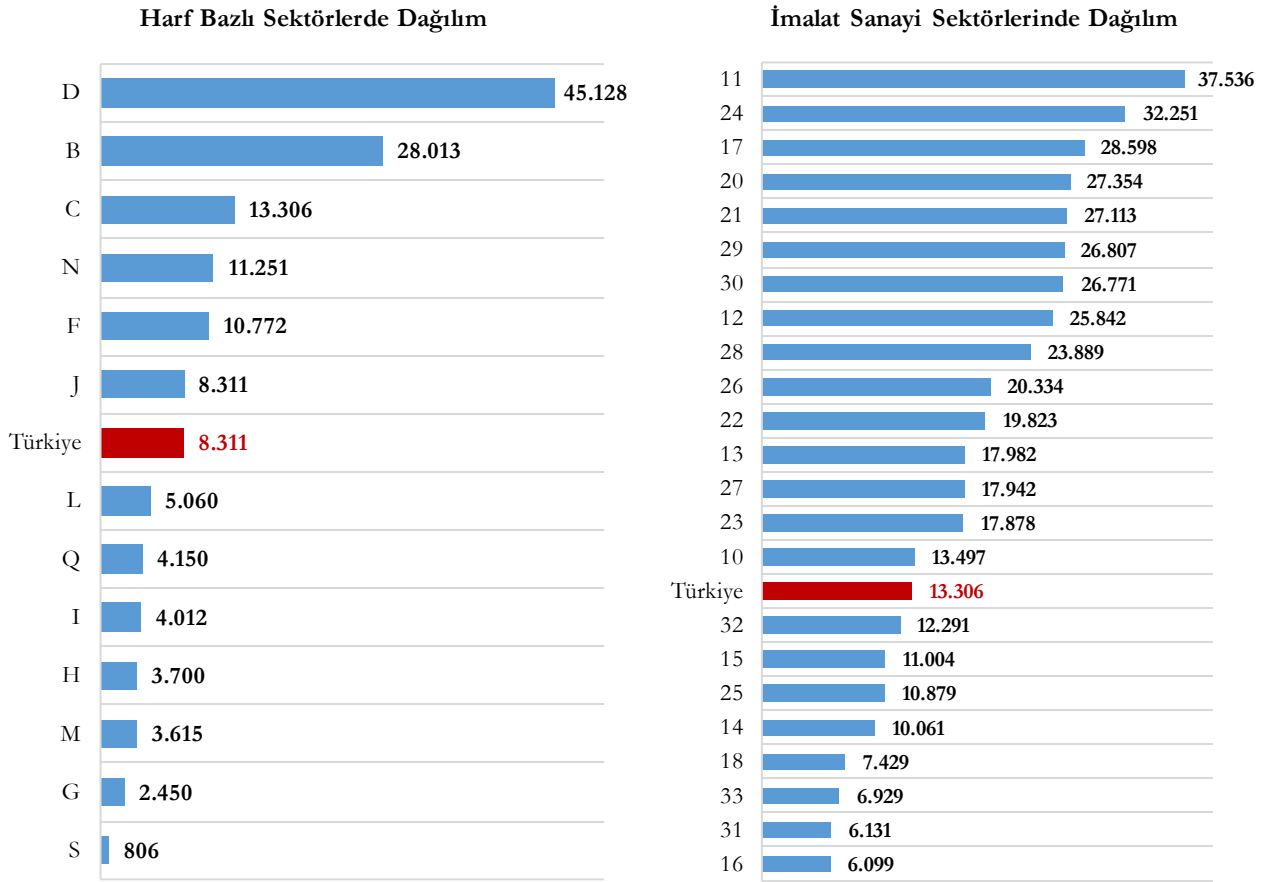
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 45,8 Milyon ₺ olan girişim başına üretim değeri, imalat sektörü KOBİ'lerinde 13,3 Milyon ₺ ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 3,2 Milyar ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına üretim değerleri aşağıdadır.

Şekil 27 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişimlerindeki Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024

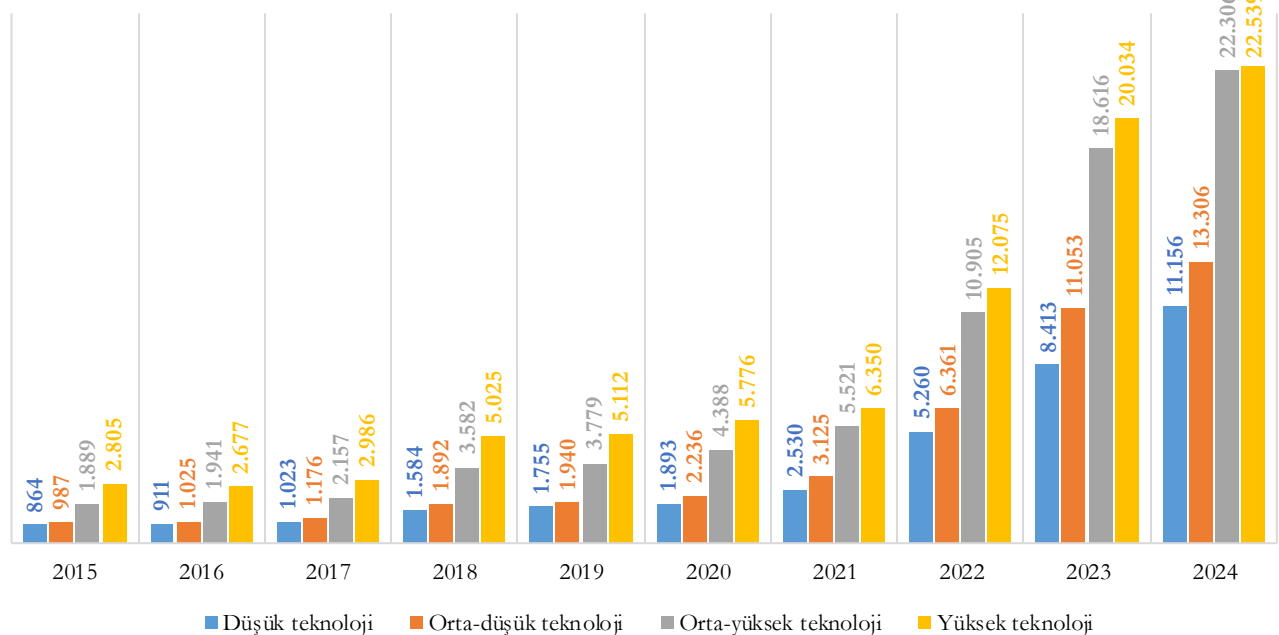
2024 yılında “D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı” 45,1 Milyon ₺ ile KOBİ’lerde en yüksek girişim başına üretim değerine sahip olmuştur. İmalat sektöründeki KOBİ’lerde ise 37,5 Milyon ₺ ile “11-İçeceklerin İmalatı” en yüksek girişim başına üretim değerine sahiptir.

Şekil 28 – KOBİ’lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2024

Yıllara ve teknoloji düzeyine göre KOBİ’lerdeki girişim başına üretim değerleri aşağıdadır.

Şekil 29 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Girişim Başına Üretim Değeri (Bin ₺), 2015-2024

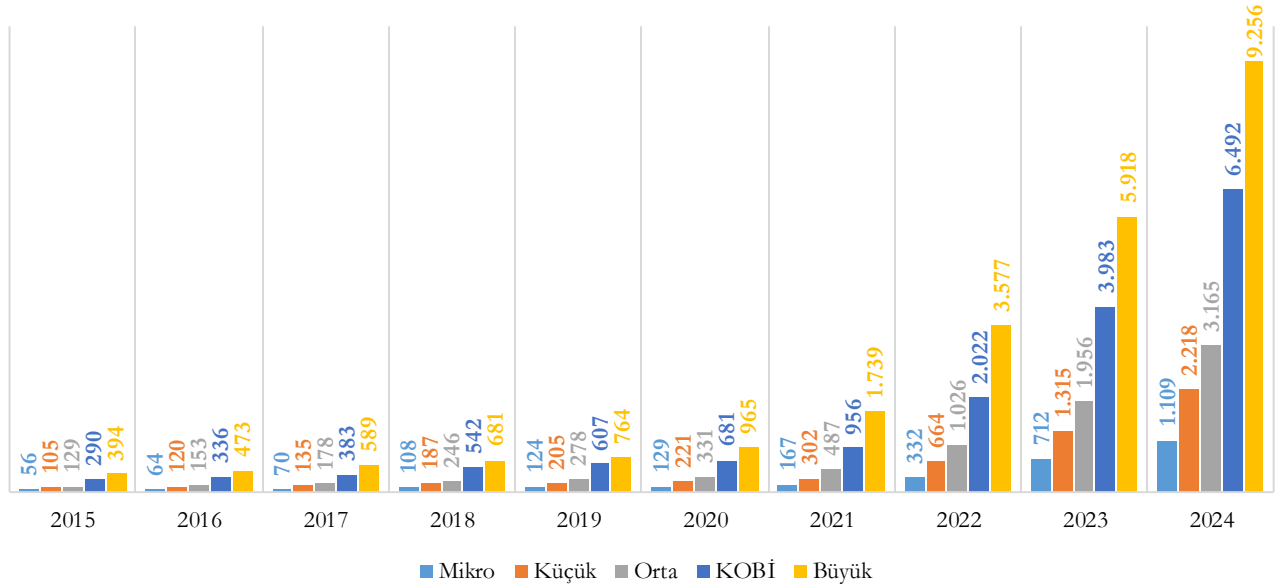

2.1.6. Faktör Maliyeti ile Katma Değer

Faktör maliyeti ile katma değer, işletme sübvansiyonları ve dolaylı vergilerdeki düzeltmelerden sonra işletme faaliyetlerinden elde edilen gayri safi geliri ifade etmektedir.

2024 yılında tüm girişimlerdeki katma değer 15,7 Trilyon ₺'dir. 2024 yılı katma değerinin %7,0'sini mikro ölçekli, %14,1'ini küçük ölçekli, %20,1'ini orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin toplam katma değerindeki payı %41,2'dir. Yıllara ve ölçeklere göre katma değerler aşağıdadır.

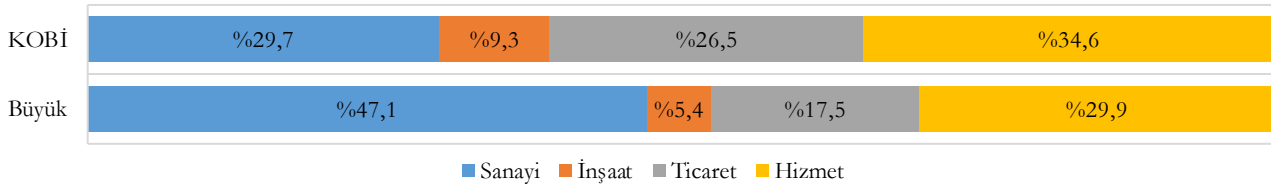
Şekil 30 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Katma Değer (Milyar ₺), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki katma değerde payları; sanayide %29,9, inşaatla %53,6, ticaretle %50,6 ve hizmetlerde %43,9 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki katma değerinin %29,7'sini, büyük ölçekli girişimlerdeki katma değerinin ise %47,1'ini oluşturmuştur. Ölçek bazında katma değerinin sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

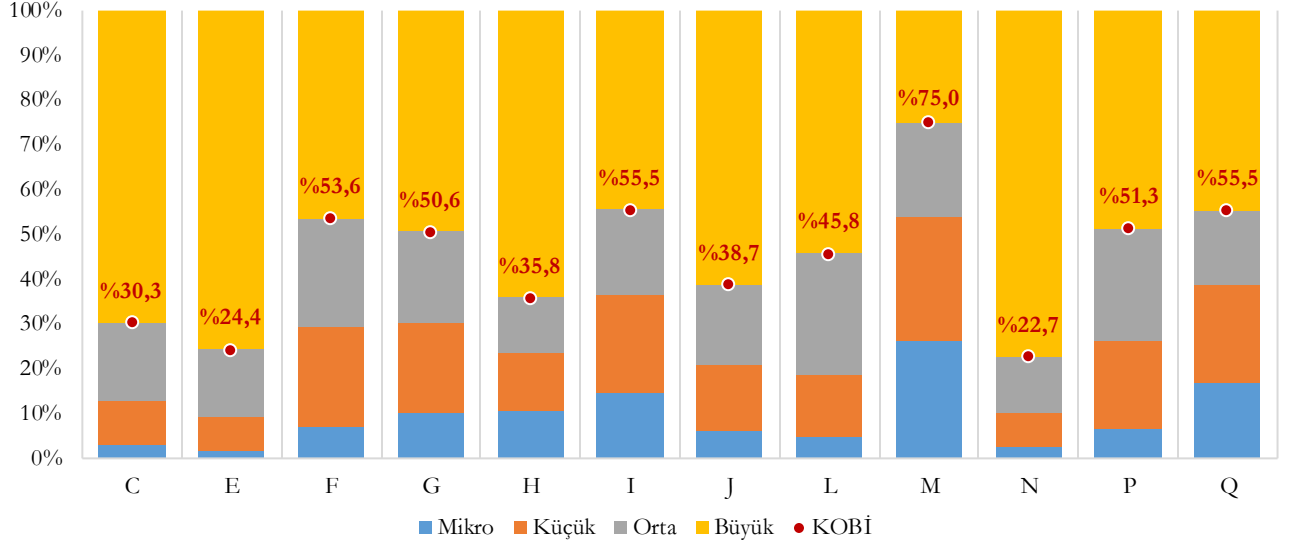
Şekil 31 - Ölçek Bazında Katma Değerin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

*Gizli veri sebebiyle D, R ve S sektörleri hesaplama dahil edilmemiştir.

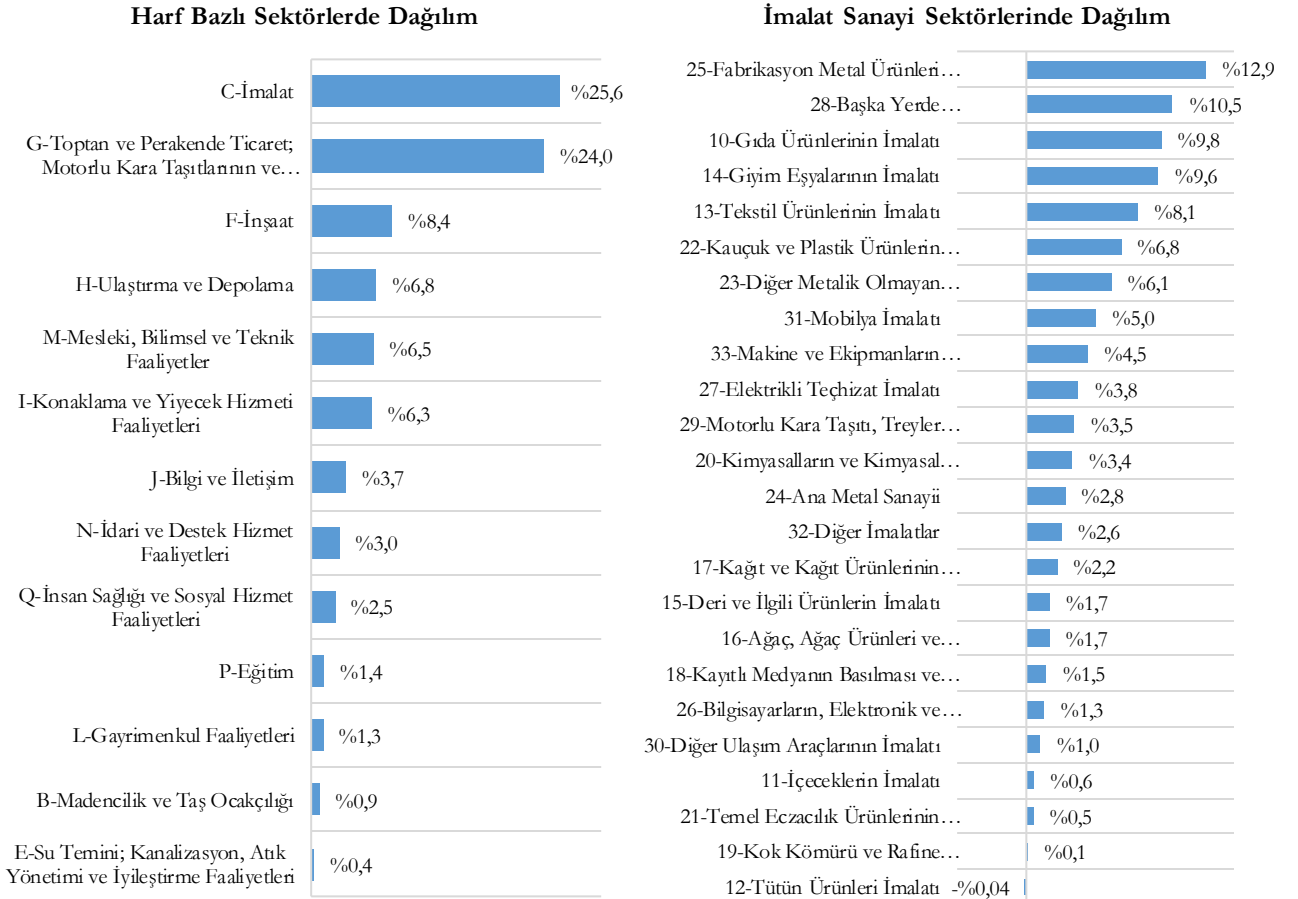
“N-İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri”, %22,7 ile katma değerde KOBİ’lerin payının en az olduğu sektör iken “M-Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler” %75,0 ile katma değerde KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki katma değer ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 32 - Sektör Bazında Katma Değerin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

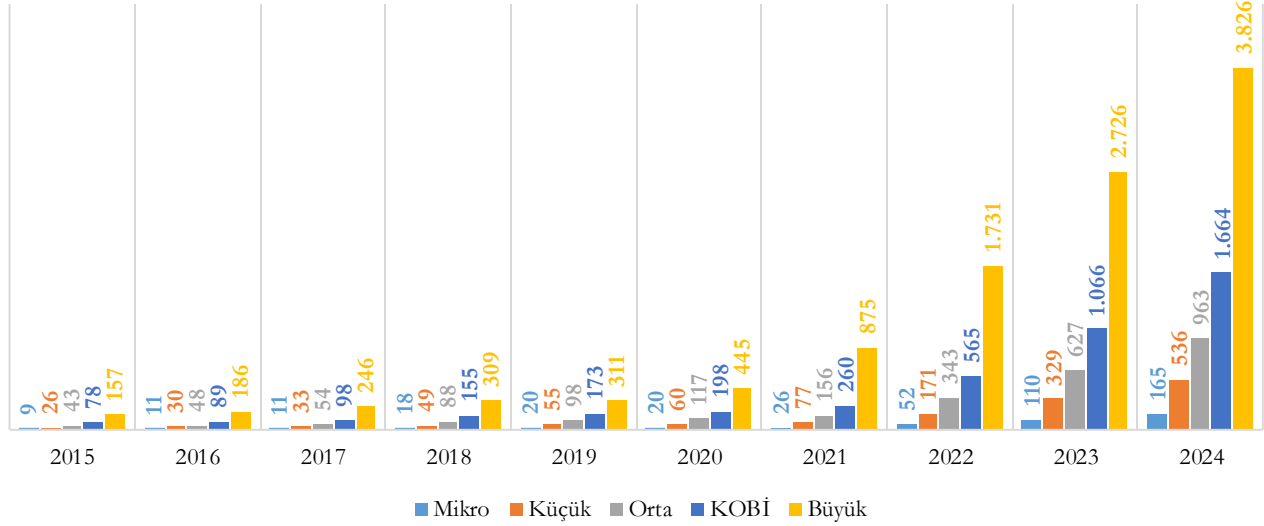
İmalat sektörünün KOBİ’lerde katma değerde en fazla paya sahip olduğu görülmektedir. KOBİ’lerde katma değer sektörler göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 33 – KOBİ’lerde Faktör Maliyeti ile Katma Değerin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

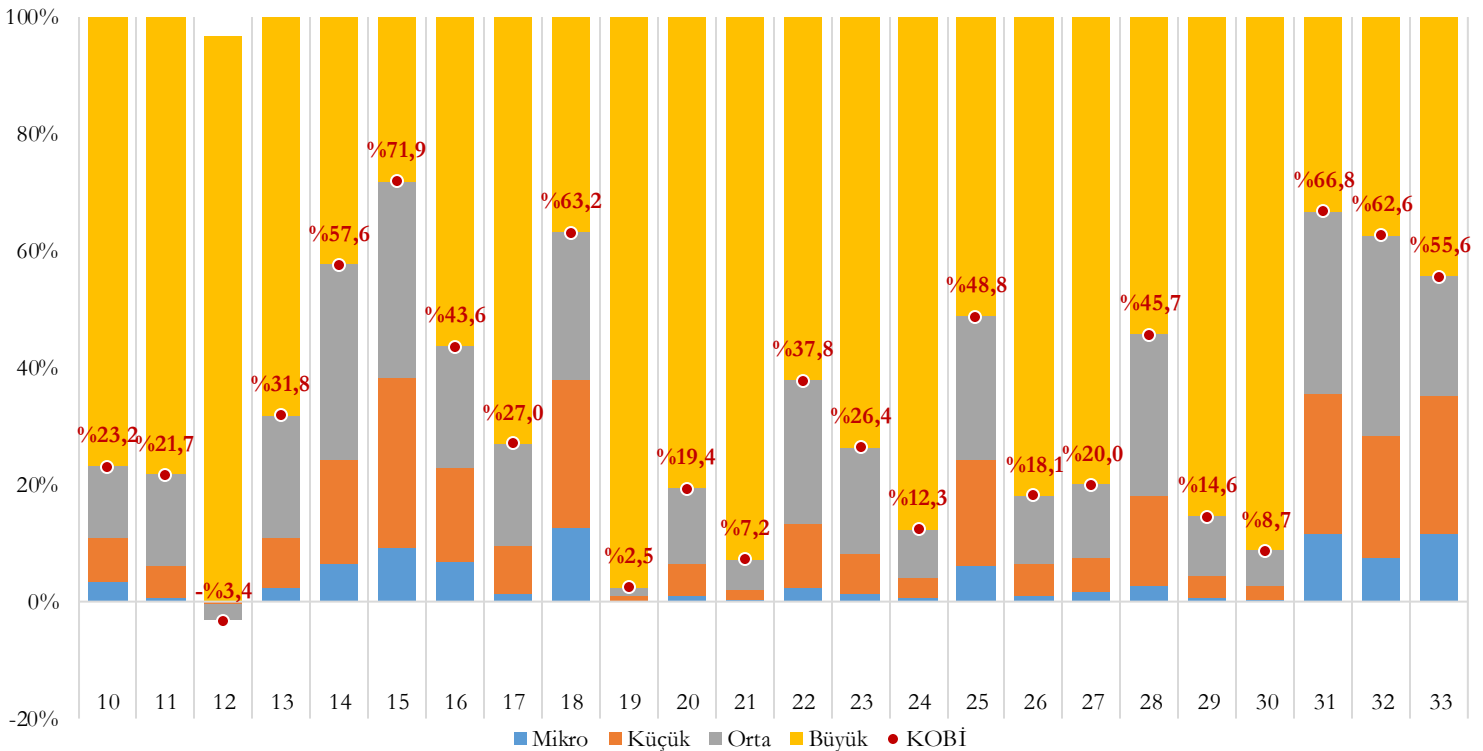
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki katma değer 5,5 Trilyon ₺'dir. 2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki katma değerın %3,0'unu mikro ölçekli, %9,8'ini küçük ölçekli, %17,5'ini orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin imalat sektörü katma değerindeki payı %30,3'tür. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektöründeki katma değerler aşağıdadır.

Şekil 34 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Katma Değer (Milyar ₺), 2015-2024

“12-Tütün Ürünleri İmalatı”, -%3,4 ile katma değerde KOBİ'lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” %71,9 ile katma değerde KOBİ'lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki katma değerın ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 35 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Katma Değerın Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

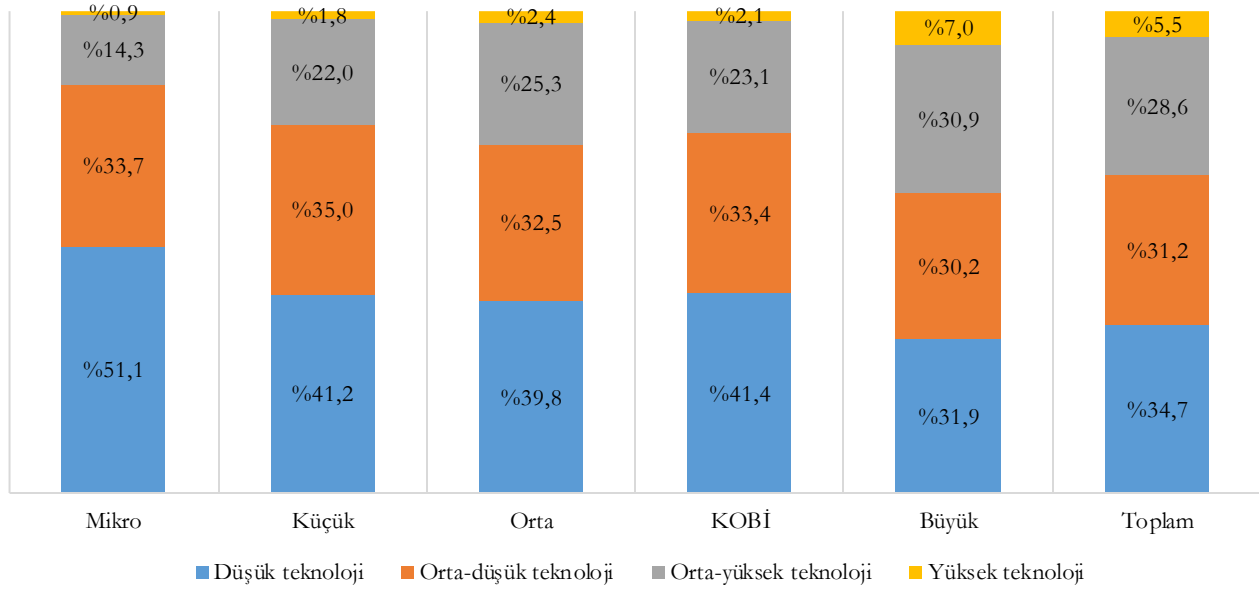

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerin katma değeri 302 Milyar ₺ olup, KOBİ'lerin payı %11,4'tür.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerin katma değeri 1,6 Trilyon ₺ olup, KOBİ'lerin payı %24,6'dır.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerin katma değeri 1,7 Trilyon ₺ olup KOBİ'lerin payı %32,5'tir.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerin katma değeri 1,9 Trilyon ₺ olup KOBİ'lerin payı %36,1'dir.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki katma değerde %2,1, büyük ölçekli girişimlerdeki katma değerde ise %7,0'dir. Ölçek büyüdükçe katma değerde yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir. Teknoloji düzeyine ve ölçeklere göre katma değer dağılımı aşağıdadır.

Şekil 36 – Ölçek Bazında Girişimlerdeki Katma Değerin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (%), 2024

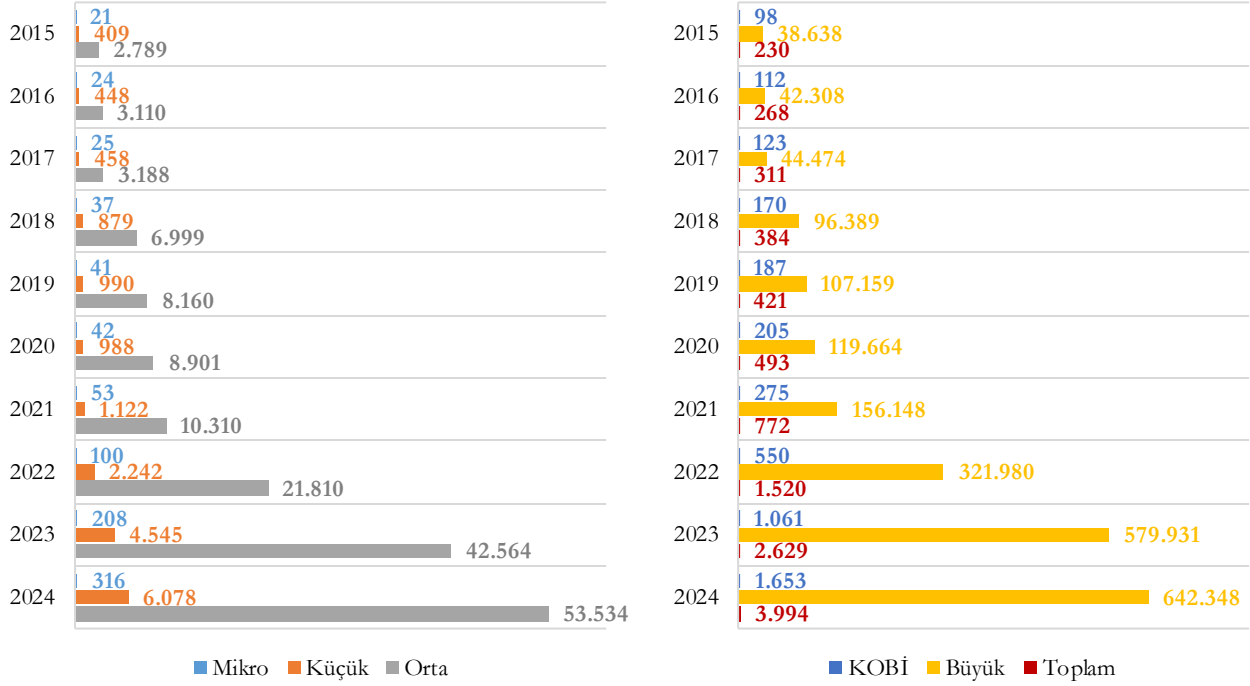

2.1.7. Girişim Başına Faktör Maliyeti ile Katma Değer

Girişim başına faktör maliyeti ile katma değer, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı faktör maliyeti ile katma değer verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

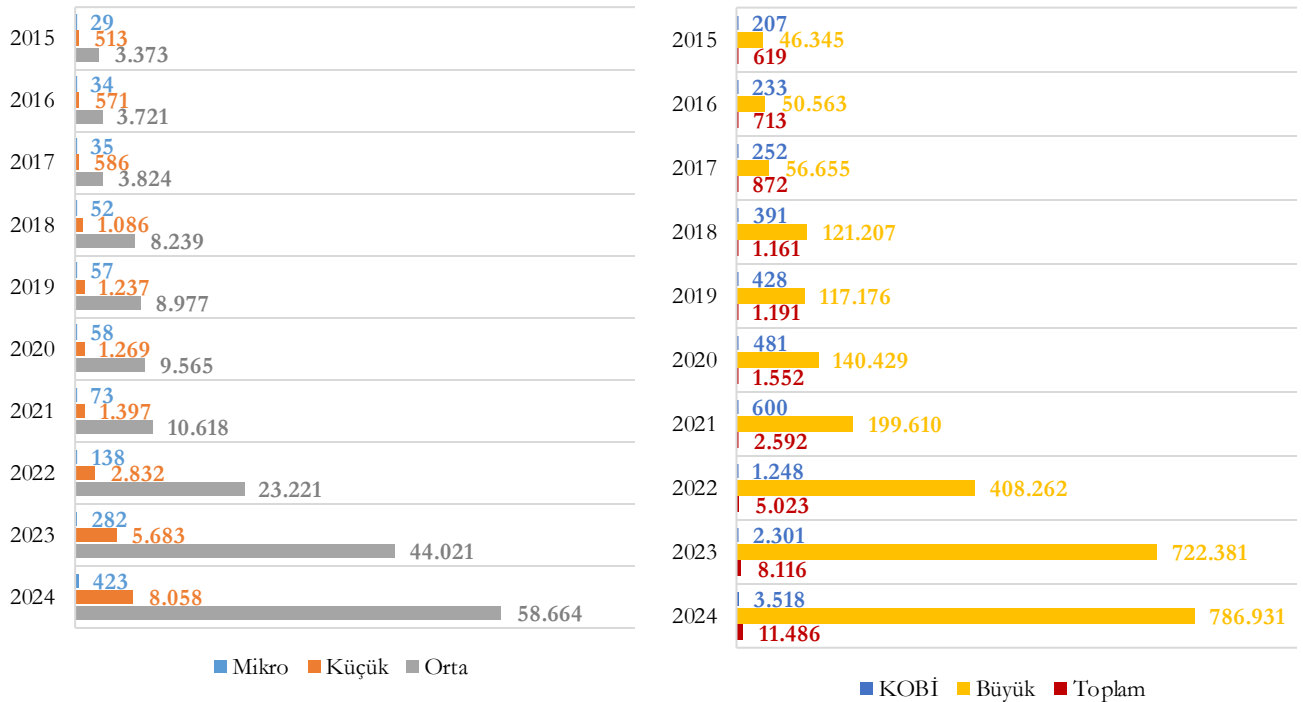
2024 yılında tüm girişimlerde 4,0 Milyon ₺ olan girişim başına katma değer, KOBİ'lerde 1,7 Milyon ₺ ve büyük girişimlerde 642 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 37 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

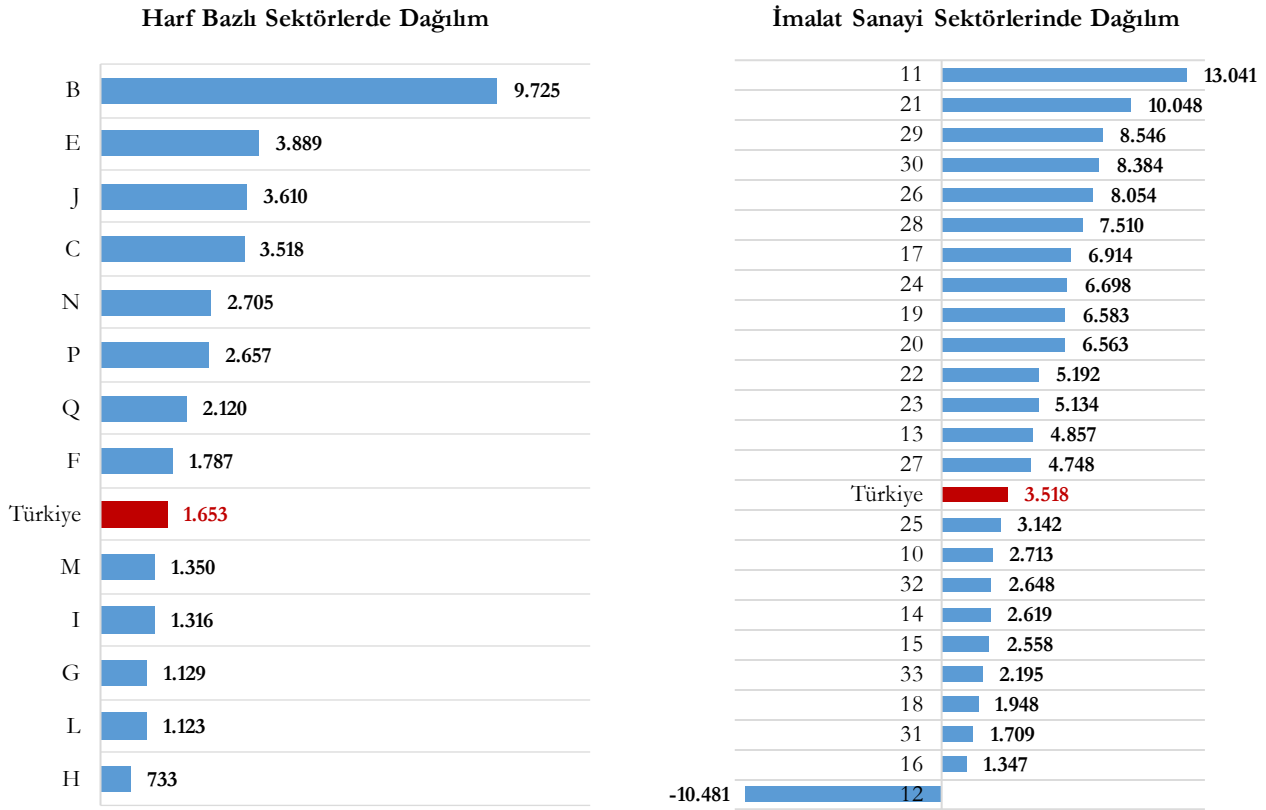
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 11,5 Milyon ₺ olan girişim başına katma değer, imalat sektörü KOBİ'lerinde 3,5 Milyon ₺ ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 787 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 38 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişim. Girişim Baş. Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

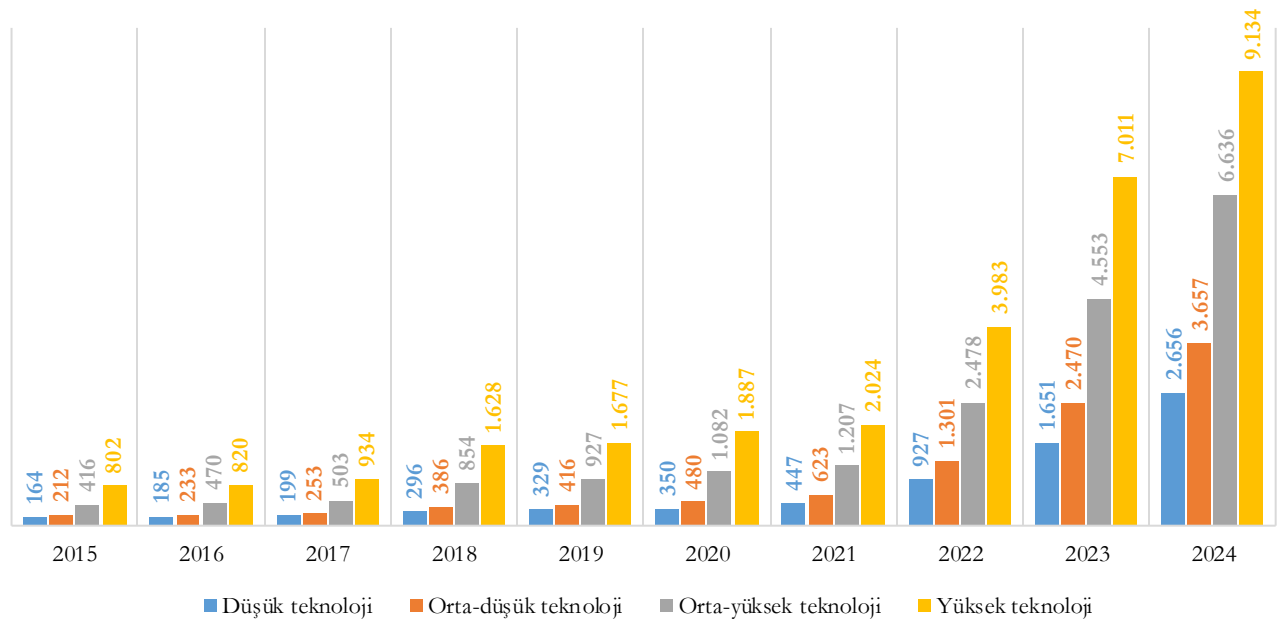
2024 yılında KOBİ'lerde 9,7 Milyon ₺ ile "B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı" en yüksek girişim başına katma değere sahiptir. İmalat sektöründeki KOBİ'lerde ise 13,0 Milyon ₺ ile "11-İçeceklerin İmalatı" en yüksek girişim başına katma değere sahiptir. KOBİ'lerde girişim başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 39 – KOBİ'lerde Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2024

2024 yılında yüksek teknoloji KOBİ'lerinde 9,1 Milyon ₺ olan girişim başına katma değer, orta-yüksek teknoloji KOBİ'lerinde 6,6 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİ'lerinde 3,7 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİ'lerinde 2,7 Milyon ₺'dir.

Şekil 40 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ'lerdeki Girişim Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

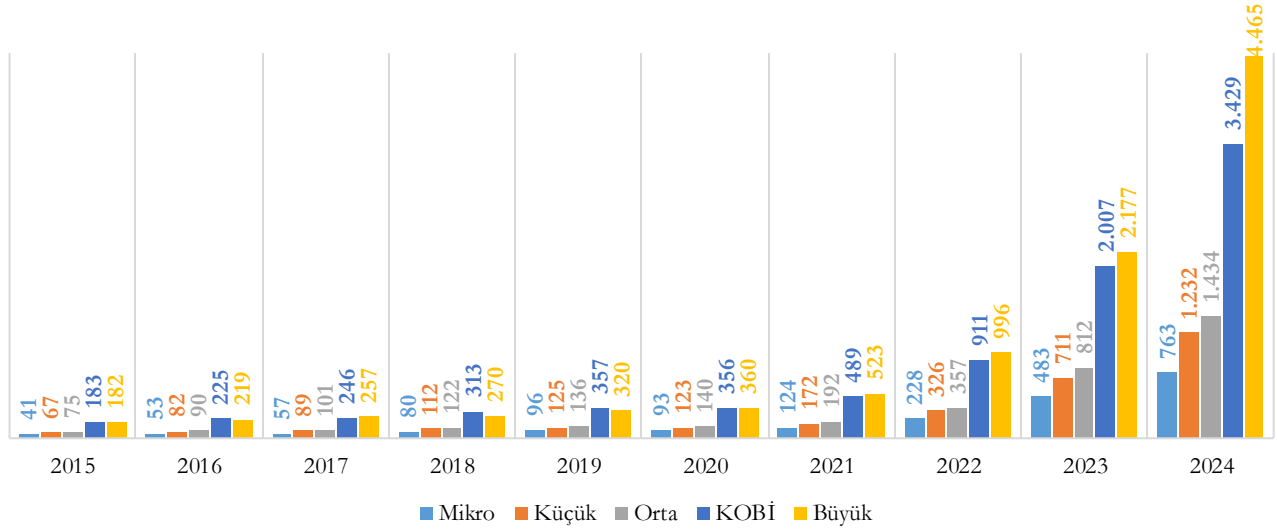

2.1.8. Personel Maliyeti

Personel maliyeti, personele yapılan brüt ödemeler ve sosyal güvenlik masraflarının toplamını ifade etmektedir.

2024 yılında tüm girişimlerdeki personel maliyeti 7,9 Trilyon ₺'dir. 2024 yılı toplam personel maliyetinin %9,7'sini mikro, %15,6'sını küçük, %18,2'sini orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin personel maliyetindeki payı %43,4'tür. Yıllara ve ölçeklere göre personel maliyeti aşağıdadır.

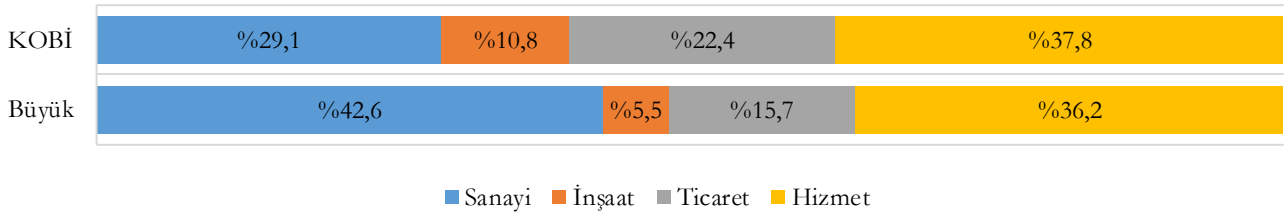
Şekil 41 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Personel Maliyeti (Milyar ₺), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki personel maliyetinde payları; sanayide %34,4, inşaatta %60,1, ticarete %52,3 ve hizmetlerde %44,5 olarak gerçekleşmiştir.

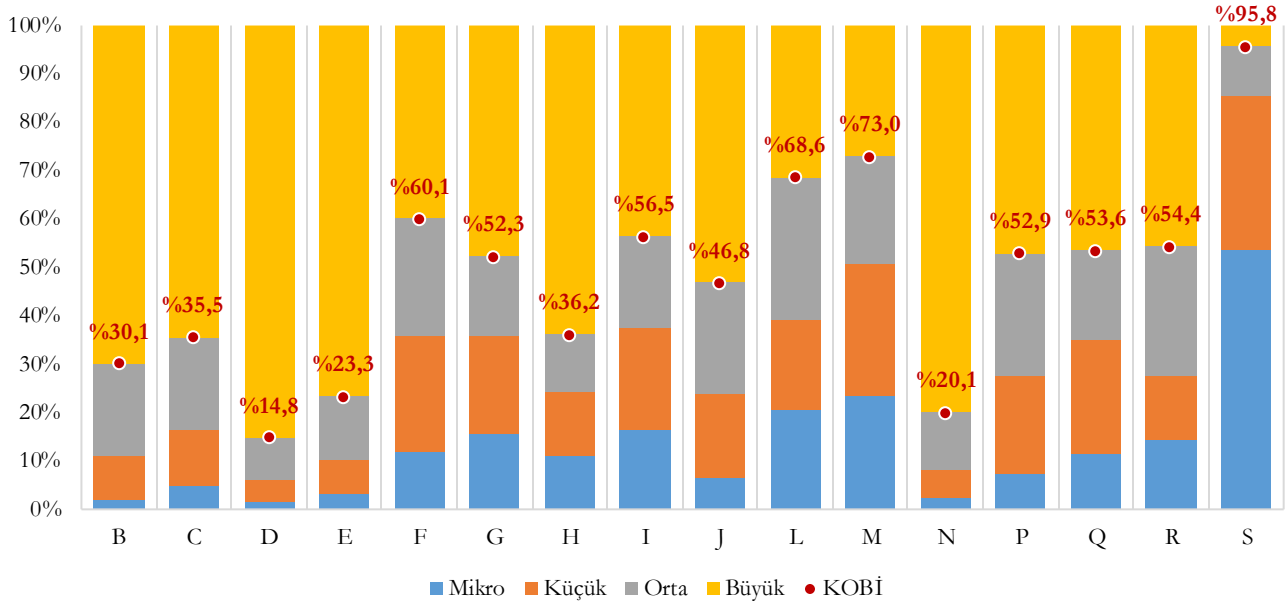
2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki personel maliyetinin %29,1'ini, büyük ölçekli girişimlerdeki personel maliyetinin ise %42,6'sını oluşturmuştur. Ölçek bazında personel maliyetinin sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 42 - Ölçek Bazında Personel Maliyetinin Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

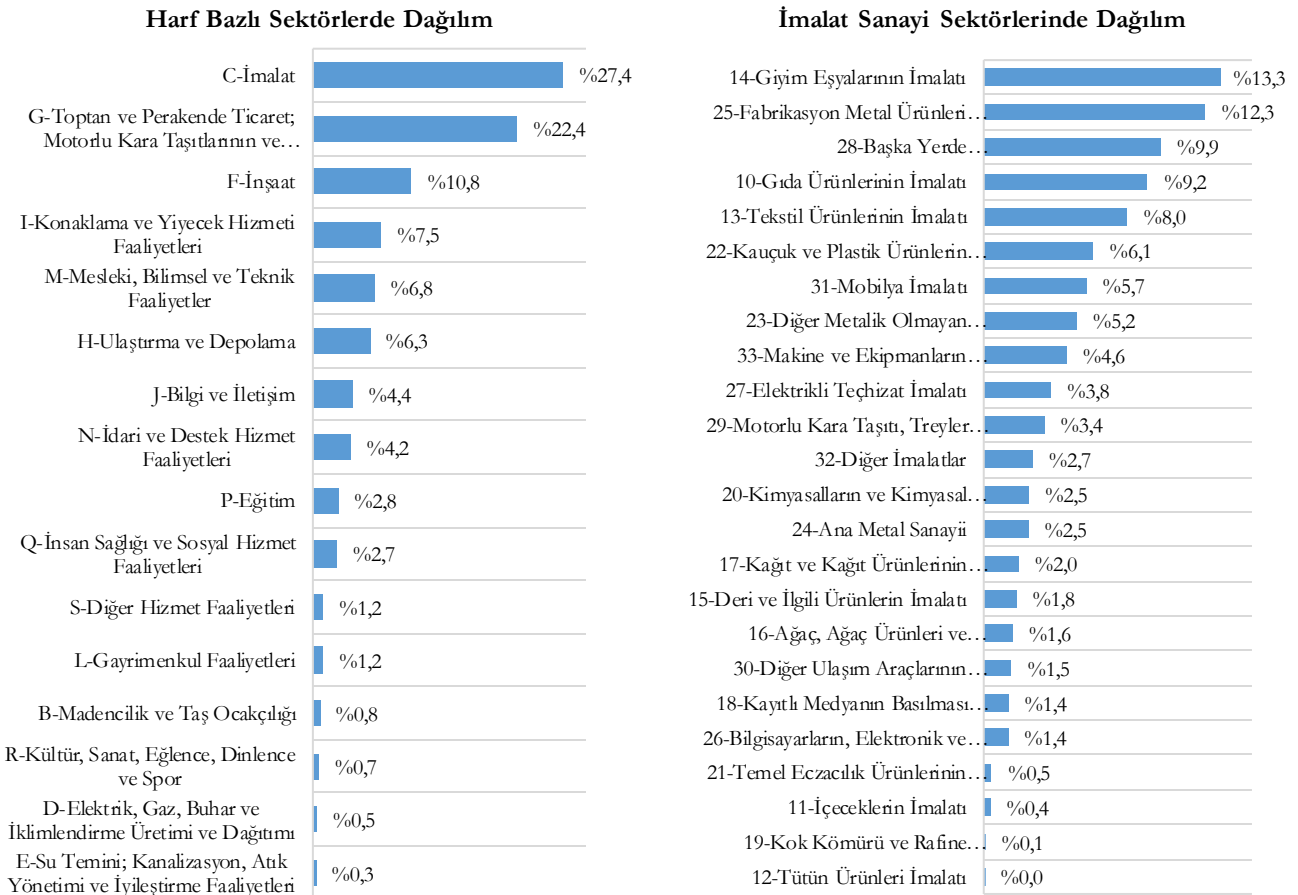
“D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Üretimi ve Dağıtımı”, %14,8 ile personel maliyetinde KOBİ’lerin payının en az olduğu sektör iken “S-Diğer Hizmet Faaliyetleri” %95,8 ile personel maliyetinde KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki personel maliyetinin ölçeklere göre dağılımı aşağıda dır.

Şekil 43 - Sektör Bazında Personel Maliyetinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

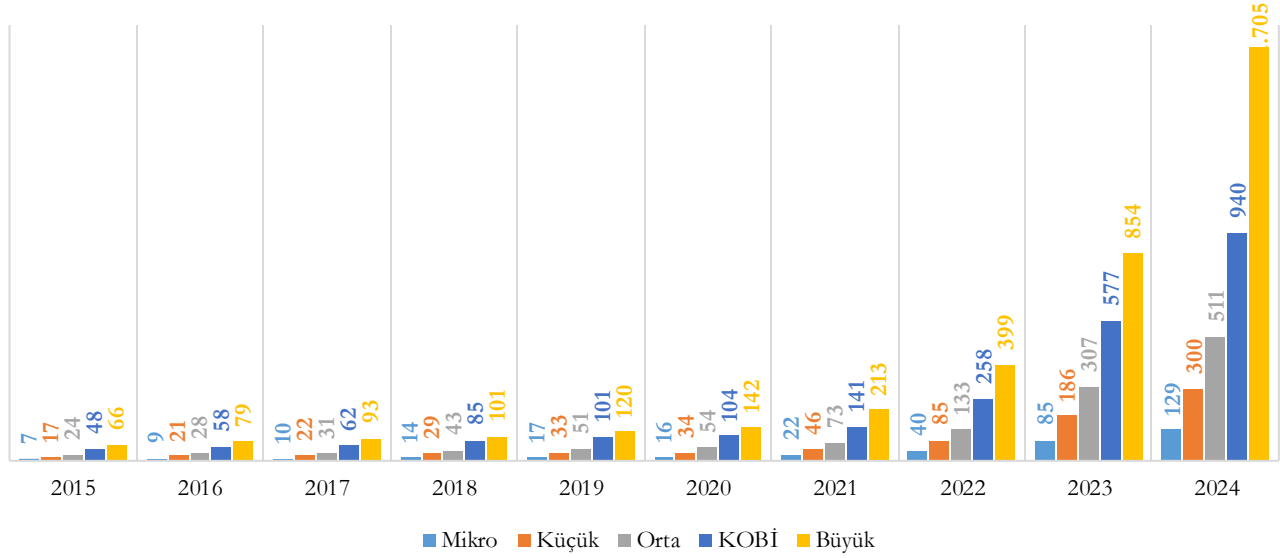
KOBİ’lerde imalat sektörünün personel maliyetinde en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. KOBİ’lerde personel maliyetinin sektörlere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 44 – KOBİ’lerde Personel Maliyetinin Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

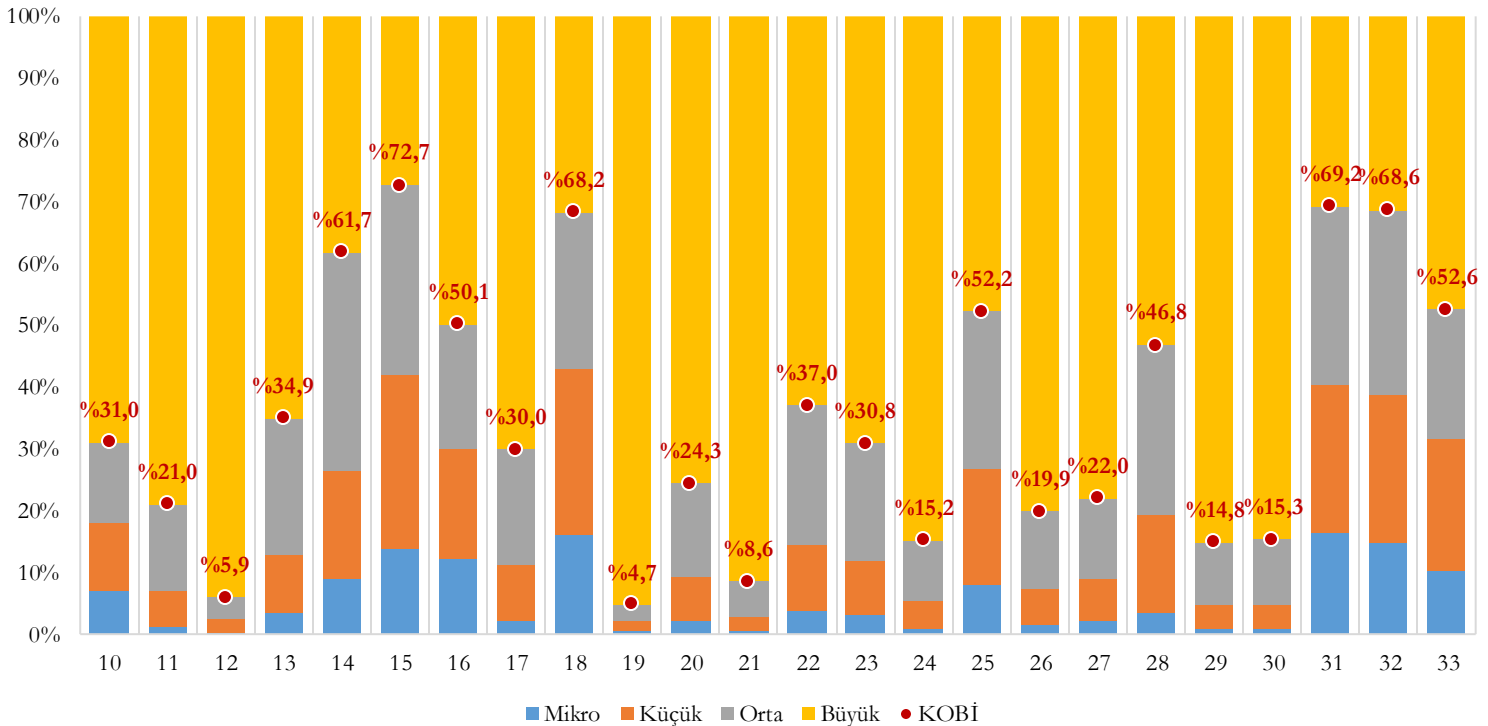
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki personel maliyeti 2,6 Trilyon ₺'dir. 2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki personel maliyetinin %4,9'unu mikro ölçekli, %11,3'ünü küçük ölçekli, %19,3'ünü orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin imalat sektörü personel maliyetindeki payı %35,5'tir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektöründeki personel maliyeti aşağıdadır.

Şekil 45 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Personel Maliyeti (Milyar ₺), 2015-2024

“19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı” %4,7 ile personel maliyetinde KOBİ'lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” %72,7 ile personel maliyetinde KOBİ'lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki personel maliyetinin ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 46 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Personel Maliyetinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

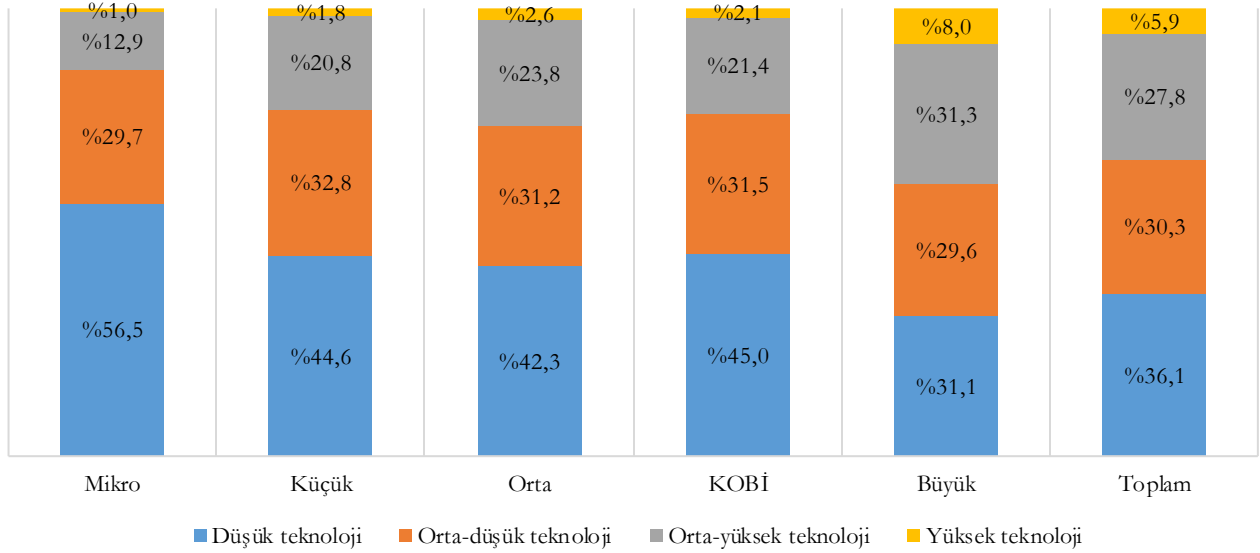

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki personel maliyeti 156,0 Milyar ₺ olup KOBİ'lerin payı %12,8'dir.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki personel maliyeti 734,3 Milyar ₺ olup KOBİ'lerin payı %27,4'tür.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki personel maliyeti 801,6 Milyar ₺ olup KOBİ'lerin payı %37,0'dir.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki personel maliyeti 953,8 Milyar ₺ olup KOBİ'lerin payı %44,4'tür.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki personel maliyetinde %2,1, büyük ölçekli girişimlerdeki personel maliyetinde ise %8,0'dir. Ölçek büyüdükçe personel maliyetinde yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 47 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Personel Maliyetinin Dağılımı (%), 2024

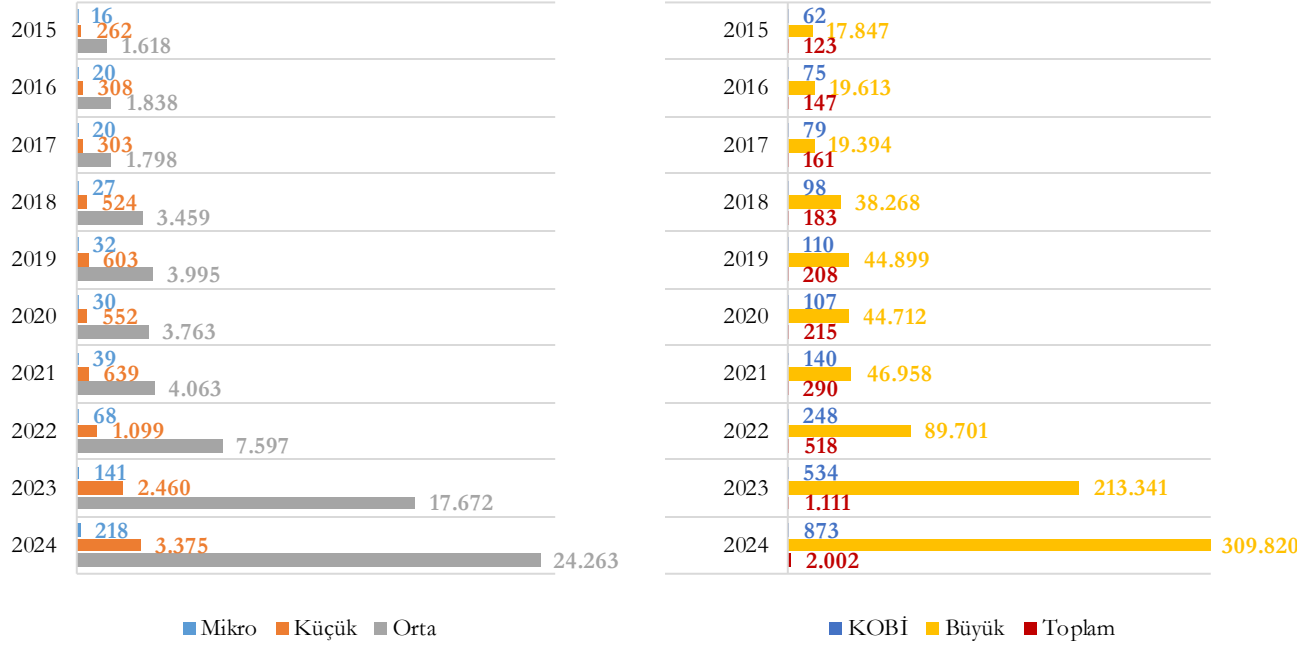

2.1.9. Girişim Başına Personel Maliyeti

Girişim başına personel maliyeti, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı personel maliyeti verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

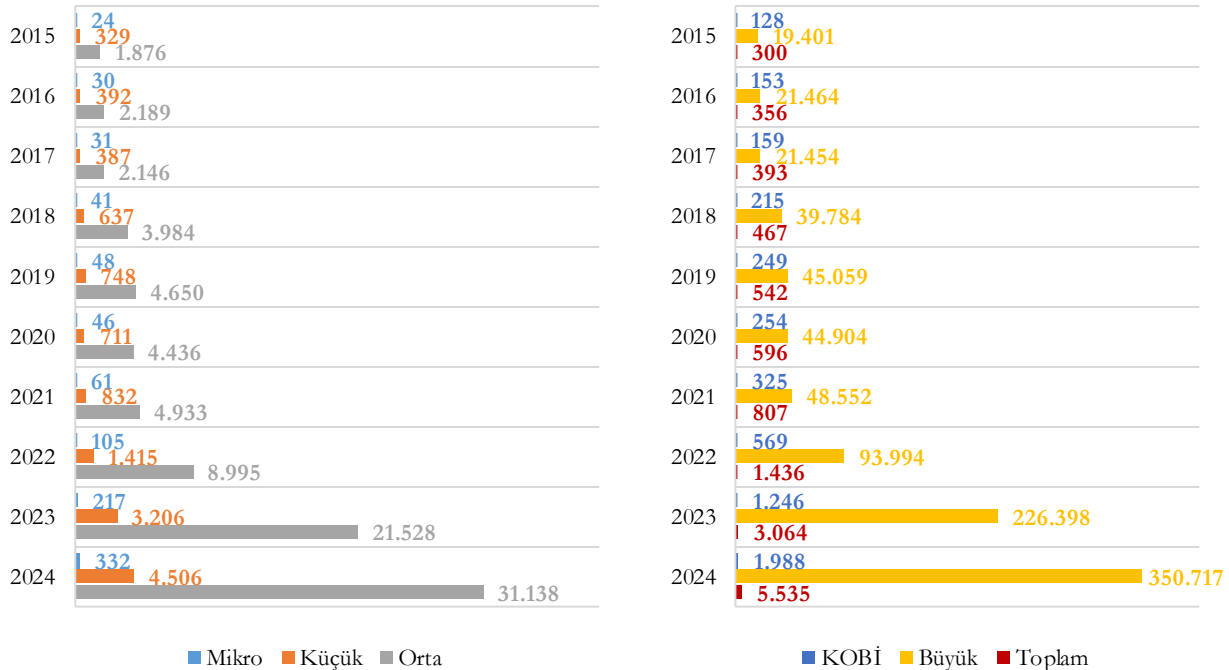
2024 yılında girişim başına personel maliyeti, KOBİ'lerde 873 Bin ₺ ve büyük girişimlerde 309,8 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına personel maliyetleri aşağıdadır.

Şekil 48 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024

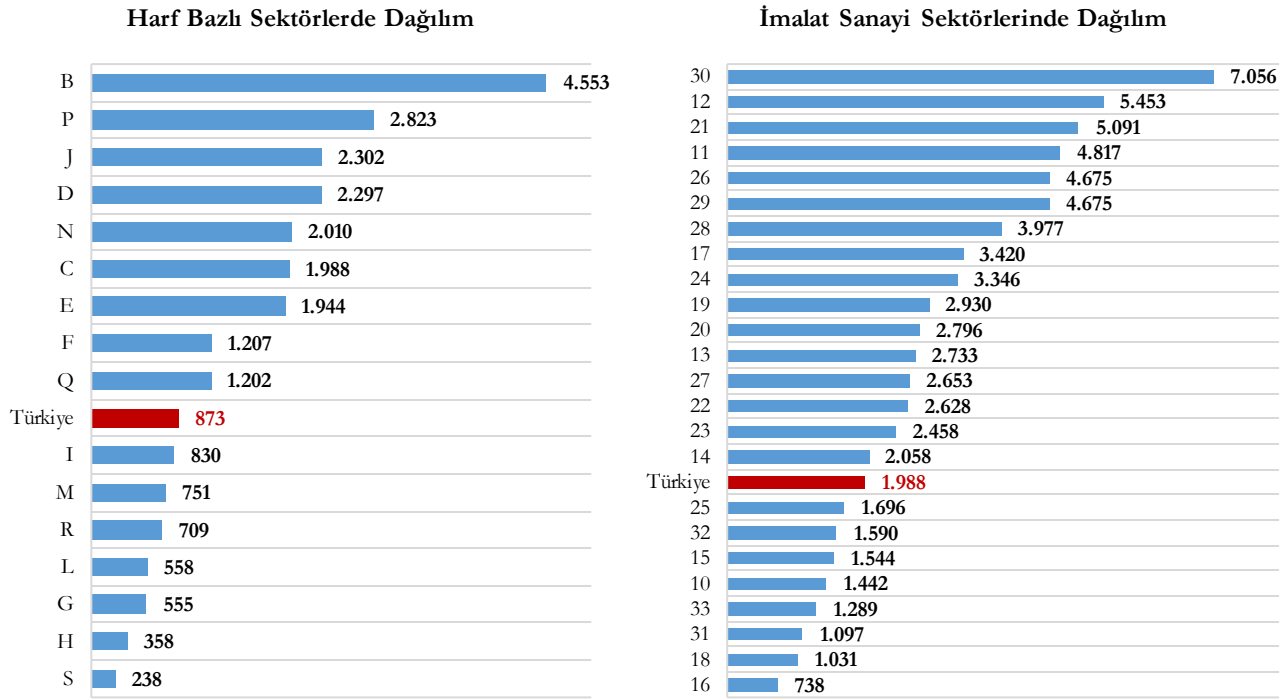
2024 yılında girişim başına personel maliyeti, imalat sektörü KOBİ'lerinde 2,0 Milyon ₺ ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 350,7 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına personel maliyetleri aşağıdadır.

Şekil 49 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sek. Gir. Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024

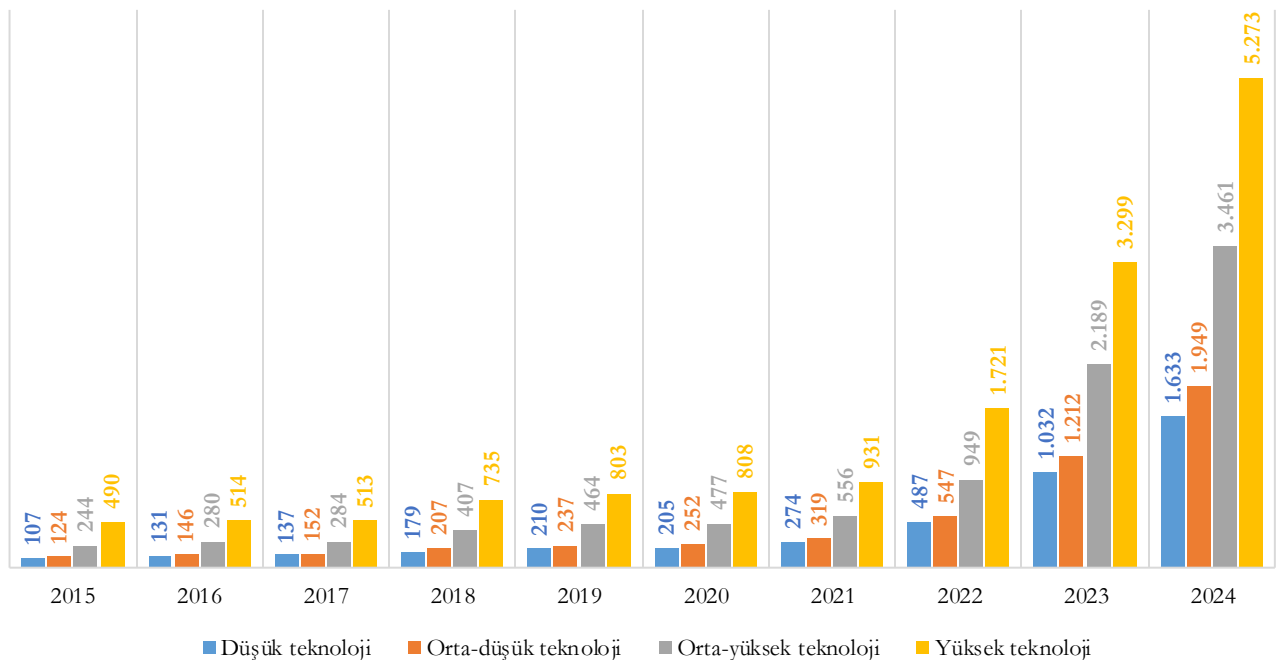
2024 yılında KOBİ'lerde 4,6 Milyon ₺ ile "B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı" en yüksek girişim başına personel maliyetine sahiptir. İmalat sektöründeki KOBİ'lerde ise 7,1 Milyon ₺ ile "30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı" en yüksek girişim başına personel maliyetine sahiptir.

Şekil 50 - KOBİ'lerde Sektörlere Göre Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2024

2024 yılında yüksek teknoloji KOBİ'lerinde 5,3 Milyon ₺ olan girişim başına personel maliyeti, orta-yüksek teknoloji KOBİ'lerinde 3,5 Milyon ₺, orta-düşük teknoloji KOBİ'lerinde 1,9 Milyon ₺ ve düşük teknoloji KOBİ'lerinde 1,6 Milyon ₺'dir. Teknoloji düzeyine ve yıllara göre KOBİ'lerde girişim başına personel maliyeti aşağıdadır.

Şekil 51 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ'lerdeki Girişim Başına Personel Maliyeti (Bin ₺), 2015-2024

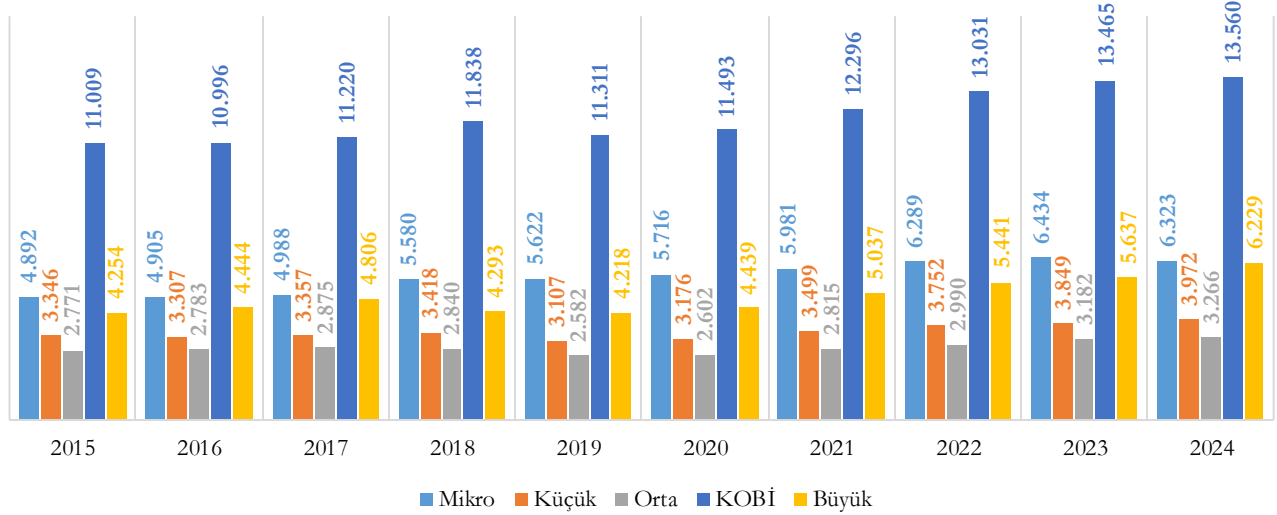

2.1.10. Çalışan Sayısı

Çalışan sayısı, ücretle çalışanların yıllık ortalama sayısına iş sahibi ve ortaklarla, ücretsiz çalışan aile fertlerinin ve çırakların yıllık ortalama sayısının eklenmesi ile bulunmaktadır.

2024 yılında tüm girişimlerdeki çalışan sayısı 19.788.571 kişidir. 2024 yılı çalışan sayısının %32,0'si mikro ölçekli, %20,1'i küçük ölçekli, %16,5'i orta ölçekli girişimlerde istihdam edilmiş olup KOBİ'lerin çalışan sayısındaki payı %68,5'tir. Yıllara ve ölçeklere göre çalışan sayısı aşağıdadır.

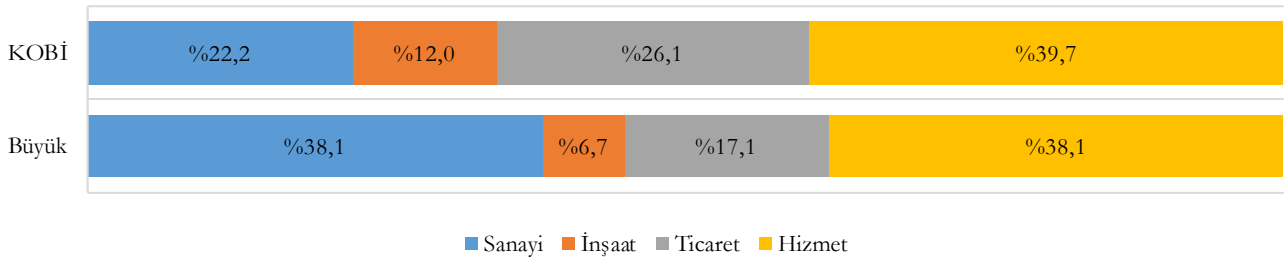
Şekil 52 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki çalışan sayısında payları; sanayide %55,9, inşaat %79,5, ticarete %76,9 ve hizmetlerde %69,4 olarak gerçekleşmiştir.

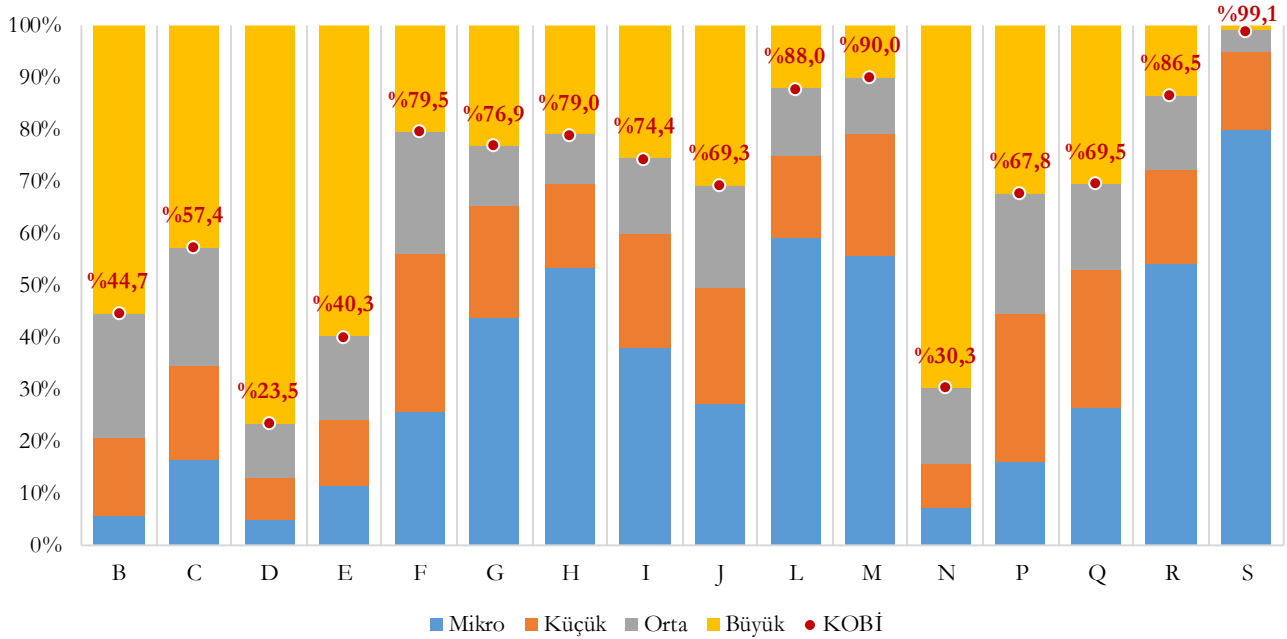
2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki çalışan sayısının %22,2'sini, büyük ölçekli girişimlerdeki çalışan sayısının ise %38,1'ini oluşturmuştur. Ölçek bazında çalışan sayısının sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 53 - Ölçek Bazında Çalışan Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

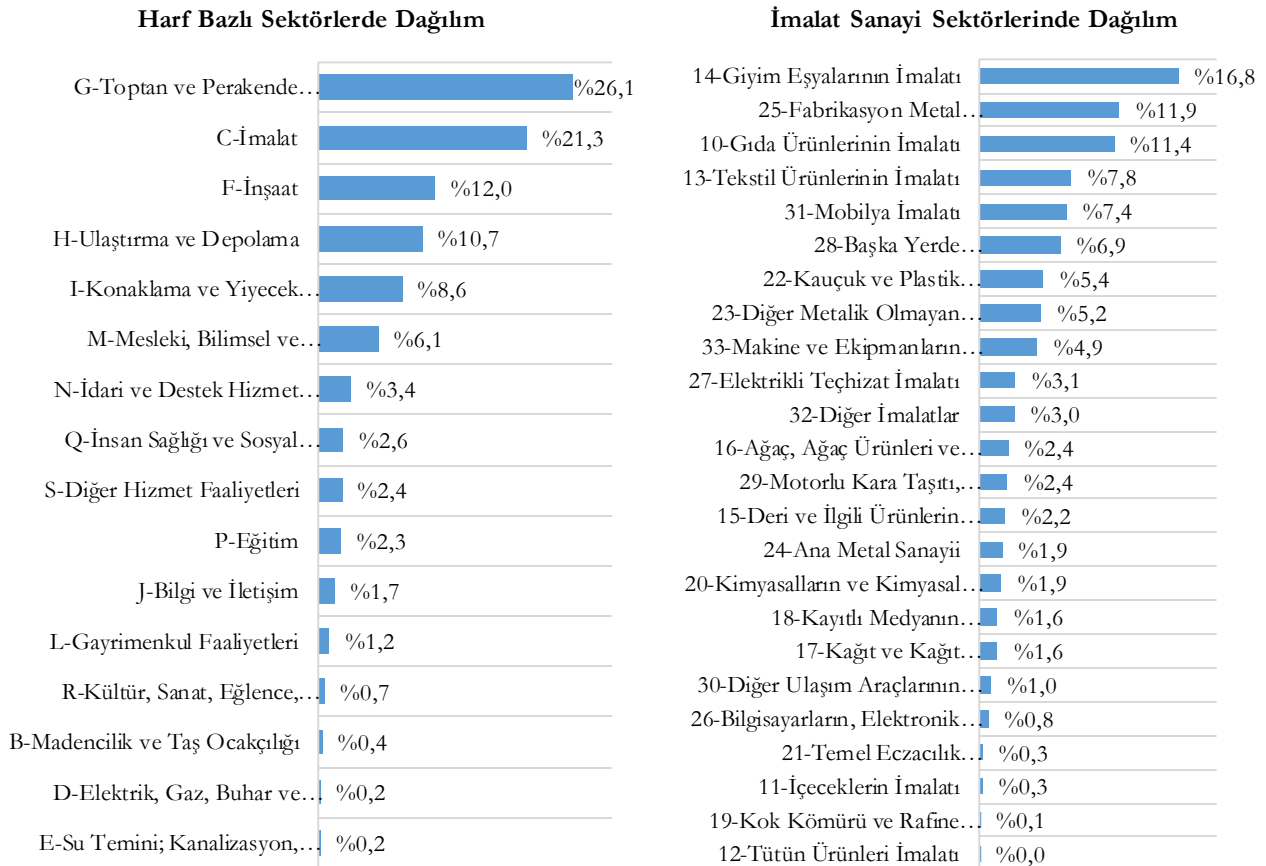
“D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Üretimi ve Dağıtım” %23,5 ile çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en az olduğu sektör iken “S-Diğer Hizmet Faaliyetleri” %99,1 ile çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki çalışan sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıda dır.

Şekil 54 - Sektör Bazında Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

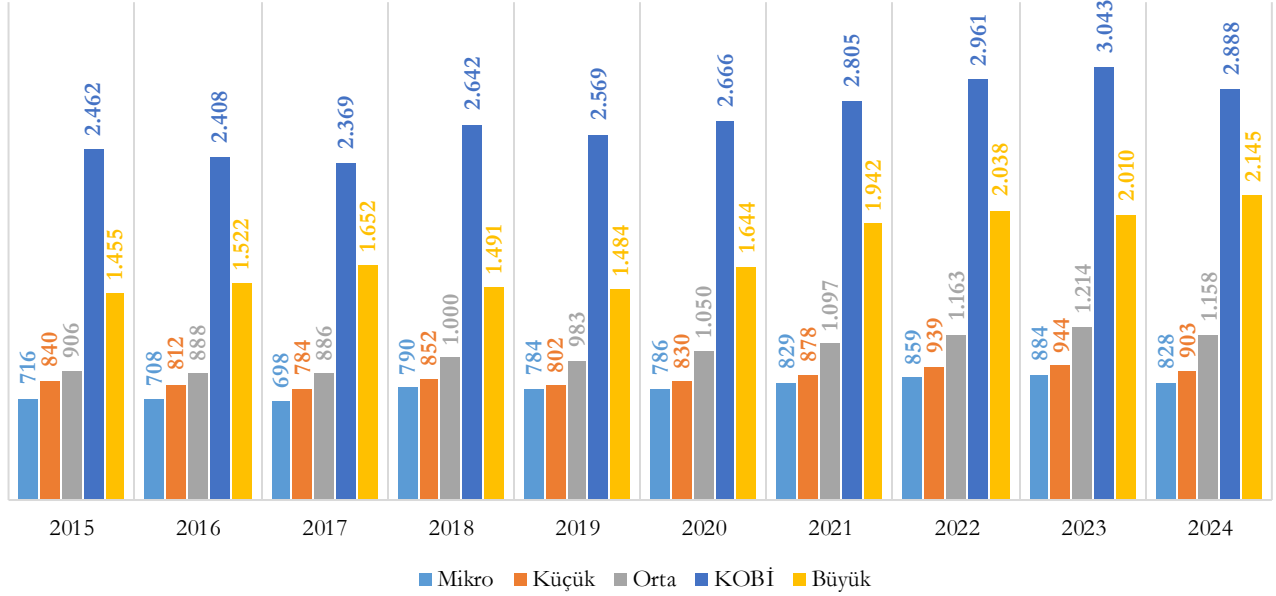
KOBİ’lerde en fazla çalışan ticaret sektöründe, imalat sanayi KOBİ’lerinde ise en fazla çalışan “14-Giyim Eşyalarının İmalatı” sektöründedir. KOBİ’lerde çalışan sayısının sektörlere göre dağılımı aşağıda dır.

Şekil 55 – KOBİ’lerde Çalışan Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

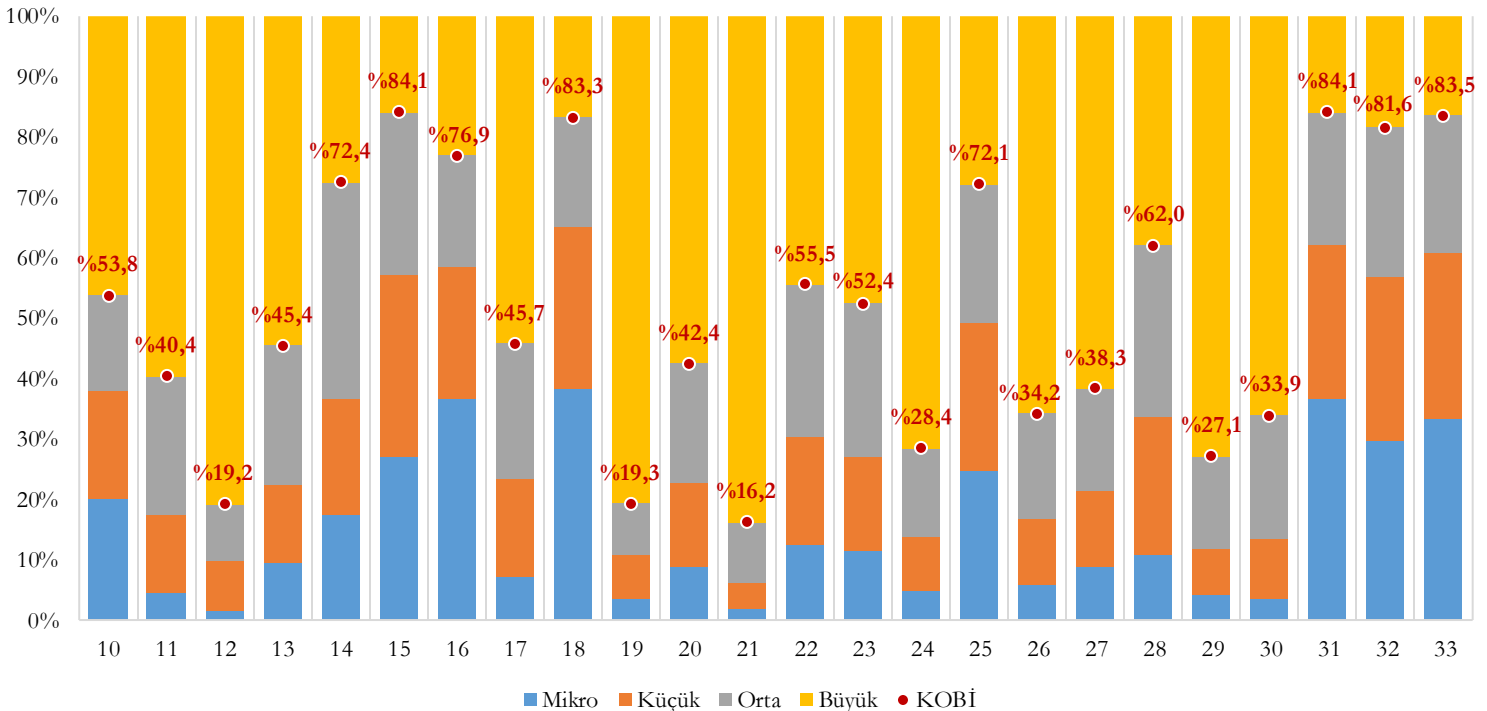
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki çalışan sayısı 5.033.048 kişidir. 2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki çalışan sayısının %16,5'ini mikro ölçekli, %17,9'unu küçük ölçekli, %23,0'unu orta ölçekli girişimler oluşturmuş olup KOBİ'lerin imalat sektörü çalışan sayısındaki payı %57,4'tür. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektöründeki çalışan sayısı aşağıdadır.

Şekil 56 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024

“21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı” %16,2 ile çalışan sayısında KOBİ'lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” ve “31-Mobilya İmalatı” %84,1 ile çalışan sayısında KOBİ'lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörleridir. İmalat sanayi alt sektörlerindeki çalışan sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 57 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

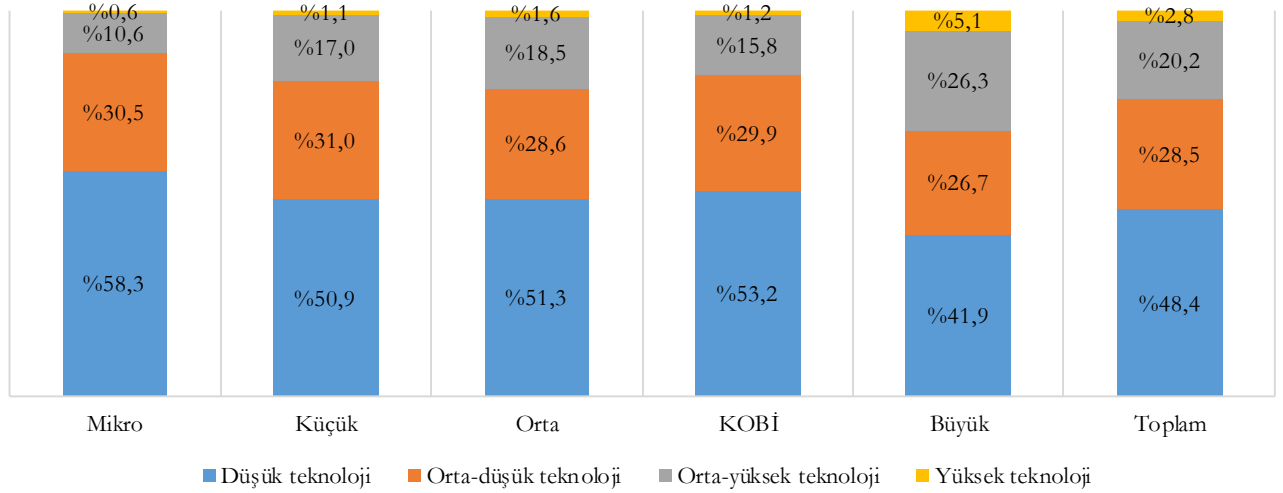

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki çalışan sayısı 142.040 kişidir. KOBİ'lerin çalışan sayısındaki payı %23,6'dır.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki çalışan sayısı 1.018.931 kişidir KOBİ'lerin çalışan sayısındaki payı %44,7'dir.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki çalışan sayısı 1.435.784 kişidir. KOBİ'lerin çalışan sayısındaki payı %60,1'dir.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki çalışan sayısı 2.436.293 kişidir. KOBİ'lerin çalışan sayısındaki payı %63,1'dir.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki çalışan sayısında %1,2, büyük ölçekli girişimlerdeki çalışan sayısında ise %5,1'dir. Ölçek büyüdükçe çalışan sayısında yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 58 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Çalışan Sayısının Dağılımı (%), 2024

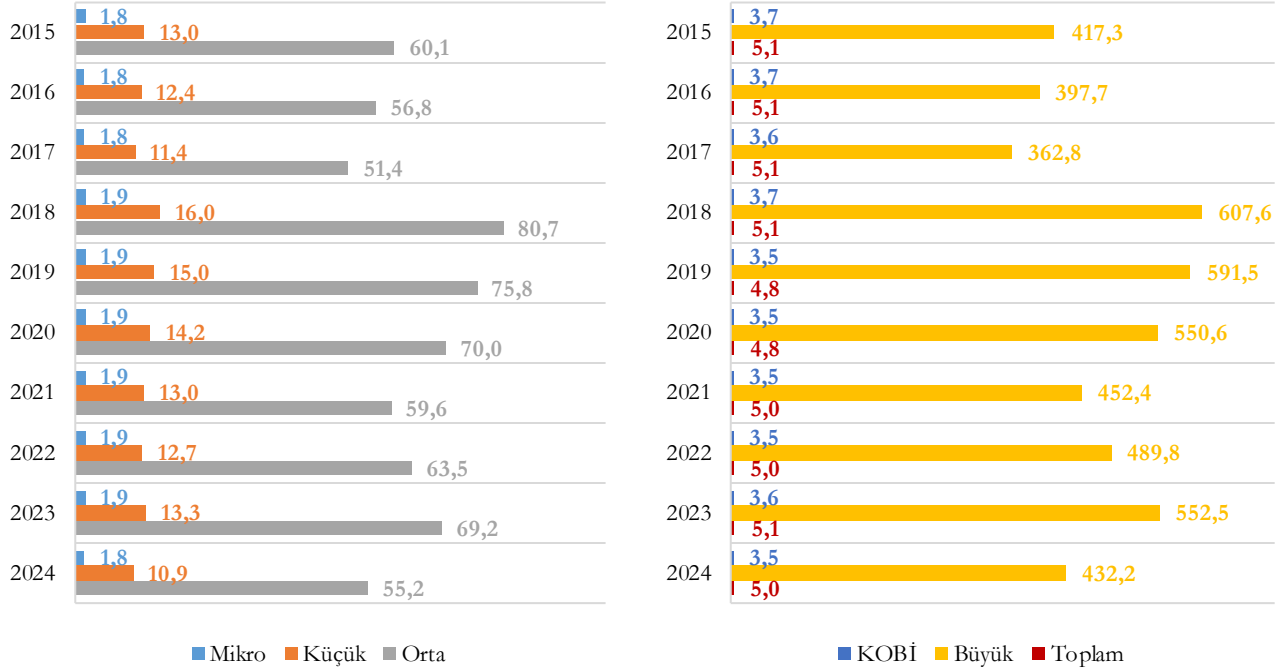

2.1.11. Girişim Başına Çalışan Sayısı

Girişim başına çalışan sayısı, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı çalışan sayısı verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

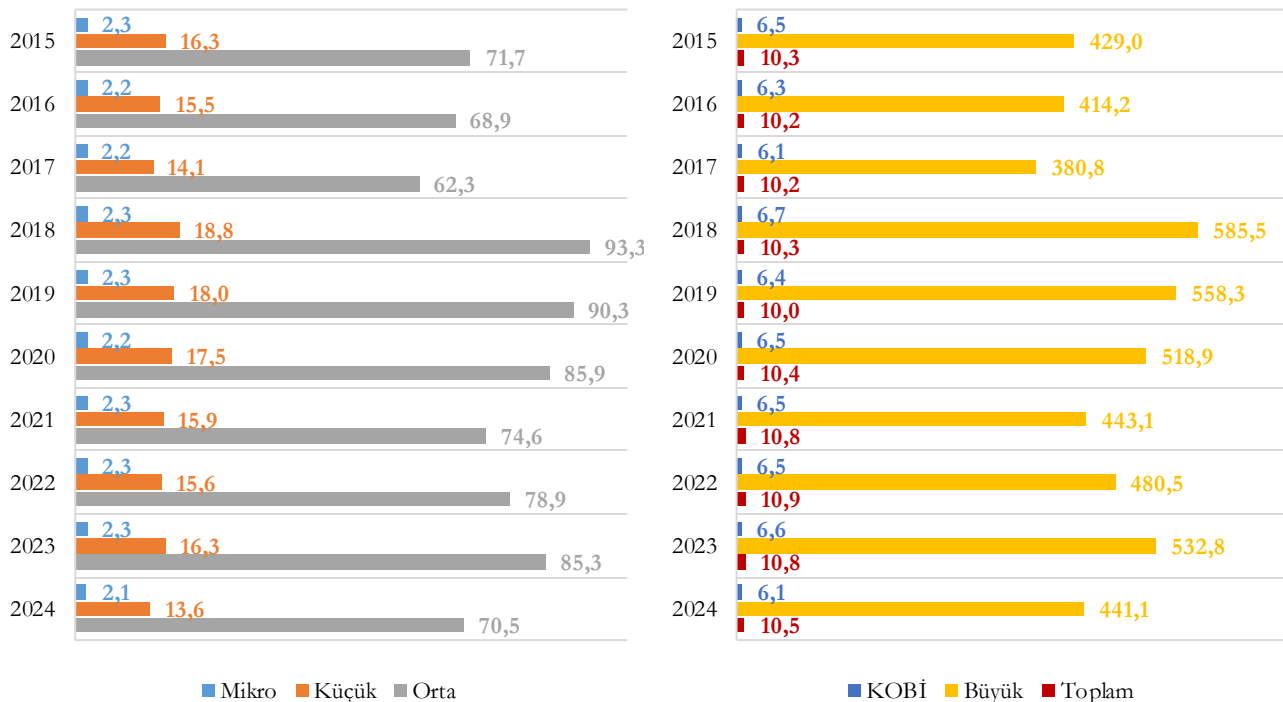
2024 yılında tüm girişimlerde 5,0 olan girişim başına çalışan sayısı, KOBİ'lerde 3,5 kişi ve büyük ölçekli girişimlerde 432,2 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 59 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

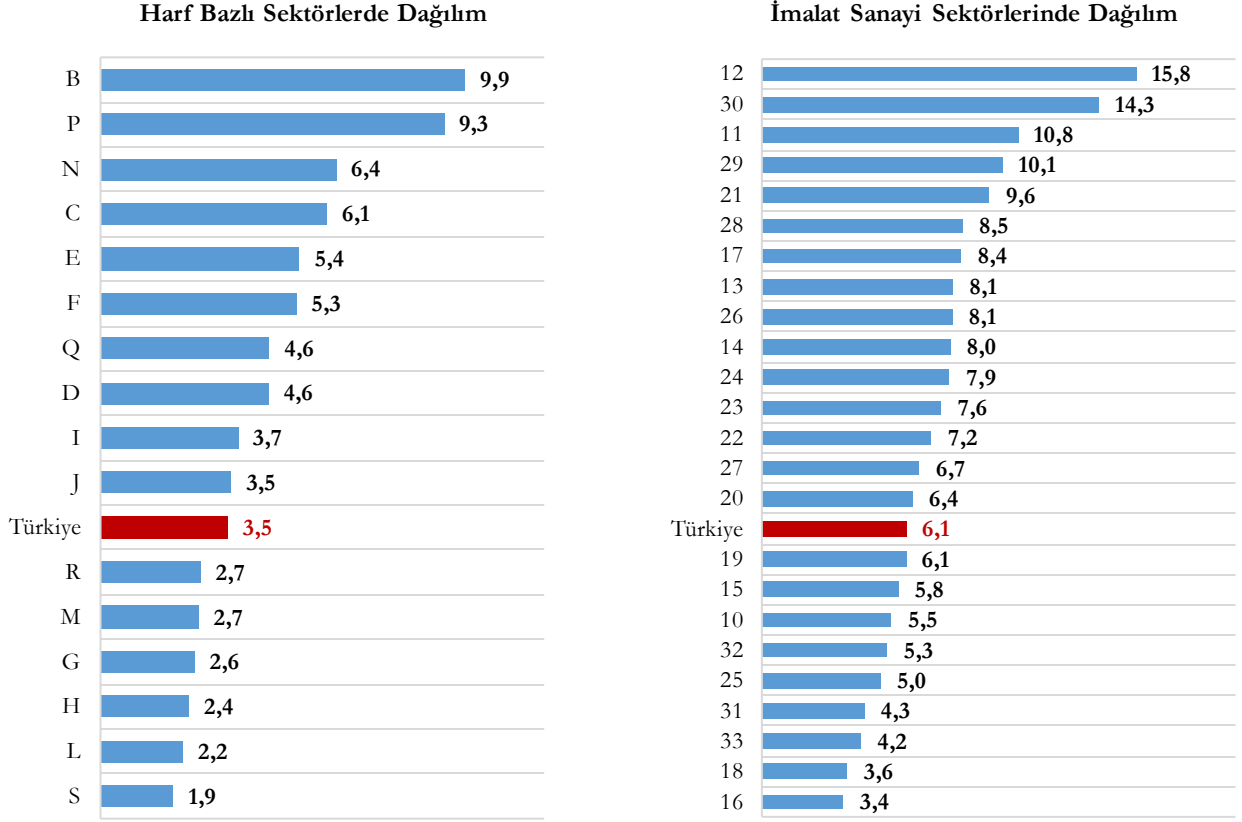
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 10,5 kişi olan girişim başına çalışan sayısı, imalat sektörü KOBİ'lerinde 6,1 kişi ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 441,1 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 60 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Girişim. Girişim Baş. Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

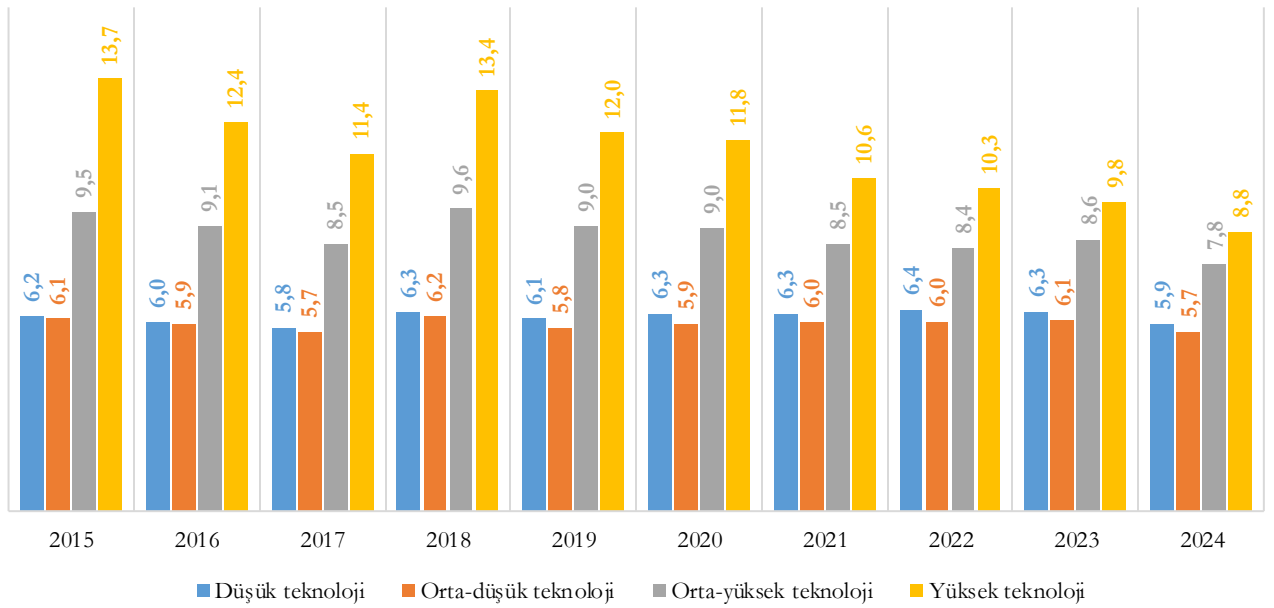
2024 yılında KOBİ'lerde 9,9 kişi ile "B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı" en yüksek girişim başına çalışan sayısına sahiptir. İmalat sektöründeki KOBİ'lerde ise 15,8 kişi ile "12-Tütün Ürünleri İmalatı" en yüksek girişim başına çalışan sayısına sahiptir.

Şekil 61 – KOBİ'lerde Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2024

Yıllara ve teknoloji düzeyine göre KOBİ'lerdeki girişim başına çalışan sayıları aşağıda dır.

Şekil 62 - Yıllara ve Tek. Düzeyine Göre KOBİ'lerdeki Girişim Başına Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

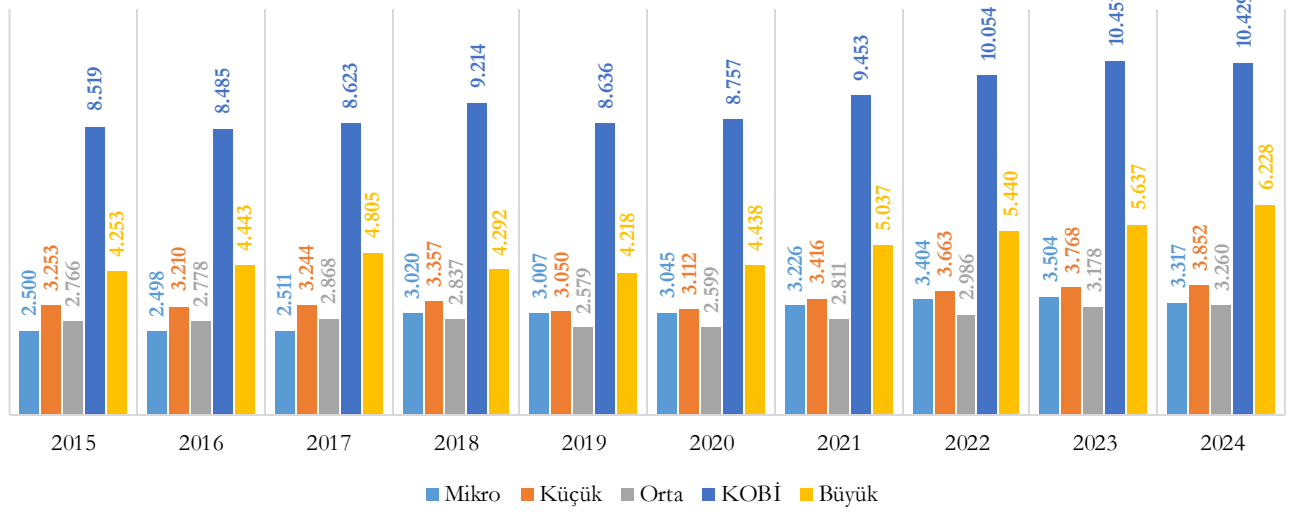

2.1.12. Ücretli Çalışanların Sayısı

Ücretli çalışanların sayısı, maaş, ücret, komisyon, ikramiye, parça başı ödeme veya aynı karşılıklar şeklinde yapılan ödemeleri alan, iş akdine sahip ve işveren için çalışan kişilerin sayısını ifade etmektedir.

2024 yılında tüm girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 16.657.115 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre ücretli çalışan sayısı aşağıdadır.

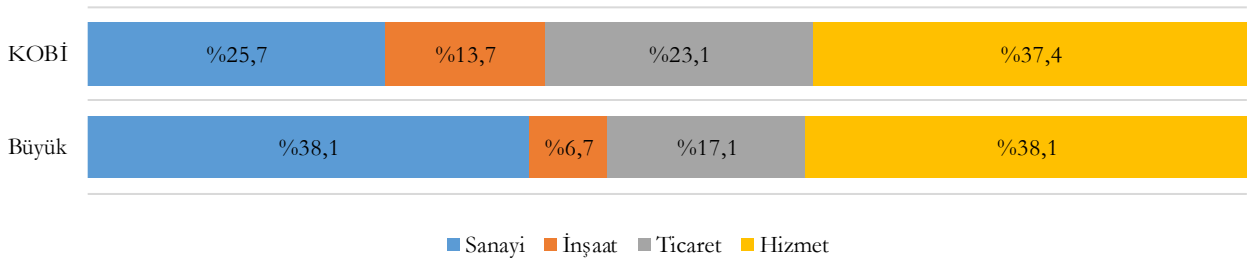
Şekil 63 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ücretli Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024

2024 yılı itibarıyla KOBİ'lerin sektörler bazındaki ücretli çalışan sayısında payları; sanayide %53,0, inşaat %77,4, ticarete %69,4 ve hizmetlerde %62,2 olarak gerçekleşmiştir.

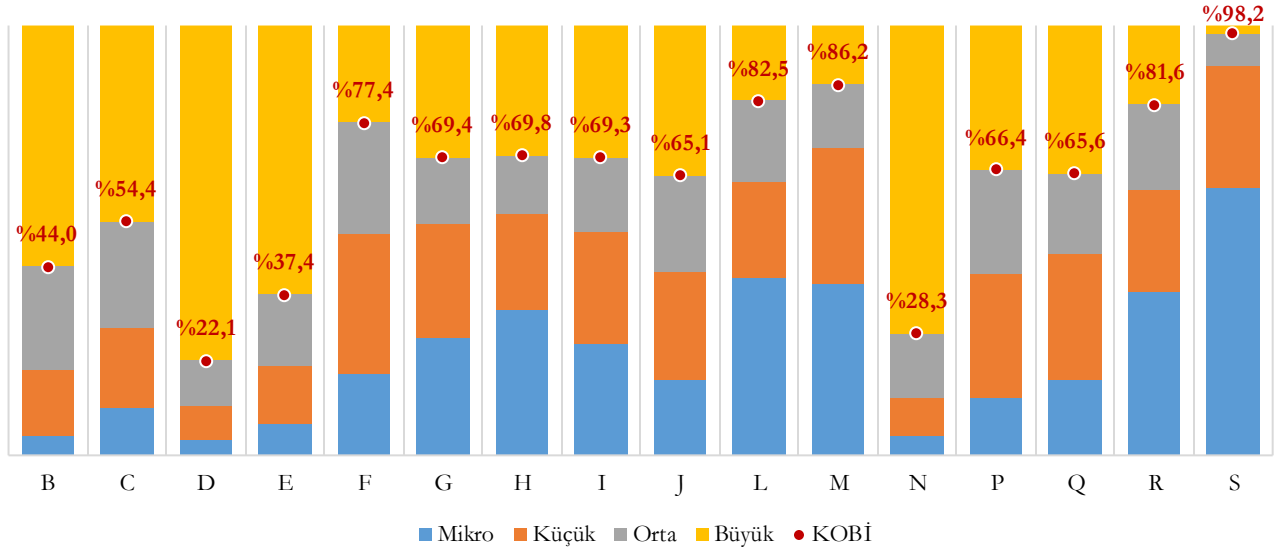
2024 yılında sanayi sektörü, KOBİ'lerdeki ücretli çalışan sayısının %25,7'sini, büyük ölçekli girişimlerdeki ücretli çalışan sayısının ise %38,1'ini oluşturmuştur. Ölçek bazında ücretli çalışan sayısının sektör gruplarına göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 64 - Ölçek Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Sektör Gruplarına Göre Dağılımı (%), 2024

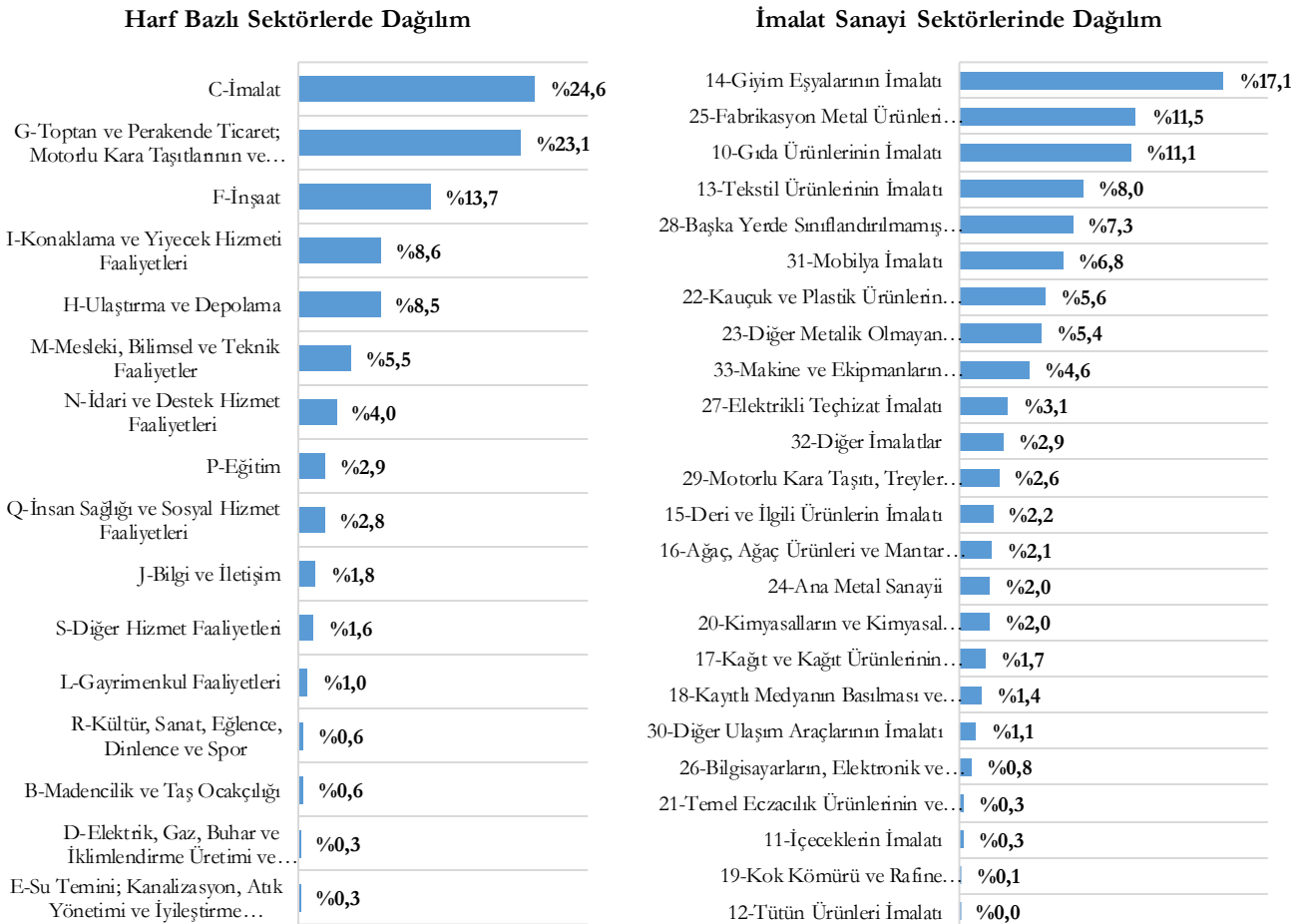
“D-Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Üretimi ve Dağıtım” %22,1 ile ücretli çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en az olduğu sektöriken “S-Diğer Hizmet Faaliyetleri” %98,2 ile ücretli çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en fazla olduğu sektördür. Sektörlerdeki ücretli çalışan sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 65 - Sektör Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

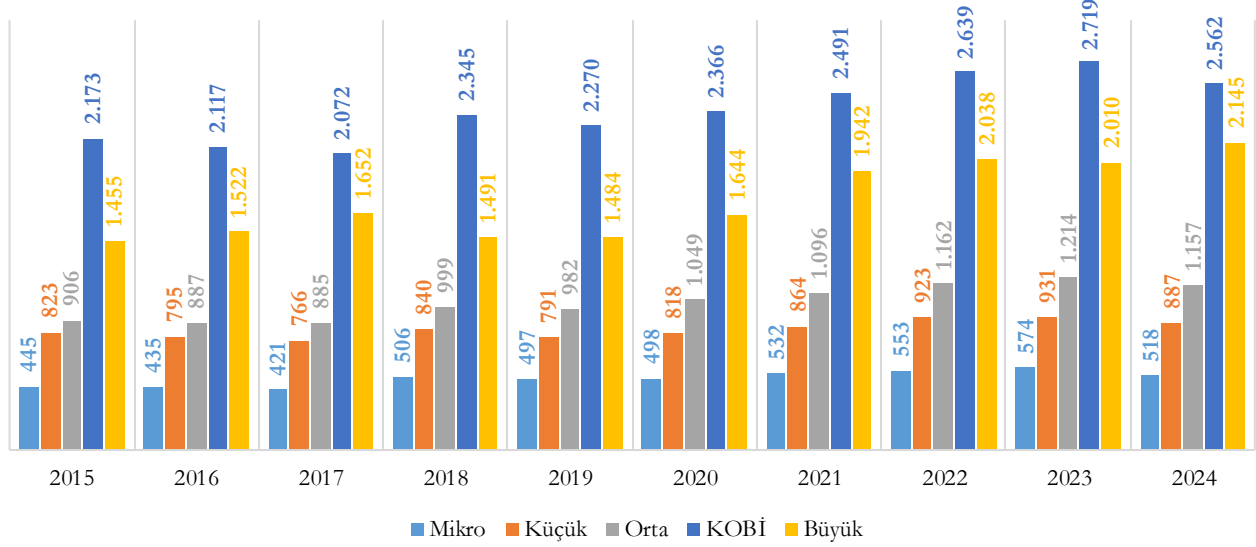
2024 yılında KOBİ’lerde en fazla ücretli çalışan imalat sektöründedir. KOBİ’lerde ücretli çalışan sayısının sektörlere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 66 – KOBİ’lerde Ücretli Çalışan Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı (%), 2024

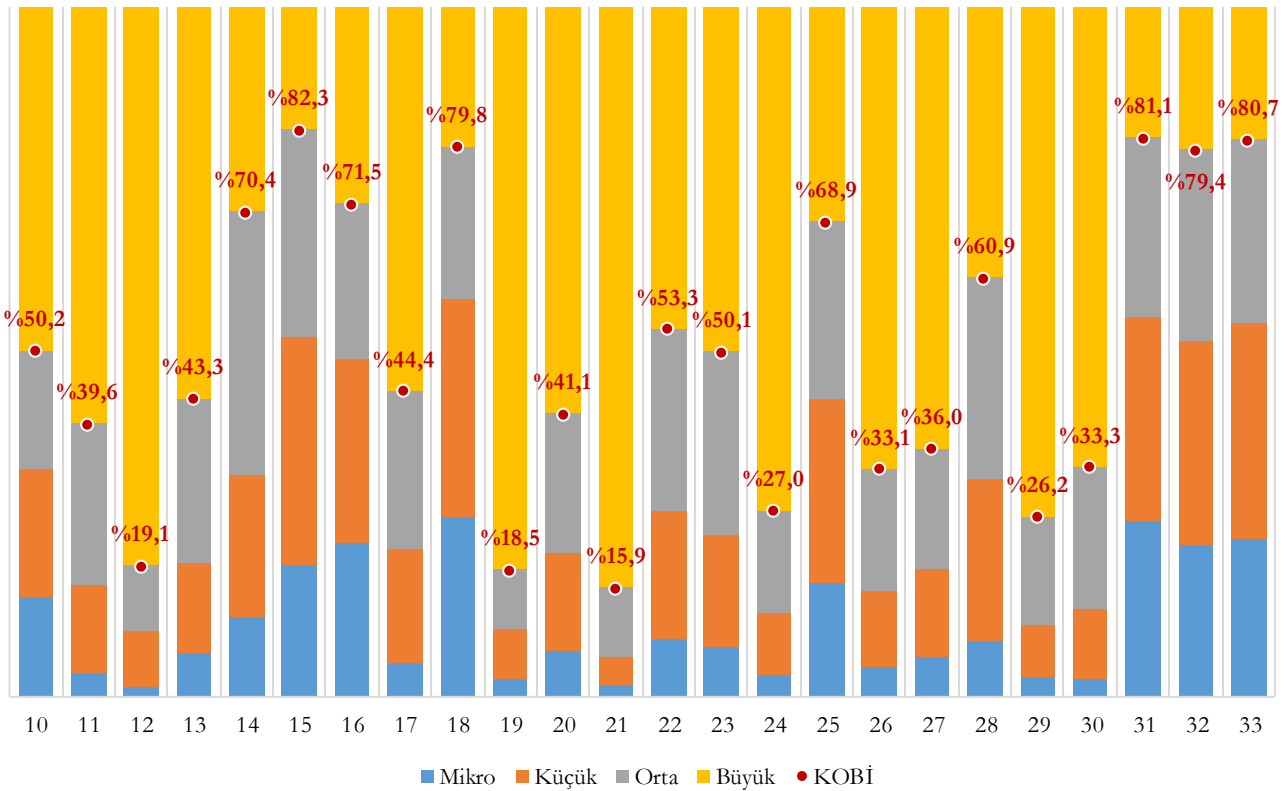
2024 yılında imalat sektörü girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 4.706.777 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektöründeki ücretli çalışan sayısı aşağıdadır.

Şekil 67 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektöründeki Ücretli Çalışan Sayısı (Bin Kişi), 2015-2024

“21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı” %15,9 ile ücretli çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en az olduğu imalat sanayi alt sektörü iken “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” %82,3 ile ücretli çalışan sayısında KOBİ’lerin payının en fazla olduğu imalat sanayi alt sektörüdür. İmalat sanayi alt sektörlerindeki ücretli çalışan sayısının ölçeklere göre dağılımı aşağıdadır.

Şekil 68 - İmalat Sanayi Alt Sektörleri Bazında Ücretli Çalışan Sayısının Ölçeklere Göre Dağılımı (%), 2024

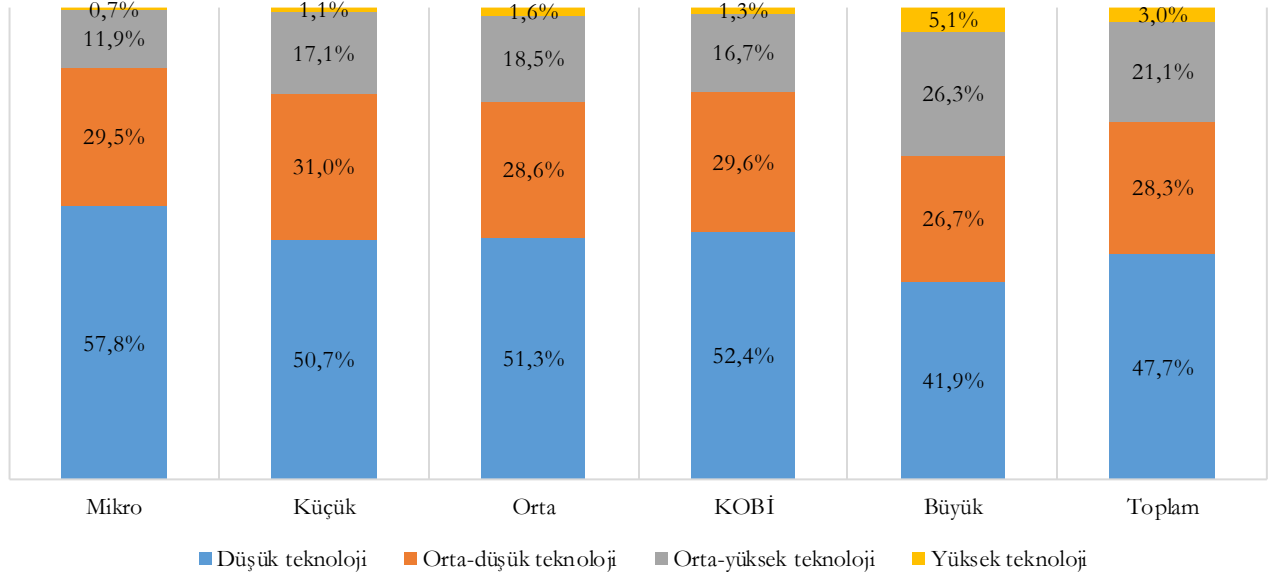

2024 yılında;

- Yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 140.694 kişidir. KOBİ'lerin ücretli çalışan sayısındaki payı %22,9'dur.
- Orta-yüksek teknolojiye sahip girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 991.326 kişidir. KOBİ'lerin ücretli çalışan sayısındaki payı %43,1'dir.
- Orta-düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 1.331.931 kişidir. KOBİ'lerin ücretli çalışan sayısındaki payı %57,0'dur.
- Düşük teknolojiye sahip girişimlerdeki ücretli çalışan sayısı 2.242.826 kişidir. KOBİ'lerin ücretli çalışan sayısındaki payı %59,9'dur.

2024 yılında yüksek teknolojinin payı KOBİ'lerdeki ücretli çalışan sayısında %1,3, büyük ölçekli girişimlerdeki ücretli çalışan sayısında ise %5,1'dir. Ölçek büyüdükçe ücretli çalışan sayısında yüksek ve orta-yüksek teknolojinin payının arttığı görülmektedir.

Şekil 69 - Teknoloji Düzeyine ve Ölçeklere Göre Ücretli Çalışan Sayısının Dağılımı (%), 2024

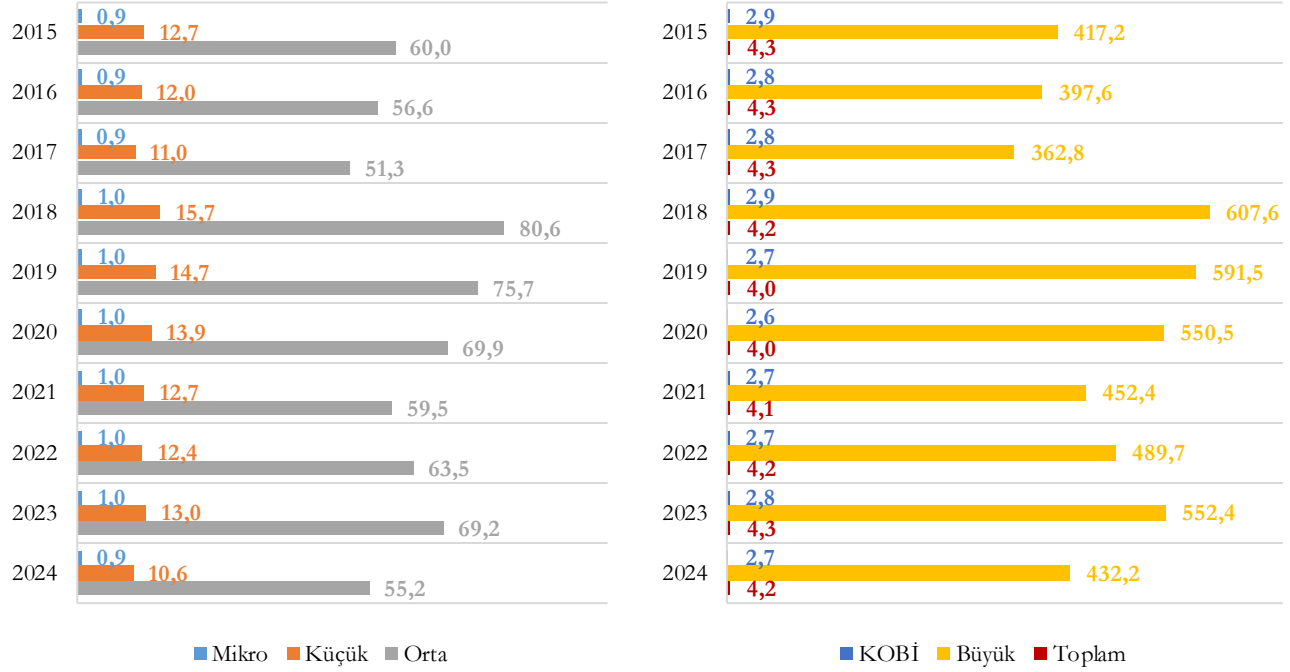

2.1.13. Girişim Başına Ücretli Çalışanların Sayısı

Girişim başına ücretli çalışan sayısı, TÜİK'in yayımladığı bir veri olmayıp, TÜİK'in Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri kapsamında yayımladığı ücretli çalışan sayısı verilerinin girişim sayısı verilerine bölünmesi ile elde edilmiştir.

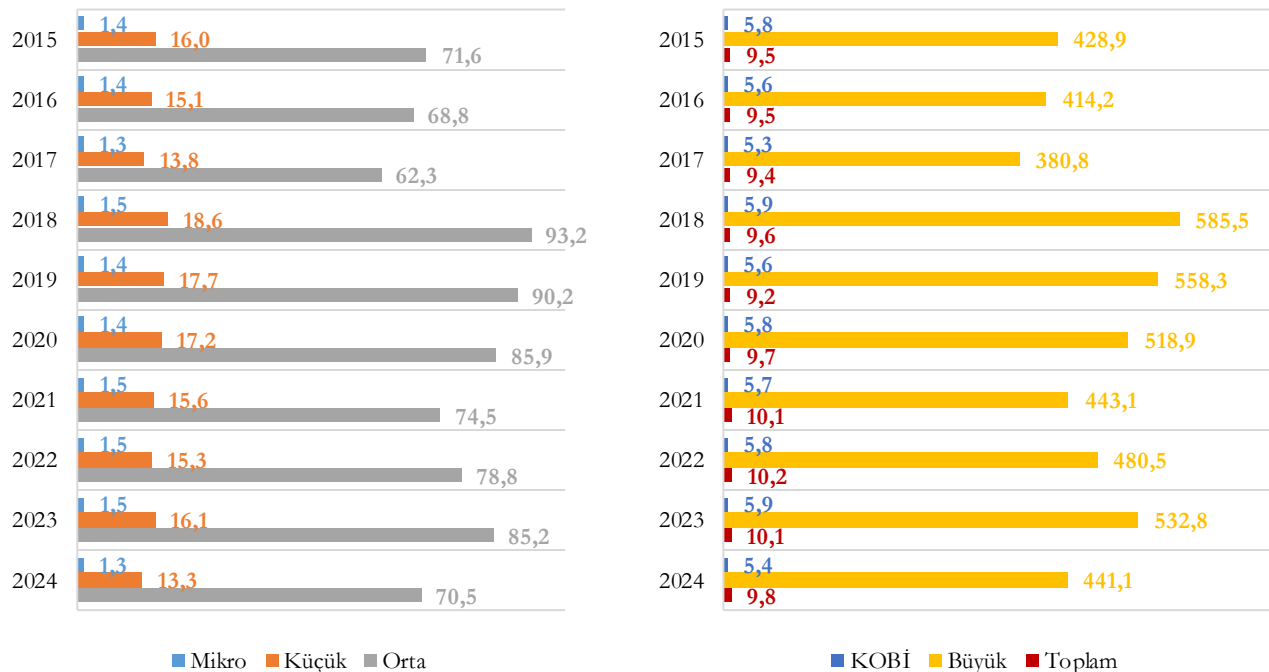
2024 yılında tüm girişimlerde 4,2 olan girişim başına ücretli çalışan sayısı, KOBİ'lerde 2,7 kişi ve büyük girişimlerde 432,2 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim başına ücretli çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 70 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

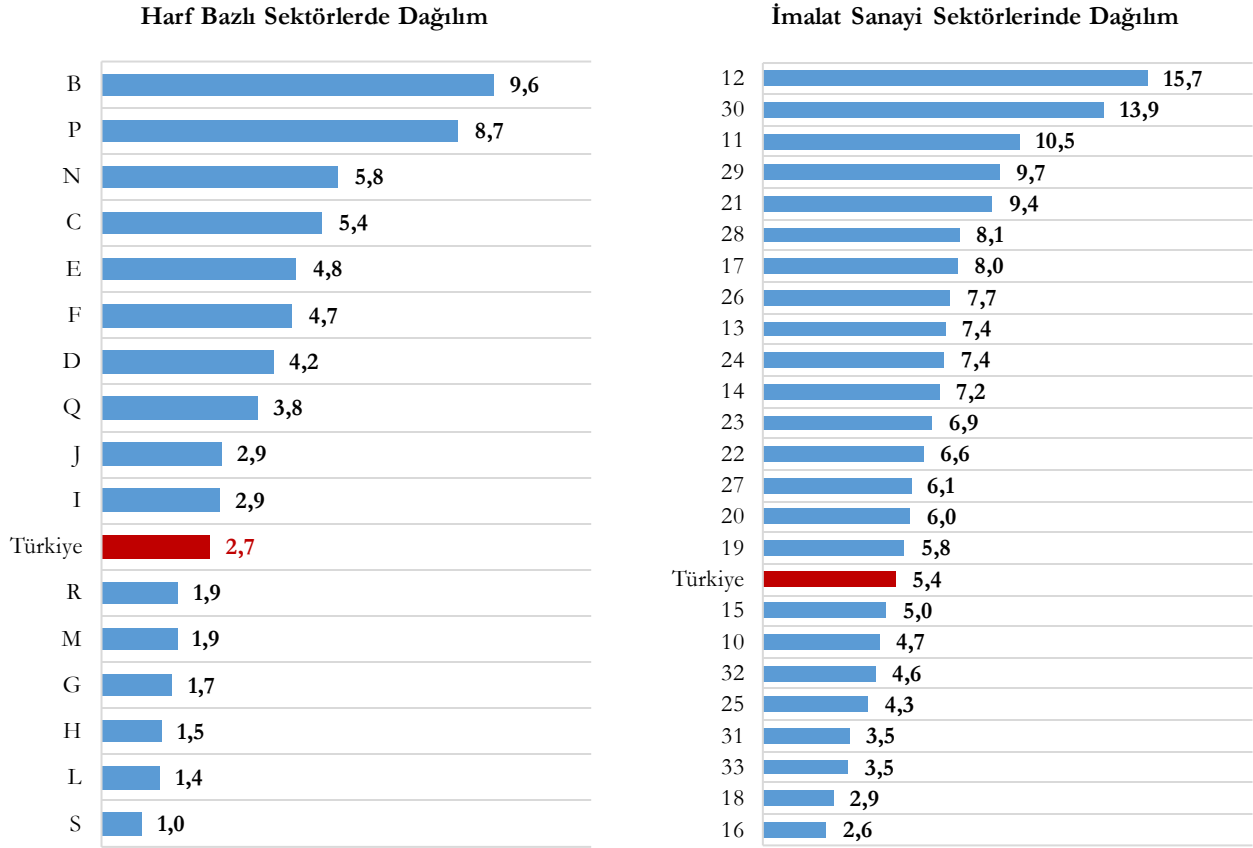
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 9,8 kişi olan girişim başına ücretli çalışan sayısı, imalat sektörü KOBİ'lerinde 5,4 kişi ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 441,1 kişidir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki girişim başına ücretli çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 71 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sek. Gir. Girişim Baş. Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

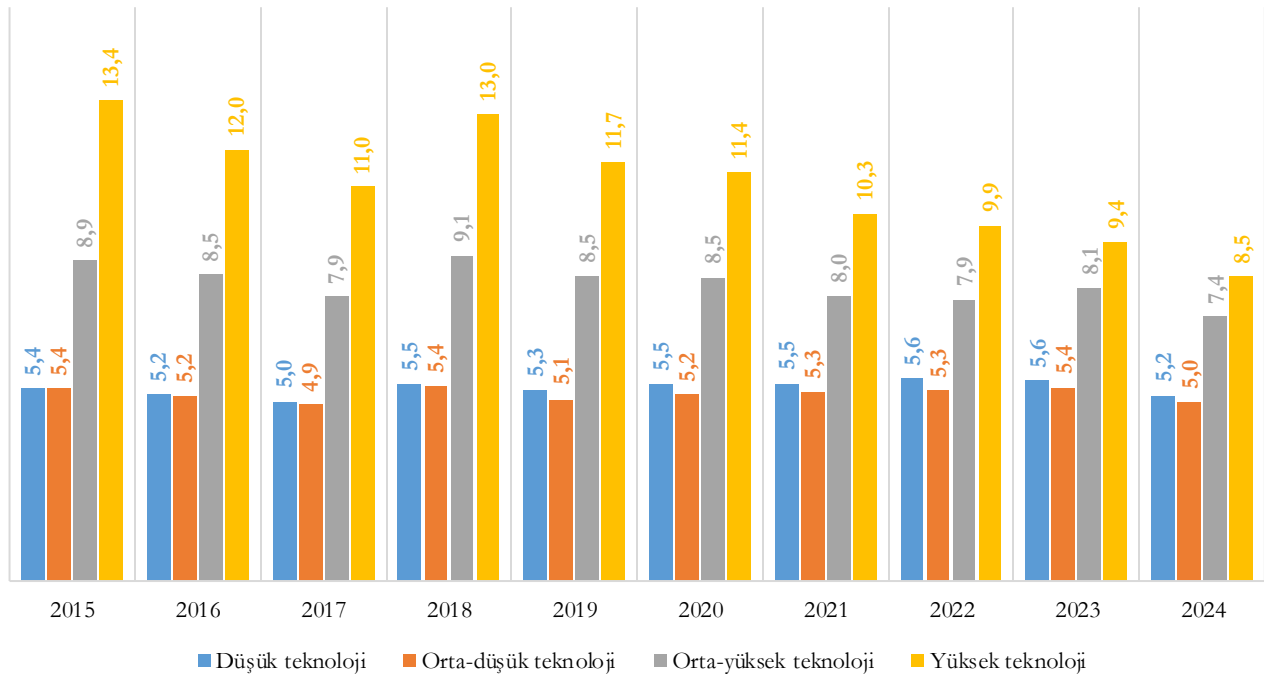
2024 yılında KOBİ'lerde 9,6 kişi ile "B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı" en yüksek girişim başına ücretli çalışan sayısına sahiptir. İmalat sektöründeki KOBİ'lerde ise 15,7 kişi ile "12-Tütün Ürünleri İmalatı" en yüksek girişim başına ücretli çalışan sayısına sahiptir. KOBİ'lerde girişim başına ücretli çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 72 – KOBİ'lerde Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2024

Yıllara ve teknoloji düzeyine göre KOBİ'lerdeki girişim başına ücretli çalışan sayıları aşağıdadır.

Şekil 73 - Yıllara ve Teknoloji Düzeyine Göre KOBİ'lerdeki Girişim Başına Ücretli Çalışan Sayısı (Kişi), 2015-2024

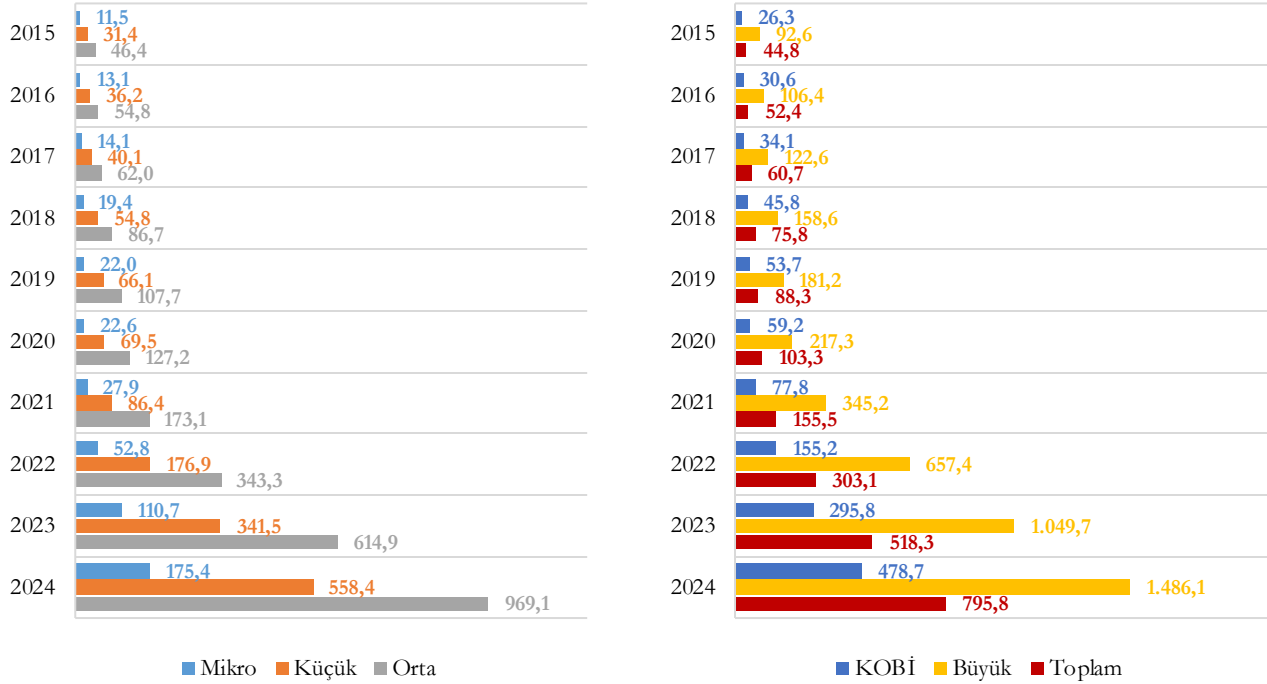

2.1.14. Çalışan Başına Katma Değer

Çalışan başına katma değer, faktör maliyetiyle katma değerın çalışanlar sayısına bölünmesiyle elde edilen parasal değeri ifade etmektedir.

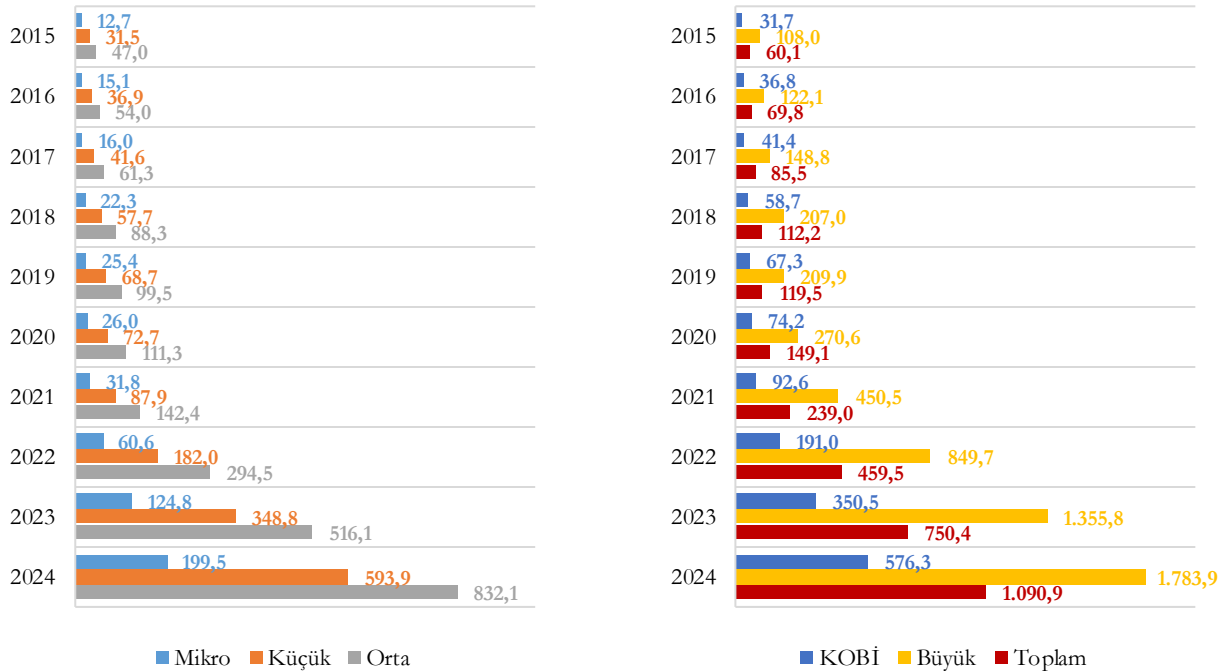
2024 yılında tüm girişimlerde 795,8 Bin ₺ olan çalışan başına katma değer, KOBİ'lerde 478,7 Bin ₺ ve büyük ölçekli girişimlerde 1,5 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre çalışan başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 74 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

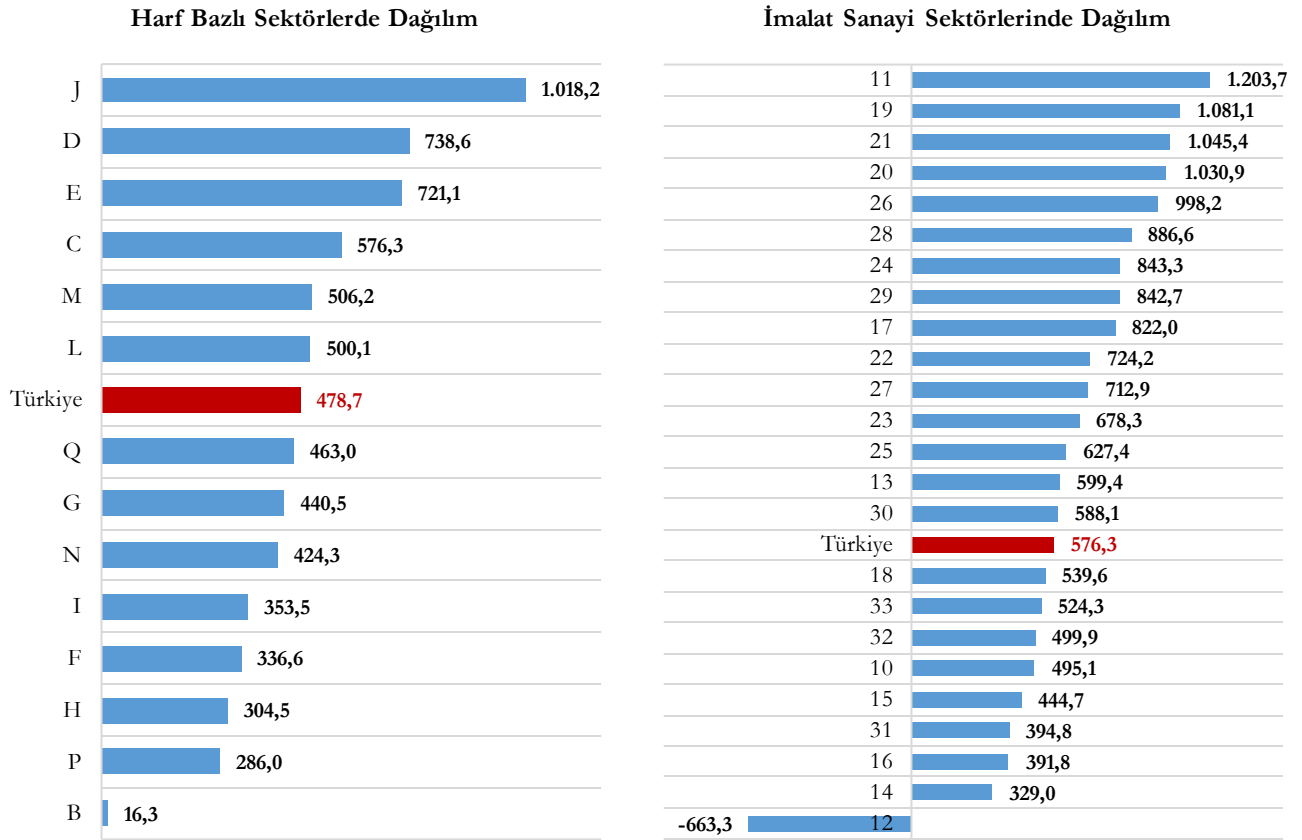
2024 yılında imalat sektöründeki tüm girişimlerde 1,1 Milyon ₺ olan çalışan başına katma değer, imalat sektörü KOBİ'lerinde 576,3 Bin ₺ ve imalat sektörü büyük ölçekli girişimlerinde 1,8 Milyon ₺'dir. Yıllara ve ölçeklere göre imalat sektörü girişimlerindeki çalışan başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 75 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İmalat Sektörü Gir. Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

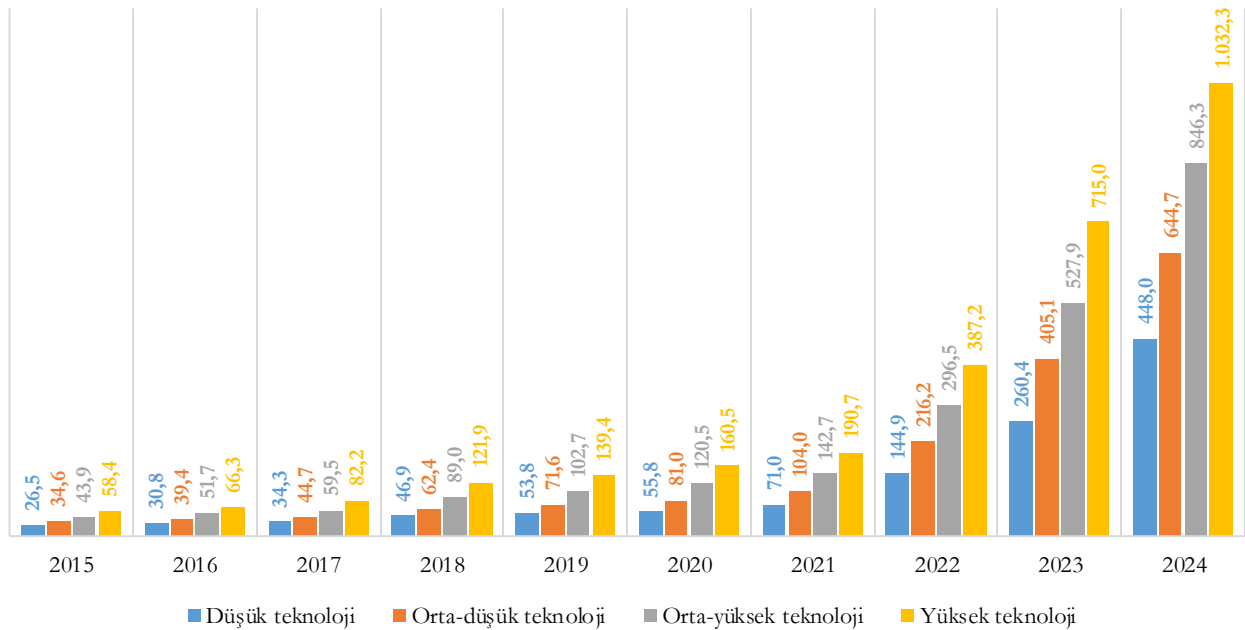
2024 yılında “J-Bilgi ve İletişim” 1,0 Milyon ₺ ile KOBİ’lerde en yüksek çalışan başına katma değere sahiptir. İmalat sanayi KOBİ’lerinde ise “11-İçeceklerin İmalatı” en yüksek çalışan başına katma değere sahiptir. KOBİ’lerde çalışan başına katma değerler aşağıdadır.

Şekil 76 – KOBİ’lerde Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2024

Yıllara ve teknoloji düzeyine göre KOBİ’lerdeki çalışan başına katma değerler aşağıda dır.

Şekil 77 - Yıllara ve Tek. Düzeyine Göre KOBİ’lerdeki Çalışan Başına Katma Değer (Bin ₺), 2015-2024

[KOBİ İstatistikleri Çalışması İçin Tıklayınız!](#)

2.2. DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ

Dış ticaret istatistiklerinin üretilmesinde ve yayımlanmasında “genel ticaret sistemi” (GTS) uygulanmakta olup genel ticaret sistemine göre dış ticaret istatistiklerine ilişkin veri kaynakları 2013'ten itibaren mevcuttur. Bu nedenle yıllara göre dış ticaret verileri 2013 yılından itibaren verilmiştir.

Genel ticaret sistemi, bir ülkenin ekonomik alanına giren ve ekonomik alanından çıkan tüm malları kapsamaktadır. GTS'de ülkenin ekonomik alanını oluŐturan serbest bölgeler, gümrük antrepoları ve serbest dolaŐım alanına giren veya bu alanlardan çıkan mallar hesaplamalara katılırken; ÖTS (özel ticaret sistemi)'de gümrük antrepoları ve serbest bölgeler istatistiklerde yer almamakta, sadece ülkenin serbest dolaŐım alanına giren ve bu alandan çıkan mallar kapsamaktadır.

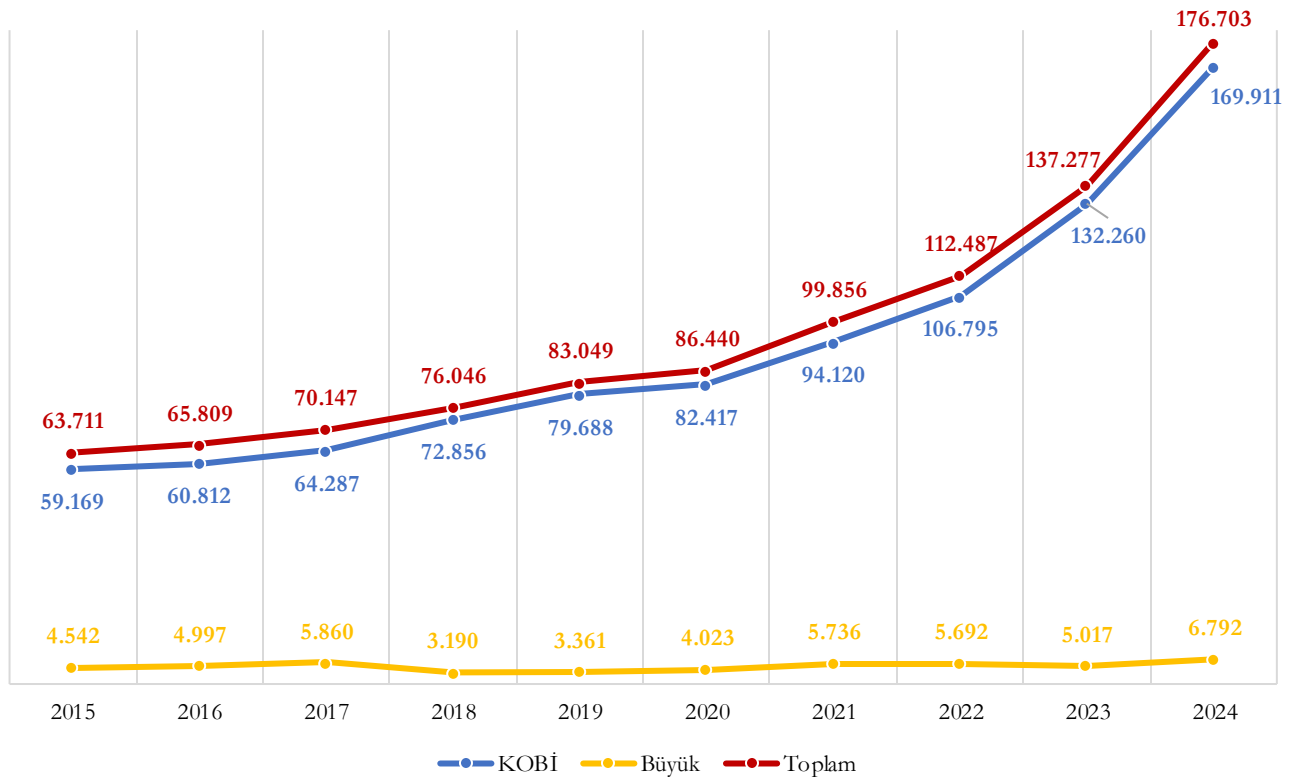
Dış ticaret istatistikleri ihtiyaçlar ve uygulamalar gereği sıkça güncellenmektedir. BaŐlıca revizyon nedenleri; beyannamelerin geç kapatılması, zamanında Ticaret Bakanlığı veri ambarına aktarılamaması, beyanname üzerinde yapılan düzeltmeler ve beyannamelerin iptal edilmesidir.

Dış Ticaret İstatistikleri ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için “[Türkiye’de KOBİ’lerin Dış Ticaretteki Yeri](#)” raporuna bakılabilir.

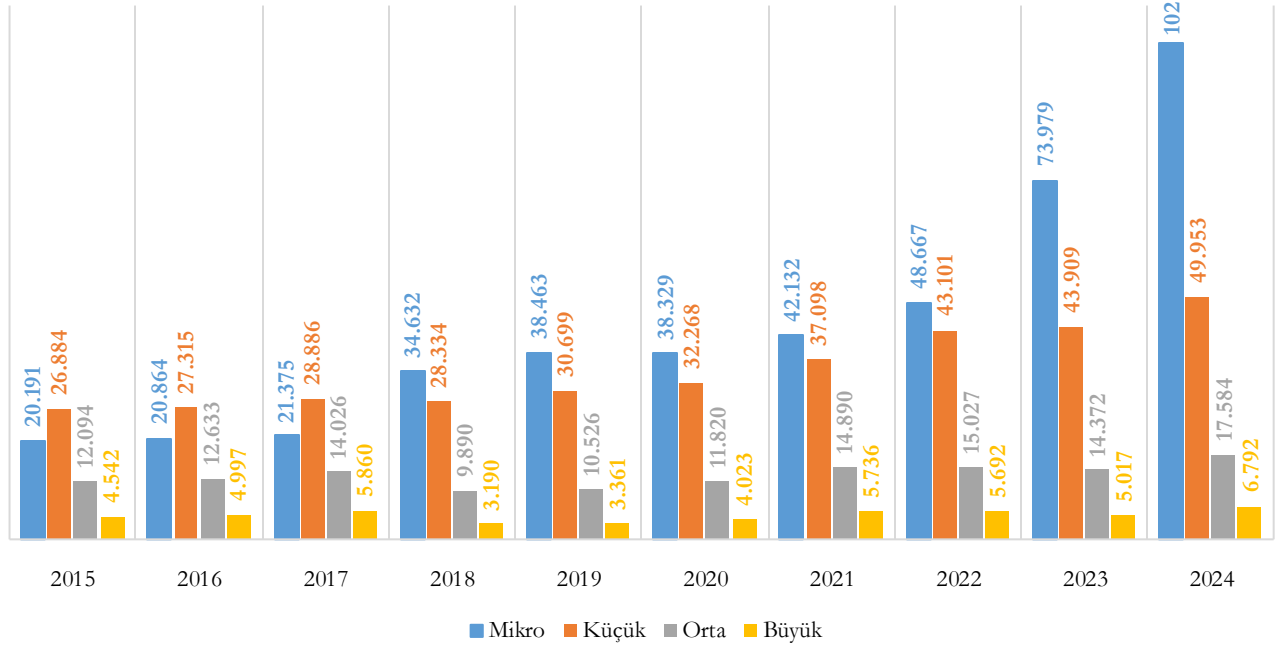
2.2.1. İhracat ve İthalat Gerçekleştiren Girişim Sayısı

2024 yılında 176.703 girişim ihracat yapmış olup bunların 169.911’i KOBİ’dir. Yıllara ve ölçeklere göre ihracat yapan girişim sayıları aşağıdadır.

Şekil 78 – Yıllara Göre İhracat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Sayısı, 2015-2024

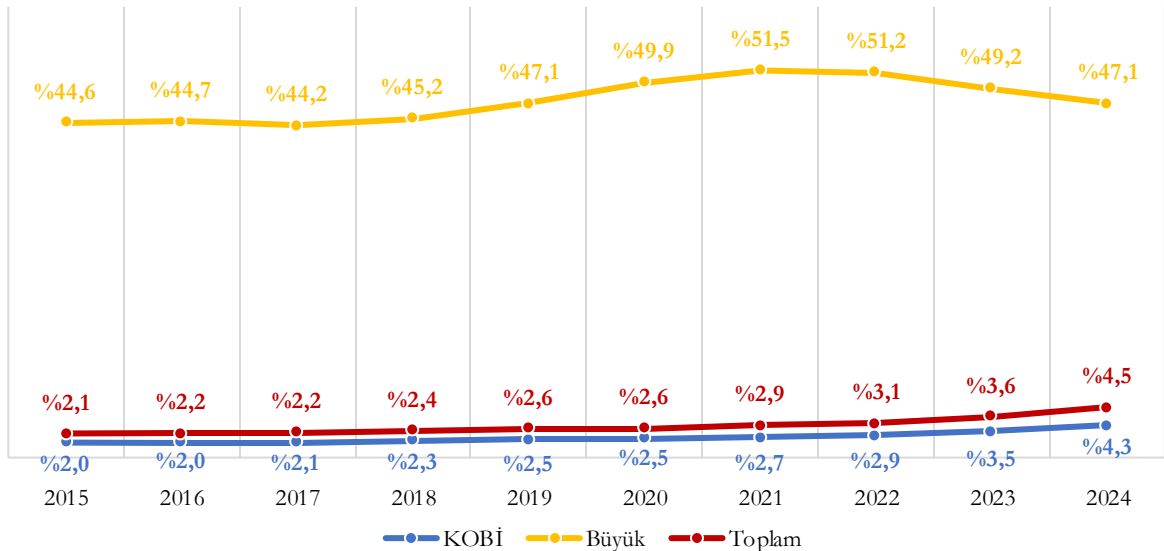
Şekil 79 – Yıllara ve Ölçklere Göre İhracat Yapan Girişim Sayısı, 2015-2024

2015-2024 döneminde ihracat yapan girişim sayısının toplam girişim sayısına oranı %2,1'den %4,5'e, ihracat yapan KOBİ sayısının toplam KOBİ sayısına oranı ise %2,0'den %4,3'e yükselmiştir. Bununla birlikte ölçek düzeyleri tek tek incelendiğinde:

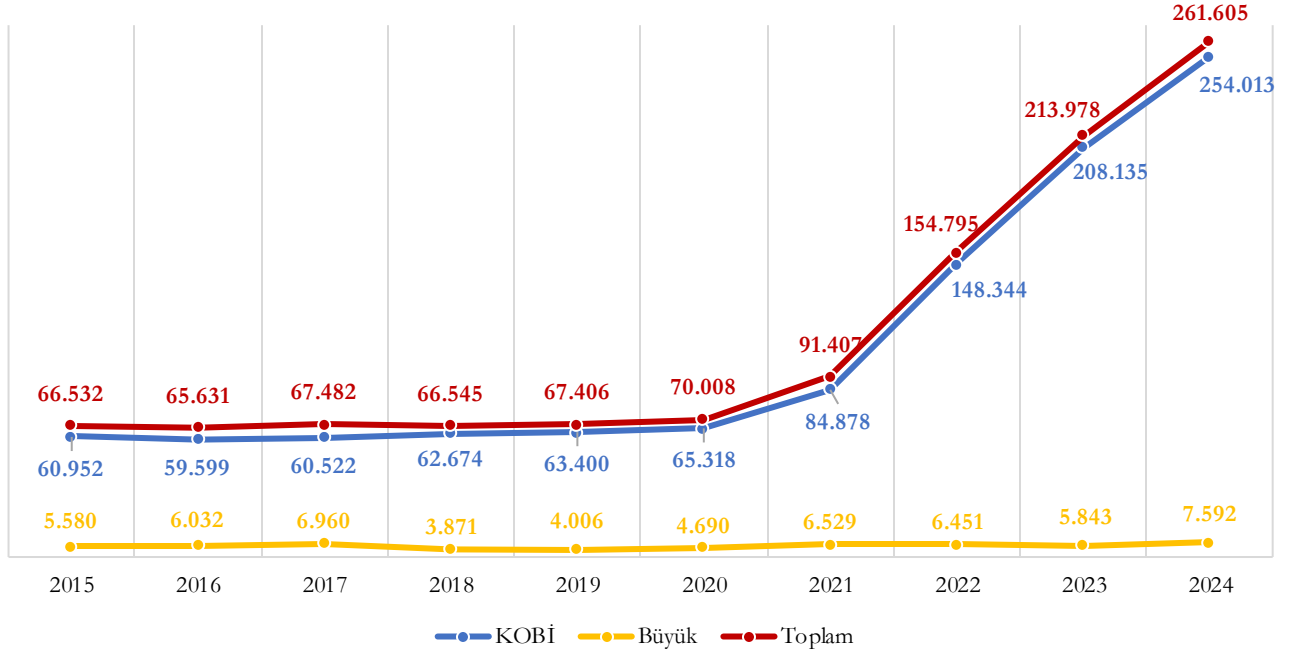
- İhracat yapan mikro girişim sayısının toplam mikro girişim sayısına oranının %0,8'den %2,9'a,
- İhracat yapan küçük girişim sayısının toplam küçük girişim sayısına oranının %10,5'ten %13,7'ye,
- İhracat yapan orta ölçekli girişim sayısının toplam orta ölçekli girişim sayısına oranının %26,2'den %29,7'ye,
- İhracat yapan büyük girişim sayısının toplam büyük girişim sayısına oranının %44,6'dan %47,1'e yükseldiği görülmektedir.

Şekil 80 - Yıllara Göre İhracat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Say. Toplam Girişim Say. Oranı, 2015-2024

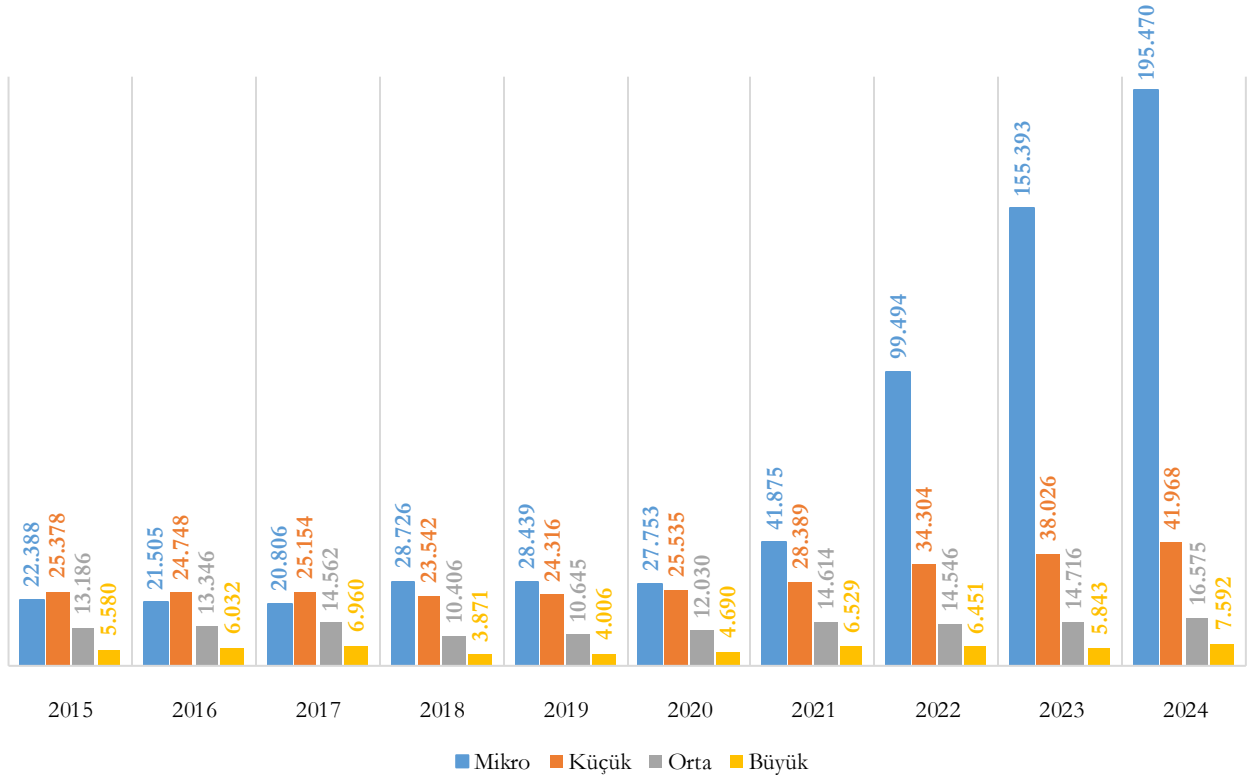

2024 yılında 261.605 girişim ithalat yapmış olup bunların 254.013'ü KOBİ'dir. Yıllara ve ölçeklere göre ithalat yapan girişim sayıları aşağıdadır.

Şekil 81 - Yıllara Göre İthalat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Sayısı, 2015-2024

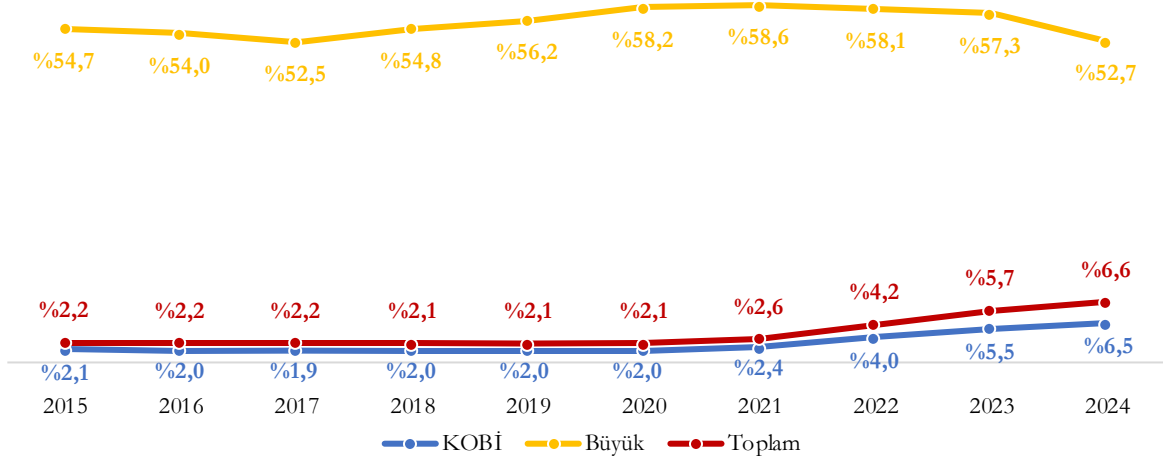

Şekil 82 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İthalat Yapan Girişim Sayısı, 2015-2024

2015-2024 döneminde ithalat yapan girişim sayısının toplam girişim sayısına oranı %2,2'den %6,6'ya, ithalat yapan KOBİ sayısının toplam KOBİ sayısına oranı ise %2,1'den %6,5'e yükselmiştir. Yıllara ve ölçeklere göre ithalat yapan girişim sayısının toplam girişim sayısına oranı aşağıda dır.

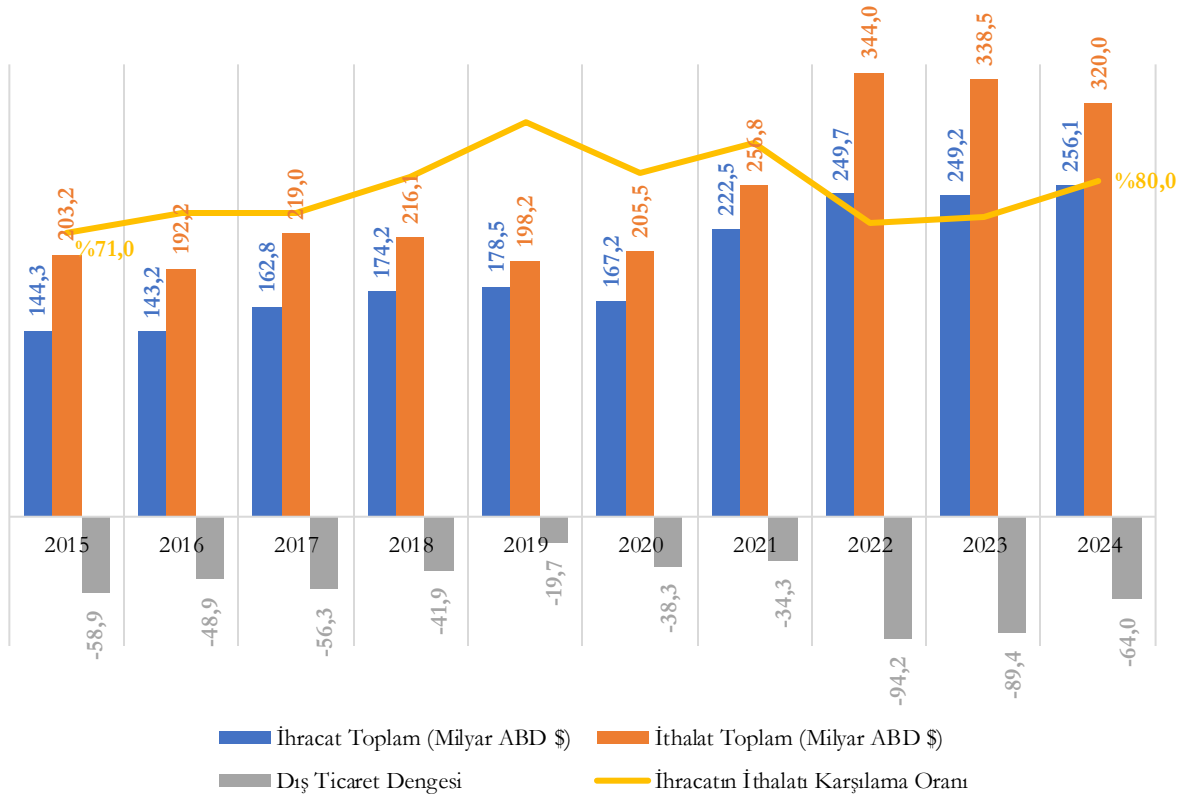
Şekil 83 - Yıllara Göre İthalat Yapan KOBİ ve Büyük Girişim Say. Toplam Girişim Say. Oranı, 2015-2024

2.2.2. İhracat ve İthalat Tutarı

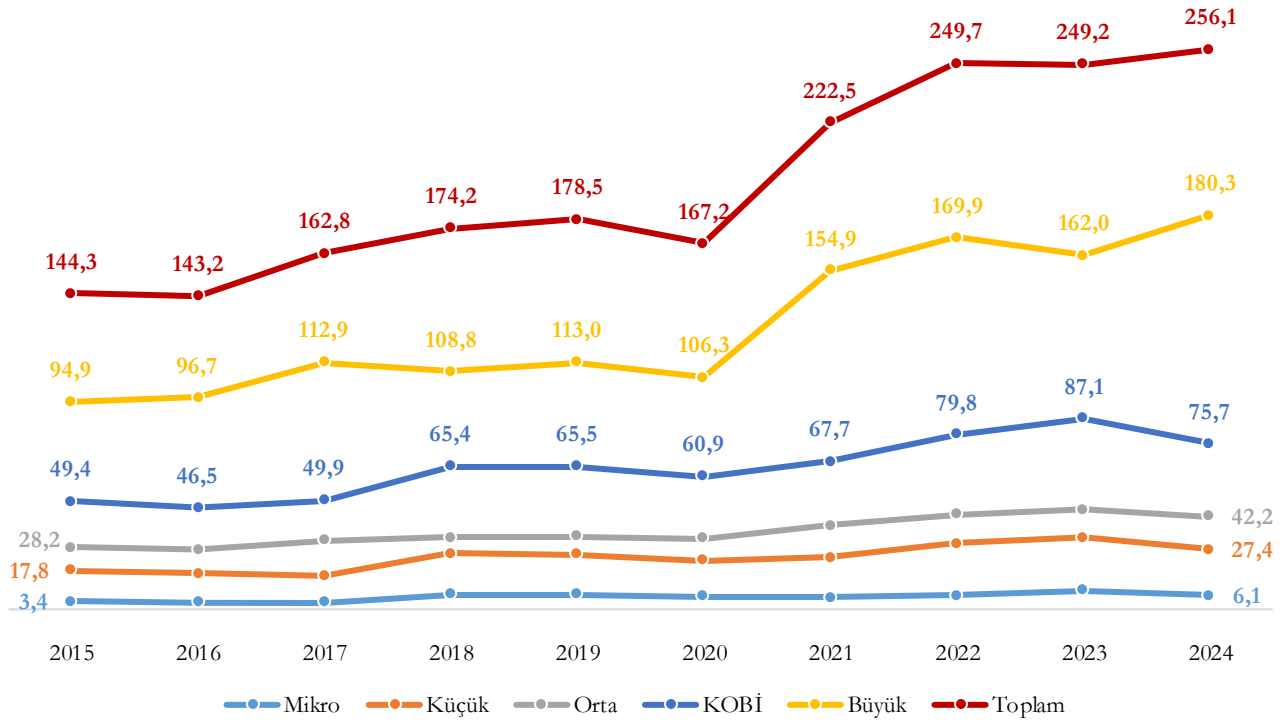
2015-2024 döneminde ihracat 144,3 Milyar \$'dan 256,1 Milyar \$'a yükselmiş, ancak aynı dönemde ithalatta meydana gelen artış ile birlikte her yıl dış ticaret açığı verilmiştir. 2022 yılında 94,2 Milyar \$ ile zirveye ulaşan dış ticaret açığı, 2024 yılı itibarıyla ithalatın bir miktar azalması sonucu 64,0 Milyar \$'a gerilemiştir. 2015-2024 döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı 2019 yılında %90,1 ile en yüksek seviyesine ulaşmış olup dış ticaret açığı da 19,7 Milyar \$ ile en düşük seviyesini yaşamıştır.

Şekil 84 – Yıllara Göre Türkiye’de Dış Ticaret (Milyar ABD \$), 2015-2024

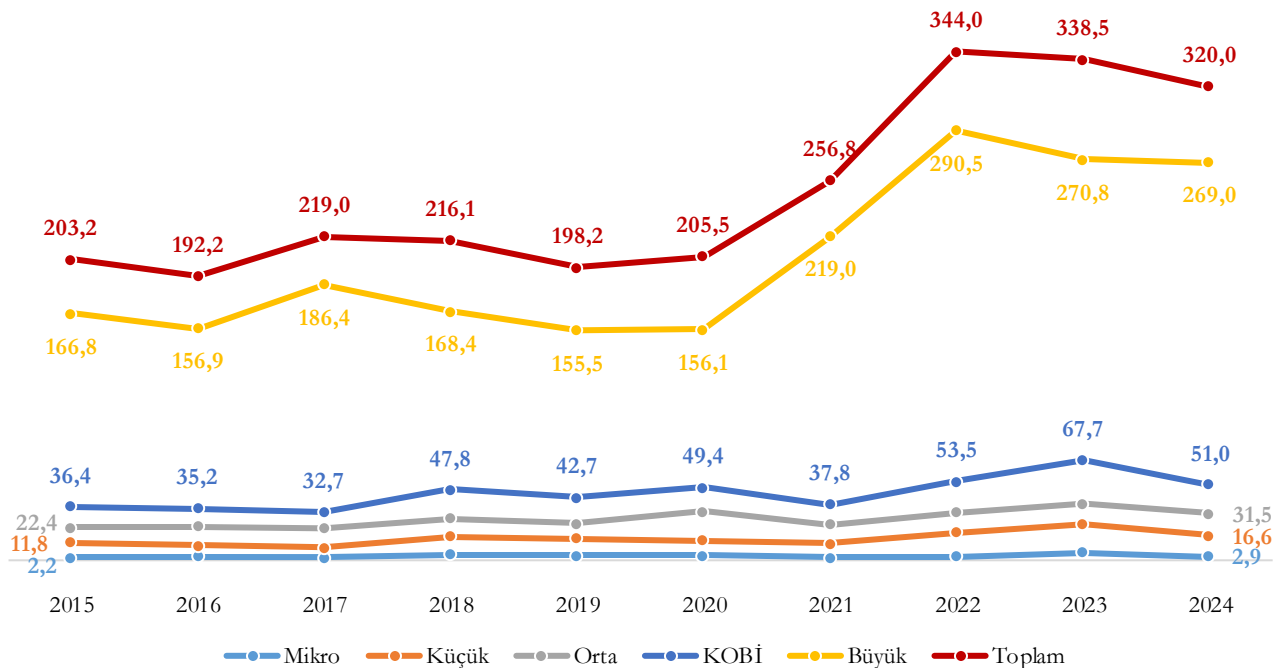
2024 yılı toplam ihracatı 256,1 Milyar ABD \$ tutarında olup bunun 75,7 Milyar ABD \$'ı KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yıllara ve ölçeklere göre ihracat tutarları aşağıda verilmiştir.

Şekil 85 – Yıllara ve Ölçeklere Göre İhracat Tutarı (Milyar ABD \$), 2015-2024

2015-2024 döneminde toplam ihracat %77,4 oranında artarken toplam ithalat %57,5 oranında artış göstermiştir. 2015 yılında KOBİ'lerin ihracattaki payı %34,3 iken 2024 yılında bu oran %29,6'ya gerilemiştir. 2015 yılında KOBİ'lerin ithalattaki payı ise %17,9 iken bu oran 2024 yılında %15,9 olmuştur.

Şekil 86 - Yıllara ve Ölçeklere Göre İthalat Tutarı (Milyar ABD \$), 2015-2024

2.3. AR-GE İSTATİSTİKLERİ

2.3.1. Ar-Ge Harcaması

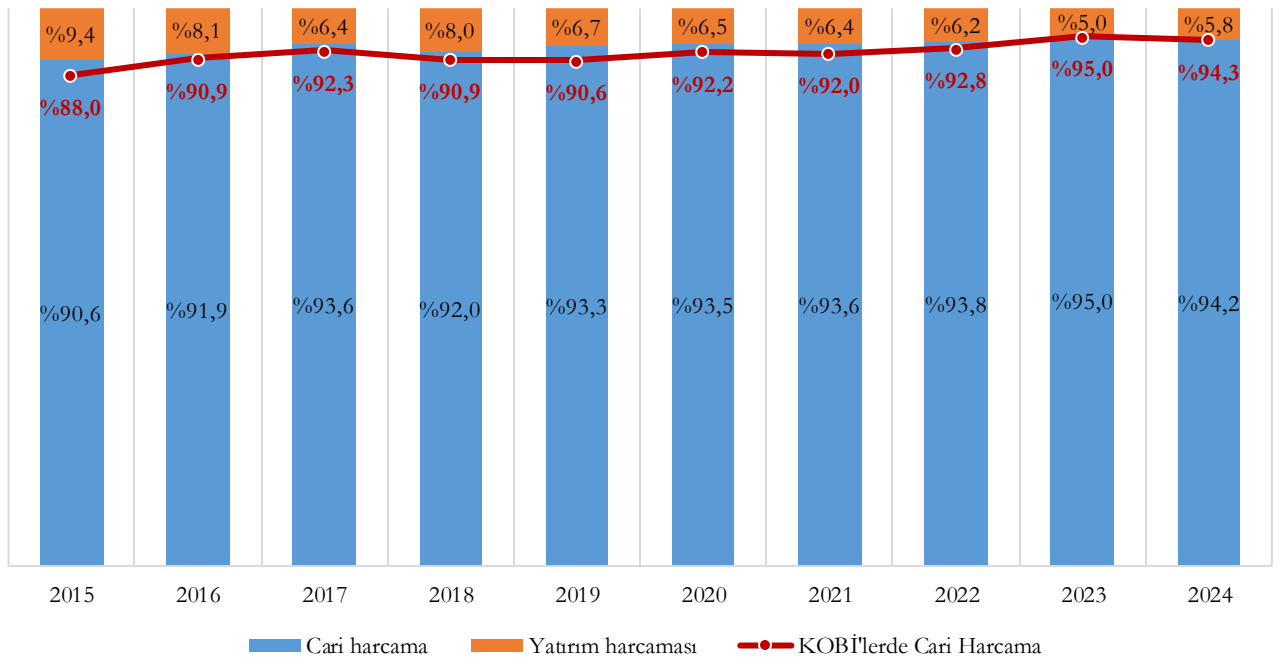
Mali ve mali olmayan şirketlerin 2024 yılına ilişkin toplam gayri safi yurtiçi Ar-Ge harcaması 413 Milyar 145 Milyon TL'dir. Bunun 119 Milyar 151 Milyon TL'sini KOBİ'ler gerçekleştirmiş olup KOBİ'lerin mali ve mali olmayan şirketler gayri safi yurtiçi Ar-Ge harcamasındaki payı %28,8'dir. Yıllara ve ölçeklere göre mali ve mali olmayan şirketler gayri safi yurtiçi Ar-Ge harcamalarının dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4 - Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Gayrisafi Yurt İçi Ar-Ge Harcaması (Milyon ₺), 2015-2024

Ölçek	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mikro	548 (%5,4)	681 (%5,2)	714 (%4,3)	1.173 (%4,7)	1.363 (%4,3)	1.653 (%4,4)	2.357 (%3,8)	4.476 (%3,7)	9.317 (%3,8)	14.373 (%3,5)
Küçük	1.101 (%10,9)	1.278 (%9,7)	1.648 (%9,8)	2.889 (%11,6)	3.006 (%9,6)	3.688 (%9,8)	5.457 (%8,9)	12.272 (%10,2)	26.555 (%10,9)	45.056 (%10,9)
Orta	1.328 (%13,2)	1.657 (%12,6)	2.136 (%12,7)	3.690 (%14,8)	5.055 (%16,1)	6.661 (%17,6)	8.321 (%13,5)	18.062 (%15,0)	36.976 (%15,2)	59.722 (%14,5)
KOBİ	2.977 (%29,5)	3.616 (%27,5)	4.498 (%26,8)	7.751 (%31,0)	9.424 (%30,0)	12.002 (%31,7)	16.135 (%26,2)	34.810 (%28,9)	72.848 (%30,0)	119.151 (%28,8)
Büyük	7.101 (%70,5)	9.530 (%72,5)	12.283 (%73,2)	17.252 (%69,0)	22.009 (%70,0)	25.802 (%68,3)	45.361 (%73,8)	85.651 (%71,1)	169.834 (%70,0)	293.994 (%71,2)
Toplam	10.078 (%100)	13.145 (%100)	16.782 (%100)	25.003 (%100)	31.433 (%100)	37.804 (%100)	61.495 (%100)	120.461 (%100)	242.683 (%100)	413.145 (%100)

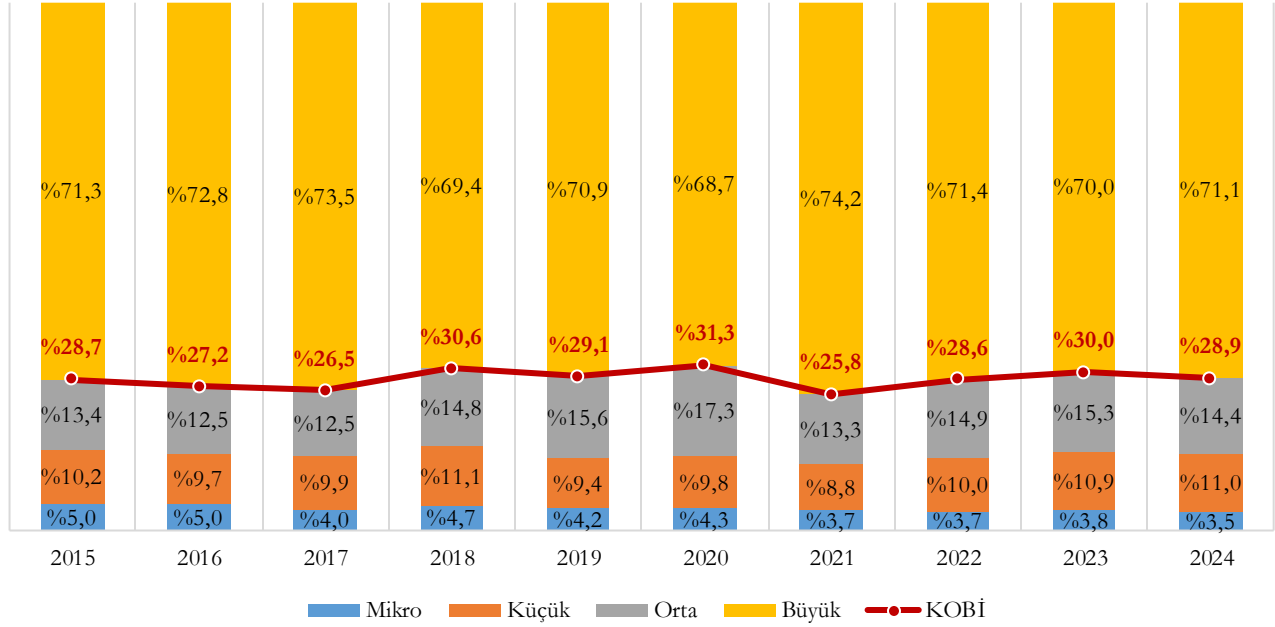
Mali ve mali olmayan şirketlerin 2024 yılına ilişkin toplam gayri safi yurtiçi Ar-Ge harcamalarının %94,2'sini cari harcamalar oluşturmuştur. KOBİ'lerde de bu oran aynı seviyededir. Yıllara ve harcama grubuna göre mali ve mali olmayan şirketlerin toplam Ar-Ge harcamalarının dağılımı aşağıdadır.

Şekil 87 - Yıllara ve Harcama Grubuna Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Gayrisafi Yurt İçi Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı (%)

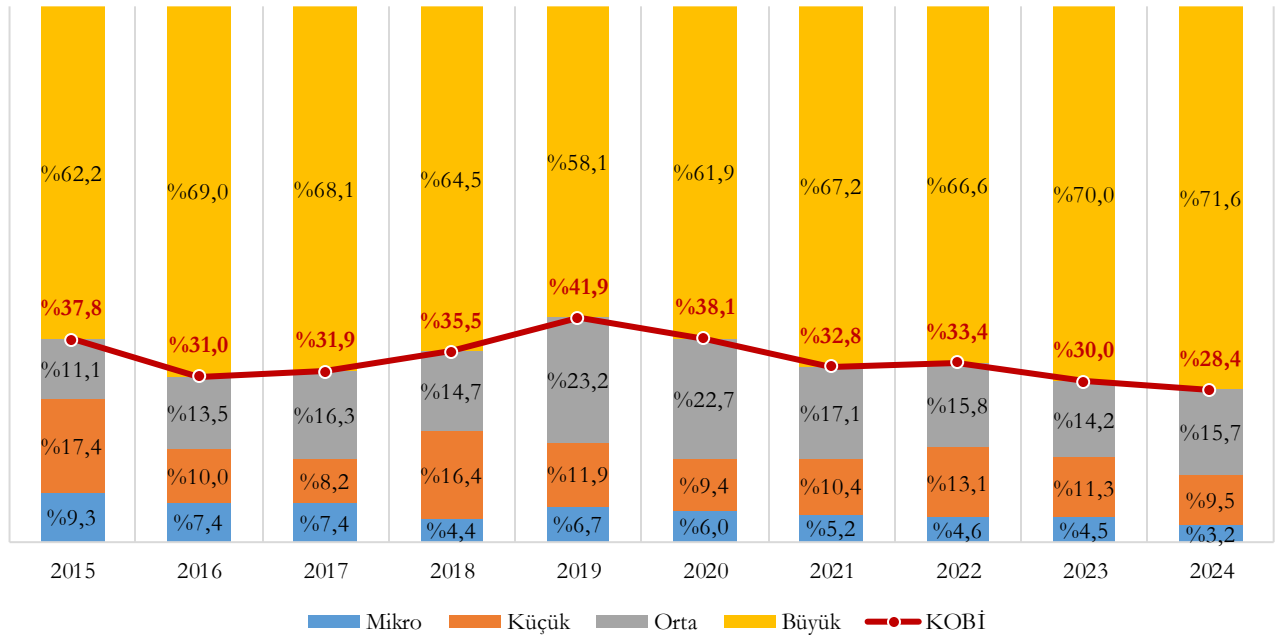
Ar-Ge cari harcamaları personel harcamaları ve diğer cari harcamalar olmak üzere iki kalemden oluşmaktadır. Yıllara ve ölçeklere göre mali ve mali olmayan şirketlerin Ar-Ge cari harcamalarının ölçeklere göre dağılımı aşağıda yer almaktadır. 2024 yılı KOBİ'lerin Ar-Ge cari harcamalarındaki payı %28,9'dur.

Şekil 88 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Ar-Ge Cari Harcamalarının Dağılımı (%)

Ar-Ge yatırım harcamaları makine teçhizat, sabit tesis, bilgisayar yazılımları ve fikri mülkiyet harcamaları olmak üzere dört kalemden oluşmaktadır. Yıllara ve ölçeklere göre mali ve mali olmayan şirketlerin Ar-Ge yatırım harcamalarının dağılımı aşağıda yer almaktadır. 2024 yılı KOBİ'lerin Ar-Ge yatırım harcamalarındaki payı %28,4'tür.

Şekil 89 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Ar-Ge Yatırım Harcamalarının Dağılımı (%)

2.3.2. Ar-Ge İnsan Kaynağı

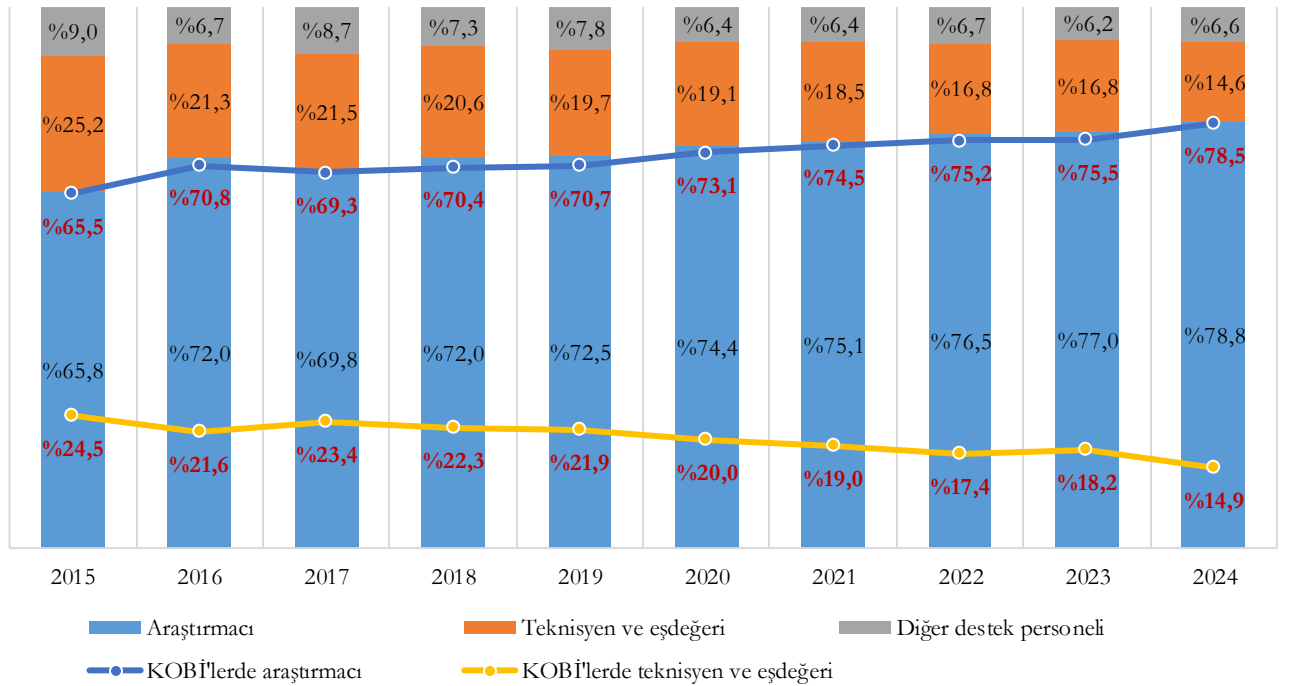
Mali ve mali olmayan şirketlerin 2024 yılına ilişkin toplam Ar-Ge personeli kişi sayısı cinsinden 219.861 kişidir. Bunun 96.768'i KOBİ'lerde istihdam edilmiş olup KOBİ'lerin mali ve mali olmayan şirketlerin toplam Ar-Ge personelindeki payı %44,0'tür. Yıllara ve ölçeklere göre mali ve mali olmayan şirketlerin Ar-Ge personelinin kişi sayısı cinsinden dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5 - Mali ve Mali Olmayan Şirketler Ar-Ge İnsan Kaynağı (Kişi), 2015-2024

Ölçek	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mikro	8.656 (%11,5)	8.426 (%10,5)	8.896 (%8,9)	11.956 (%10,4)	12.203 (%9,7)	13.065 (%9,4)	14.886 (%9,2)	17.029 (%9,2)	18.876 (%9,3)	17.996 (%8,2)
Küçük	13.143 (%17,5)	12.821 (%15,9)	14.418 (%14,5)	18.735 (%16,3)	19.200 (%15,3)	21.974 (%15,7)	25.192 (%15,5)	30.022 (%16,2)	33.840 (%16,7)	37.361 (%17,0)
Orta	13.470 (%17,9)	13.883 (%17,2)	17.152 (%17,2)	24.429 (%21,2)	28.054 (%22,4)	31.703 (%22,7)	31.408 (%19,4)	37.277 (%20,1)	42.223 (%20,9)	41.411 (%18,8)
KOBİ	35.269 (%46,9)	35.130 (%43,6)	40.466 (%40,6)	55.120 (%47,8)	59.457 (%47,4)	66.742 (%47,8)	71.486 (%44,1)	84.328 (%45,5)	94.939 (%46,9)	96.768 (%44,0)
Büyük	39.977 (%53,1)	45.395 (%56,4)	59.254 (%59,4)	60.169 (%52,2)	65.984 (%52,6)	72.958 (%52,2)	90.731 (%55,9)	100.898 (%54,5)	107.402 (%53,1)	123.093 (%56,0)
Toplam	75.246 (%100)	80.525 (%100)	99.720 (%100)	115.289 (%100)	125.441 (%100)	139.700 (%100)	162.217 (%100)	185.226 (%100)	202.341 (%100)	219.861 (%100)

Mali ve mali olmayan şirketlerin 2024 yılına ilişkin kişi sayısı cinsinden toplam Ar-Ge personelinin %78,8'ini araştırmacılar oluşturmuştur. KOBİ'lerde bu oran %78,5'tir. Yıllara ve meslek grubuna göre mali ve mali olmayan şirketlerin kişi sayısı cinsinden toplam Ar-Ge personelinin dağılımı aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Şekil 90 - Yıllara ve Meslek Grubuna Göre Mali ve Mali Olmayan Şirketlerin Ar-Ge İnsan Kaynağı Dağılımı (Kişi %)

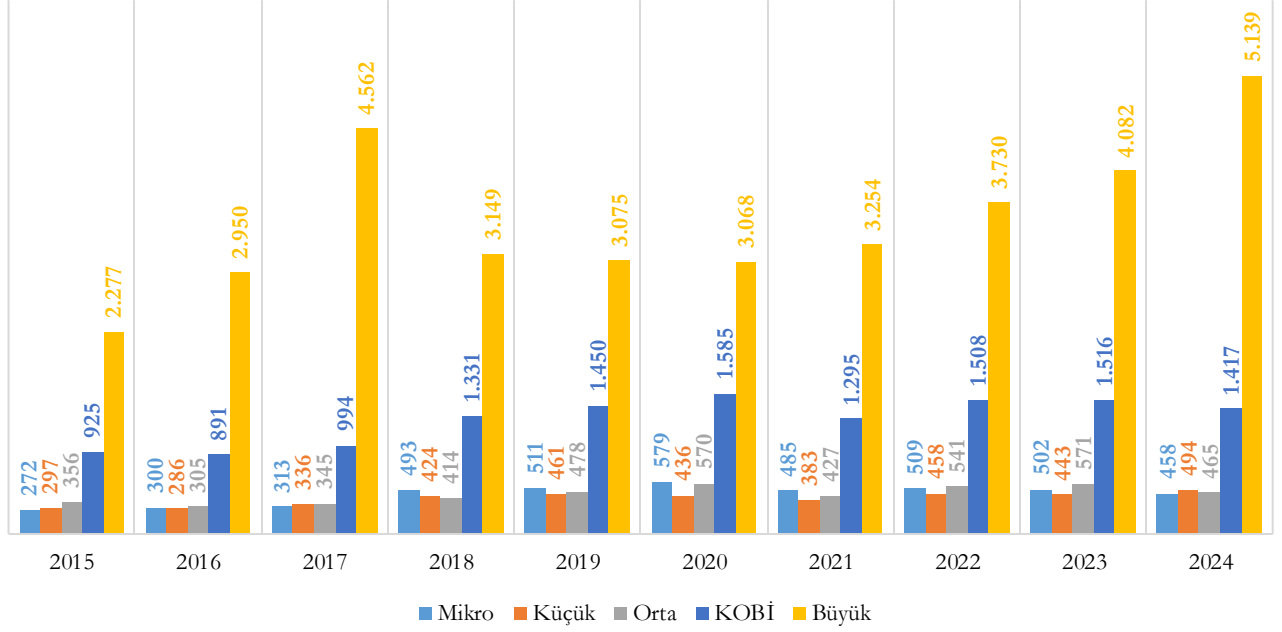

[KOBİ İstatistikleri Çalışması İçin Tıklayınız!](#)

2.4. PATENT İSTATİSTİKLERİ

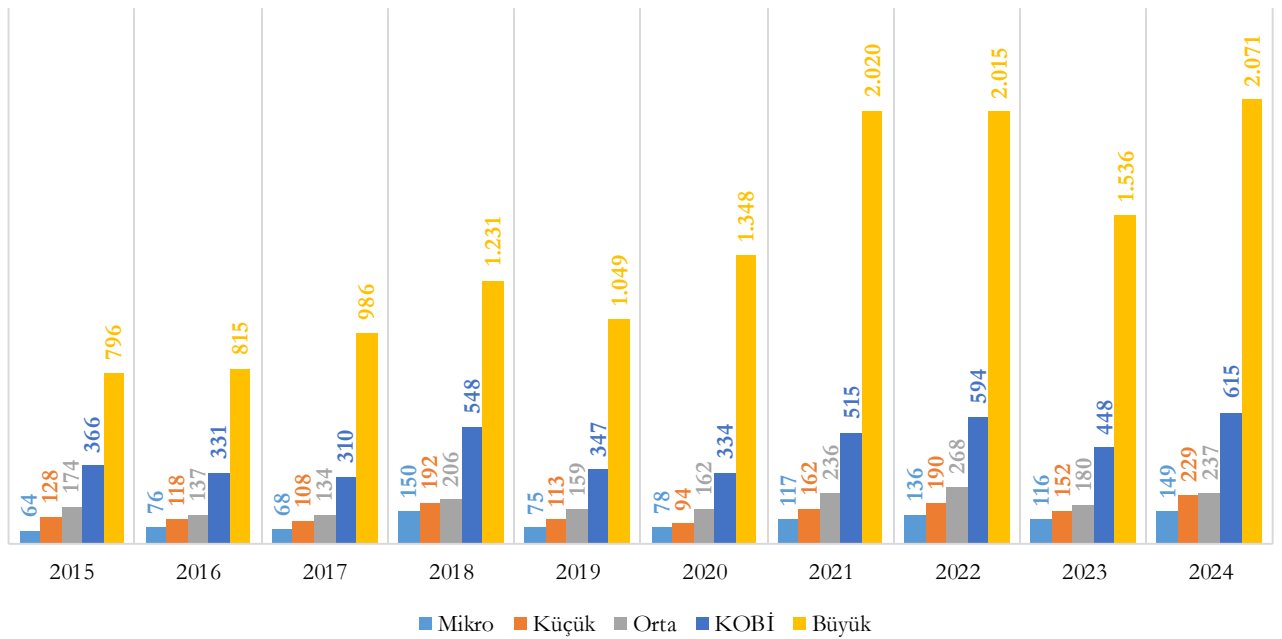
2024 yılı toplam patent başvuru sayısı 6.556 olup bunun 1.417'si KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yıllara ve ölçeklere göre patent başvuru sayıları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 91 – Yıllara ve Ölçeklere Göre Patent Başvuru Sayısı

2024 yılı tescil edilen toplam patent sayısı 2.686 olup bunun 615'i KOBİ'lere aittir. Yıllara ve ölçeklere göre patent tescil sayıları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 92 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Patent Tescil Sayısı

[KOBİ İstatistikleri Çalışması İçin Tıklayınız](#)

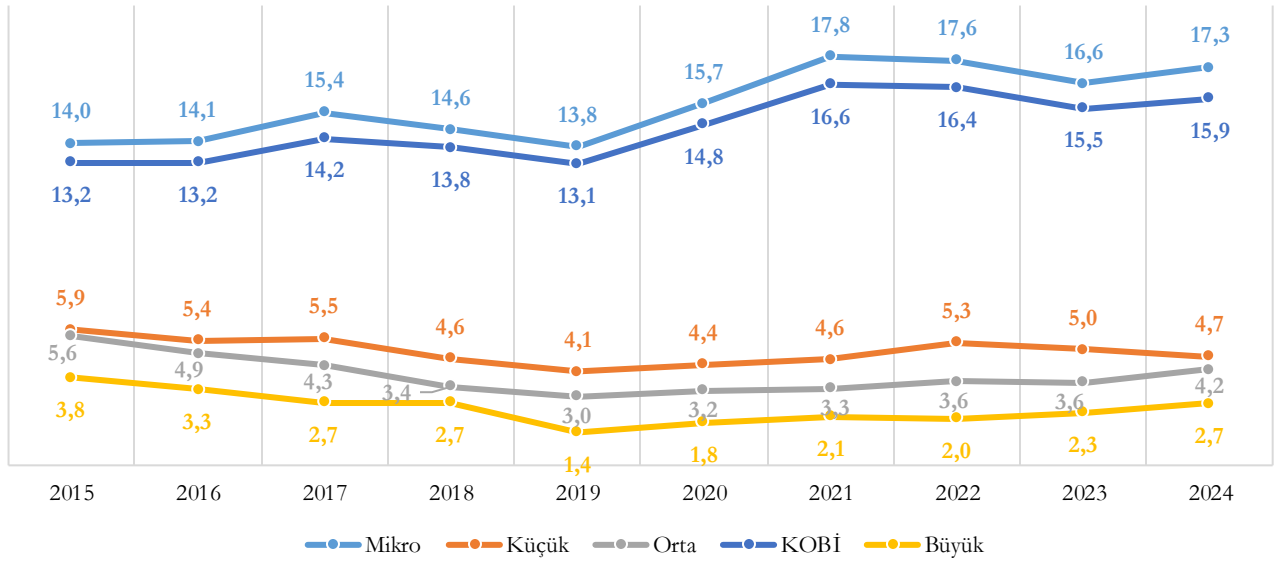
2.5. GİRİŞİMCİLİK VE İŞ DEMOGRAFİSİ

İş Demografisi, girişimlere ilişkin demografik hareketlerin izlendiği bir çalışma alanıdır. Temel olarak aktif girişimlere ilişkin doğum, ölüm, hayatta kalma ve büyüme dinamiklerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bir referans yıl için üretilmiş iş kayıtları çerçevesinde aktif olarak yer alan istatistiksel birimler İş Demografisi kapsamını oluşturmaktadır.

2.5.1. Girişim Doğum Oranı²

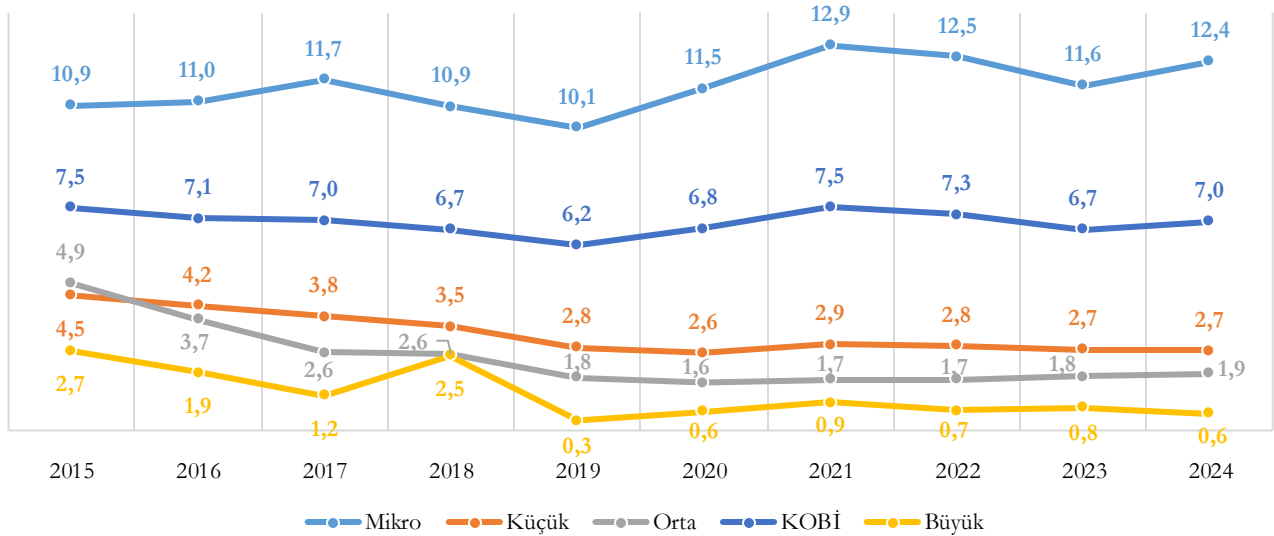
2024 yılında doğan KOBİ girişim sayısının, 2024 yılındaki aktif KOBİ girişim sayısına oranı (girişim doğum oranı) %15,9 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte girişim doğum oranının ölçek büyüdükçe azaldığı görülmektedir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim doğum oranları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 93 – Yıllara ve Ölçeklere Göre Doğan Girişimler – Oran (%)

2024 yılında doğan KOBİ girişimlerdeki istihdamın, 2024 yılındaki aktif KOBİ'lerin toplam istihdamı içerisindeki payı %7,0 olarak gerçekleşmiştir. Doğan girişimlerdeki istihdam oranının ölçek büyüdükçe azaldığı görülmektedir. Yıllara ve ölçeklere göre doğan girişimlerdeki istihdam oranları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 94 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Doğan Girişimlerdeki İstihdam – Oran (%)

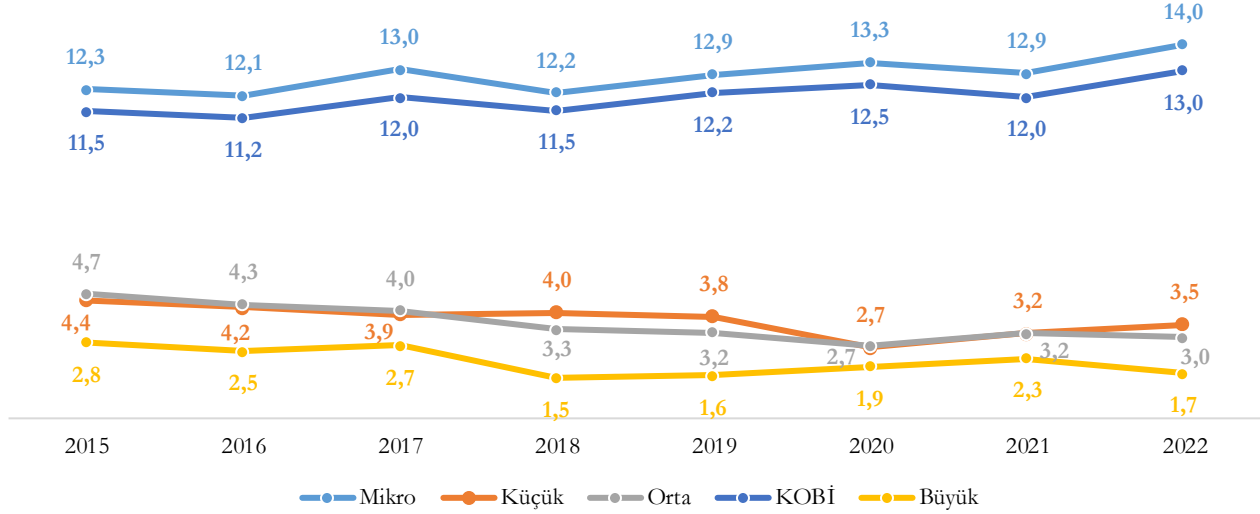

² Doğan Girişimler: t-1 ve t-2 yıllarında aktif olmayıp t yılında aktif olan girişimlerdir. t yılı için doğan girişimlerin oranı, t yılında yeni doğan girişimlerin sayısının, t yılındaki toplam girişimlerin sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır.

2.5.2. Girişim Ölüm Oranı³

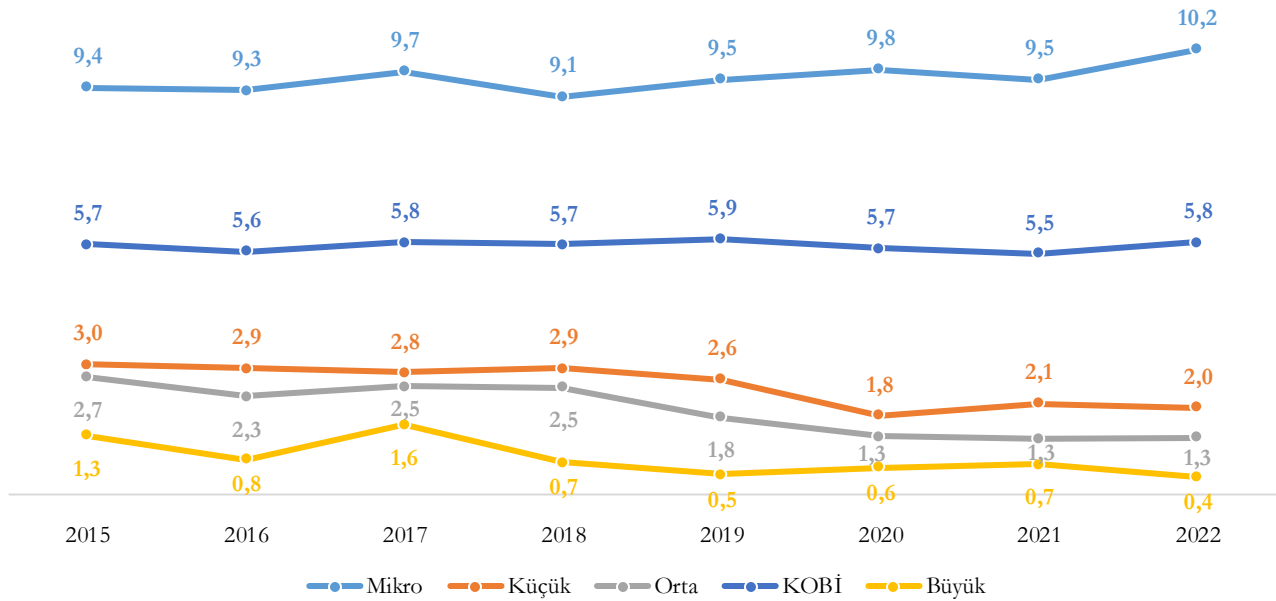
2022 yılında ölen KOBİ girişim sayısının 2022 yılındaki aktif KOBİ girişim sayısına oranı (girişim ölüm oranı) %13,0 olarak gerçekleşmiştir. Yıllara ve ölçeklere göre girişim ölüm oranları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 95 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ölen Girişimler – Oran (%)

2022 yılında ölen KOBİ girişimlerdeki istihdamın, 2022 yılındaki aktif KOBİ'lerin toplam istihdamı içerisindeki payı %5,8 olarak gerçekleşmiştir. Ölen girişimlerdeki istihdam oranının ölçek büyüdükçe azaldığı görülmektedir. Yıllara ve ölçeklere göre ölen girişimlerdeki istihdam oranları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 96 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ölen Girişimlerdeki İstihdam – Oran (%)

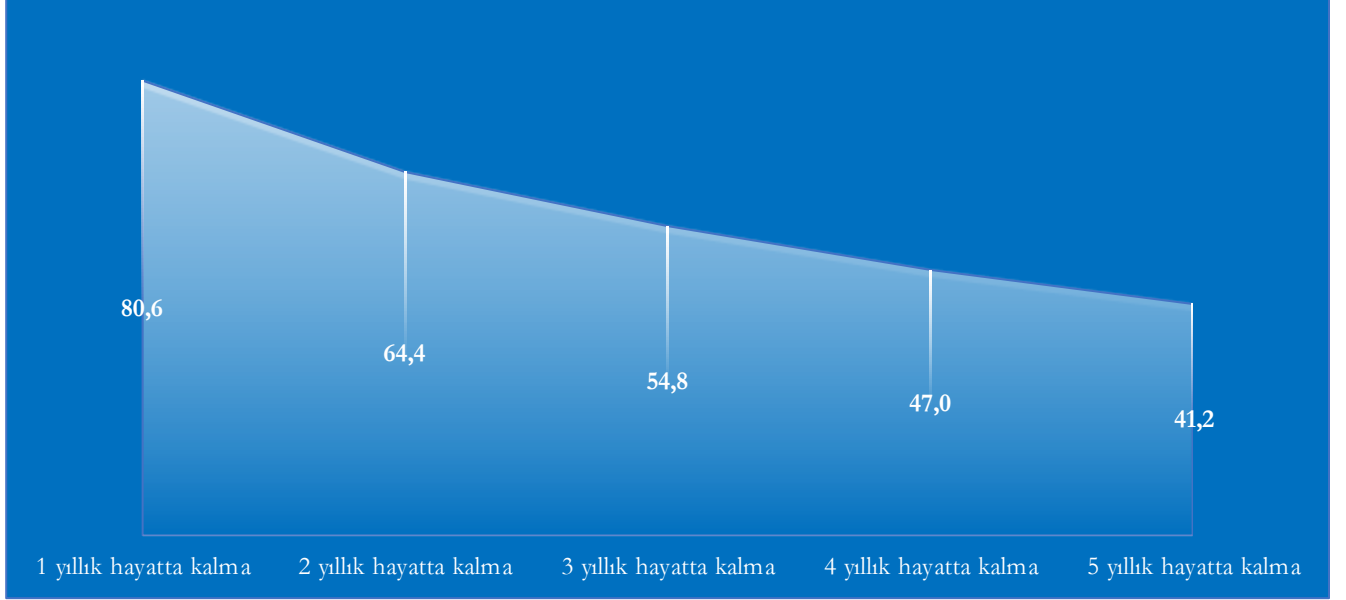

³ **Ölen Girişimler:** t yılında aktif olup, t+1 ve t+2 yıllarında aktif olmayan girişimlerdir. t yılı için ölen girişimlerin oranı, t yılında ölen girişimlerin sayısının, t yılındaki toplam girişimlerin sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır.

2.5.3. Hayatta Kalma⁴

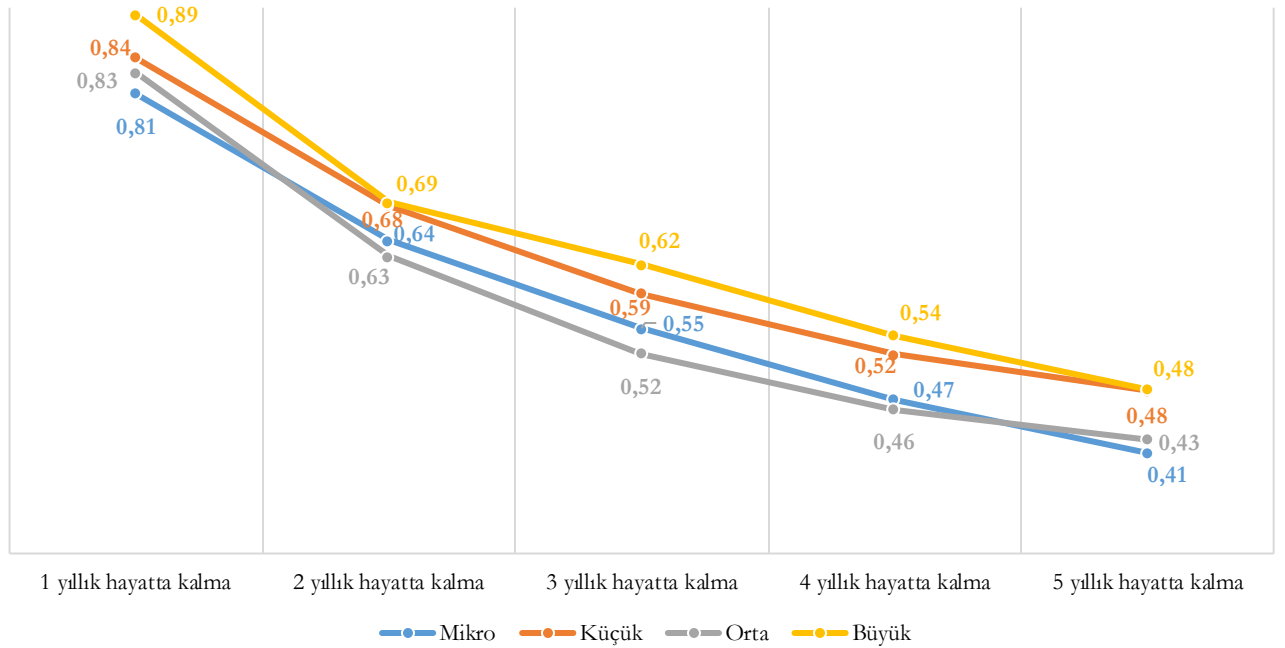
Hayatta kalma oranlarına bakıldığında KOBİ'lerde, 2019 yılında doğup bir yıl hayatta kalanların %80,6'lık, iki yıl hayatta kalanların %64,4'lük, üç yıl hayatta kalanların %54,8'lik, dört yıl hayatta kalanların %47,0'lik, beş yıl hayatta kalanların %41,2'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir. 2019 yılında doğan KOBİ'lerin hayatta kalma oranları aşağıda verilmiştir.

Şekil 97 - 2019 Yılında Doğan KOBİ'lerin Hayatta Kalma Oranları (%)

2019 yılında doğan mikro, küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin beş yıl boyunca hayatta kalma oranlarına bakıldığında, girişimlerin hayatta kalma oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Şekil 98 - 2019 Yılında Doğan Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli Girişimlerin Hayatta Kalma Oranları (%)

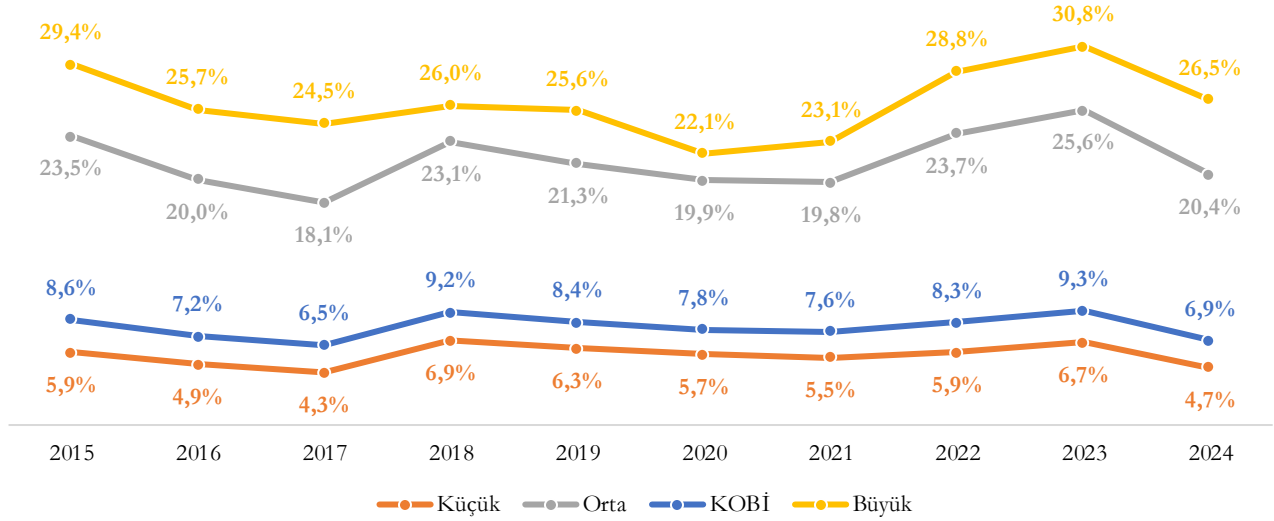

⁴ Girişimin t referans yılından n yıl hayatta kalması, t yılında doğup, t+n yılına kadar aktif olmasıdır.

2.5.4. Hızlı Büyüyen Girişimler⁵

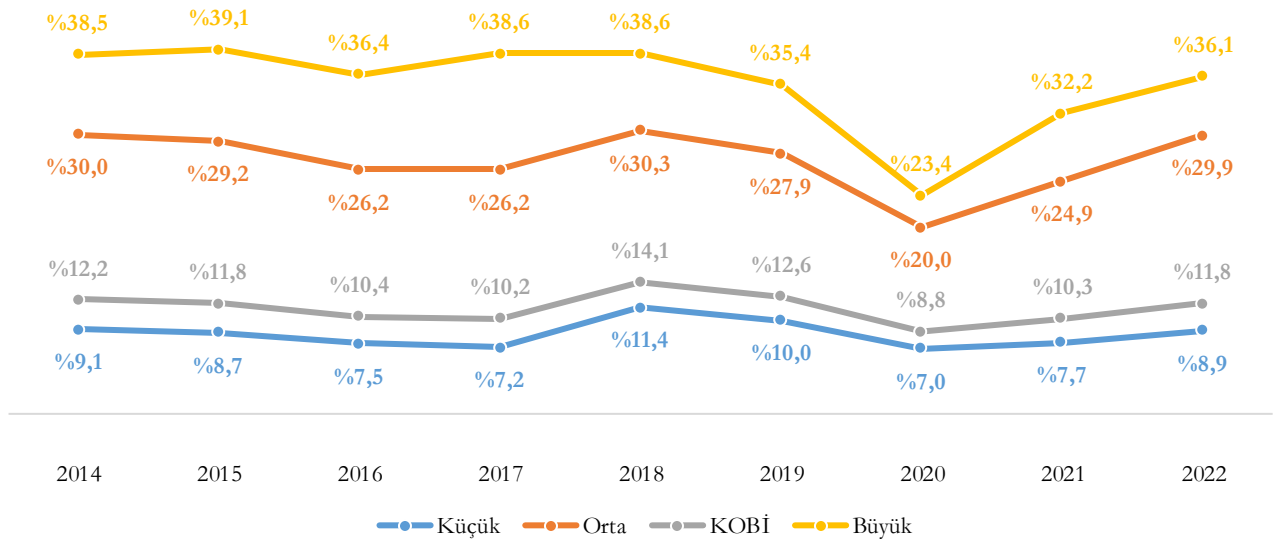
2024 yılında **istihdama göre** hızlı büyüyen küçük ölçekli girişimlerin tüm küçük ölçekli girişimler içindeki payı %4,7, hızlı büyüyen orta ölçekli girişimlerin tüm orta ölçekli girişimler içindeki payı %20,4 olup hızlı büyüyen KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler (küçük ve orta ölçekli girişimler) içindeki payı %6,9'dur.

Şekil 99 – Yıllara ve Ölçeklere Göre İstihdama Göre Hızlı Büyüyen Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2015-2024

2022 yılında ciroya göre hızlı büyüyen küçük ölçekli girişimlerin tüm küçük ölçekli girişimler içindeki payı %8,9, hızlı büyüyen orta ölçekli girişimlerin tüm orta ölçekli girişimler içindeki payı %29,9 olup hızlı büyüyen KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler (küçük ve orta ölçekli girişimler) içindeki payı %11,8'dir.

Şekil 100 - Yıllara ve Ölçeklere Göre Ciroya Göre Hızlı Büyüyen Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2014-2022

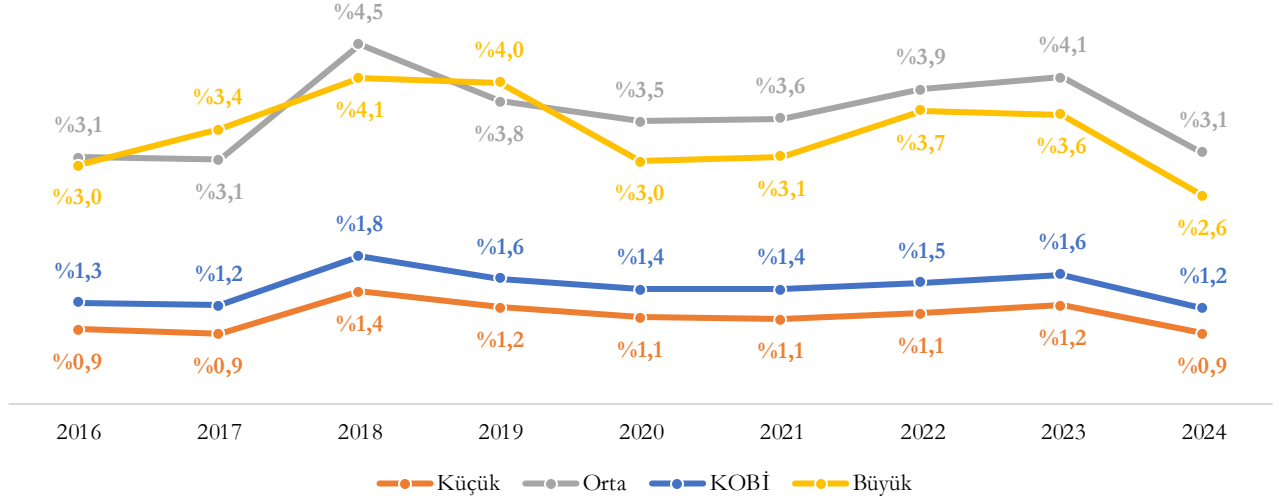
* 2023-2024 yılı ciroya göre hızlı büyüyen girişim verileri yayımlanmamıştır.

⁵ 3 yıllık periyotta yıllık olarak ortalama %10 büyüyen girişimler hızlı büyüyen girişim olarak kabul edilmektedir. Büyüme, ciro ya da istihdam üzerinden hesaplanabilir. Hızlı büyüyen girişimler ücretli çalışan sayısı 10 eşliğinin üzerinde istihdamı olan girişimlerdir.

2.5.5. Ceylan Girişimler⁶

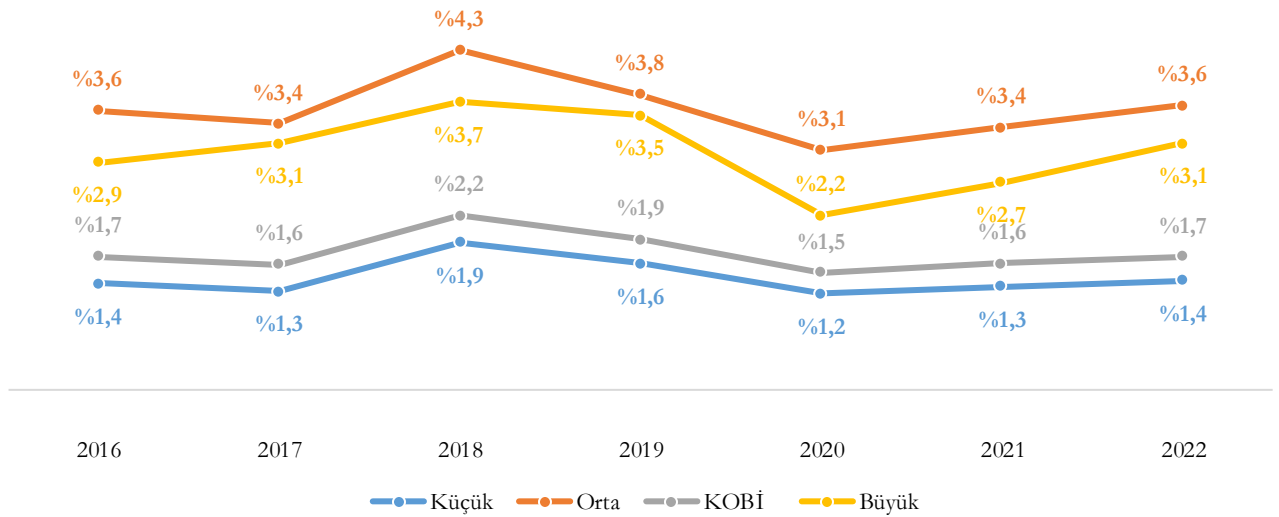
2024 yılında istihdama göre ceylan küçük ölçekli girişimlerin tüm küçük ölçekli girişimler içindeki payı %0,9, ceylan orta ölçekli girişimlerin tüm orta ölçekli girişimler içindeki payı %3,1 olup ceylan KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler (küçük ve orta ölçekli girişimler) içindeki payı %1,2'dir.

Şekil 101 - Yıllara ve Ölçklere Göre İstihdama Göre Ceylan Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2016-2024

2022 yılında ciroya göre ceylan küçük ölçekli girişimlerin tüm küçük ölçekli girişimler içindeki payı %1,4, ceylan orta ölçekli girişimlerin tüm orta ölçekli girişimler içindeki payı %3,6 olup ceylan KOBİ'lerin tüm KOBİ'ler (küçük ve orta ölçekli girişimler) içindeki payı %1,7'dir.

Şekil 102 - Yıllara ve Ölçklere Göre Ciroya Göre Ceylan Girişimlerin Tüm Girişimler İçindeki Payı (%), 2016-2022

* 2023-2024 yılı ciroya göre ceylan girişim verileri yayımlanmamıştır.

[KOBİ İstatistikleri Çalışması İçin Tıklayınız!](#)

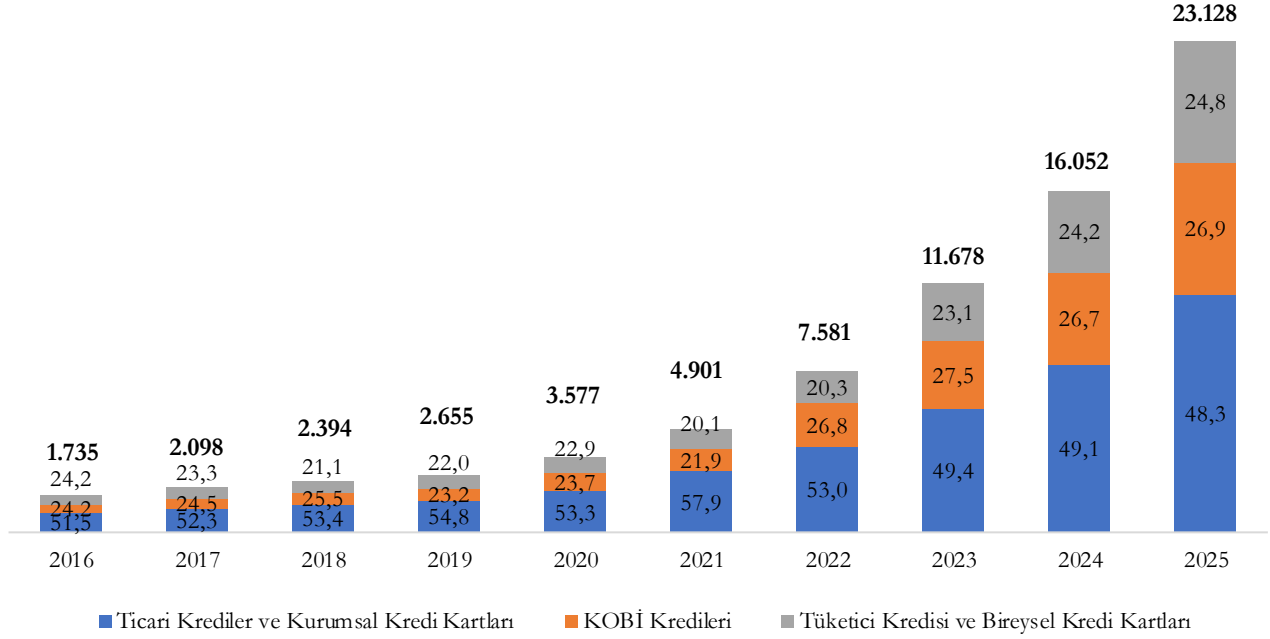
⁶ Hızlı büyüyen girişimler içinde en fazla 5 yaşında olan girişimlerdir.

3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

BDDK'nın yayımladığı Aralık 2025 TBS Temel Göstergeler Raporuna göre, toplam kredi tutarı 2025 yılı itibariyle 23.128 Milyar TL'dir. **Bunun %26,9'unu "KOBİ kredileri", %48,3'ünü "ticari ve kurumsal krediler", %24,8'ini ise "tüketici kredileri ve kredi kartları" teşkil etmiştir.** Aşağıda toplam kredilerin kredi türlerine göre dağılımının son 10 yıldaki seyri görülmektedir.

Toplam kredilerden "tüketici kredileri ve kredi kartları"nın çıkarılması suretiyle ticari kesime kullanılan krediler elde edilmektedir. 2025 yılında **"KOBİ kredileri"nin ticari kesime kullanılan krediler içindeki payı %35,8'dir.**

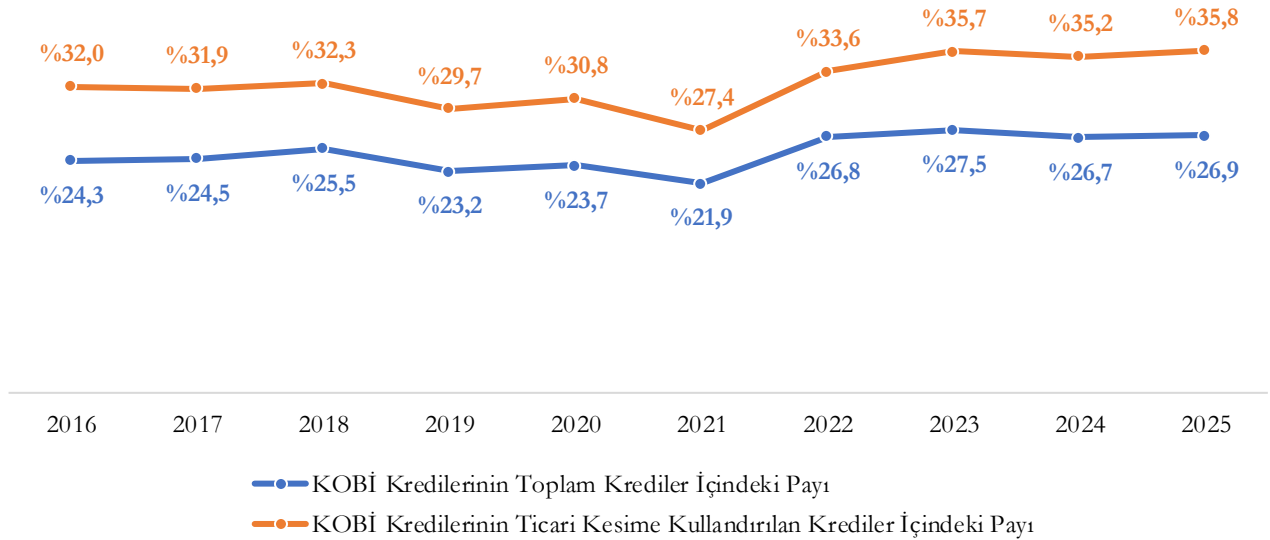
Şekil 103 – Toplam Kredilerin Kredi Türlerine Göre Dağılımı (%-Milyar TL), 2016-2025

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

Aşağıda KOBİ kredilerinin toplam krediler ve ticari kesime kullanılan krediler içindeki payının son 10 yıldaki seyri görülmektedir. Son 10 yılda KOBİ kredilerinin hem toplam krediler hem de ticari kesime kullanılan krediler içindeki payı 2021 yılında en düşük seviyeyi göstermiştir.

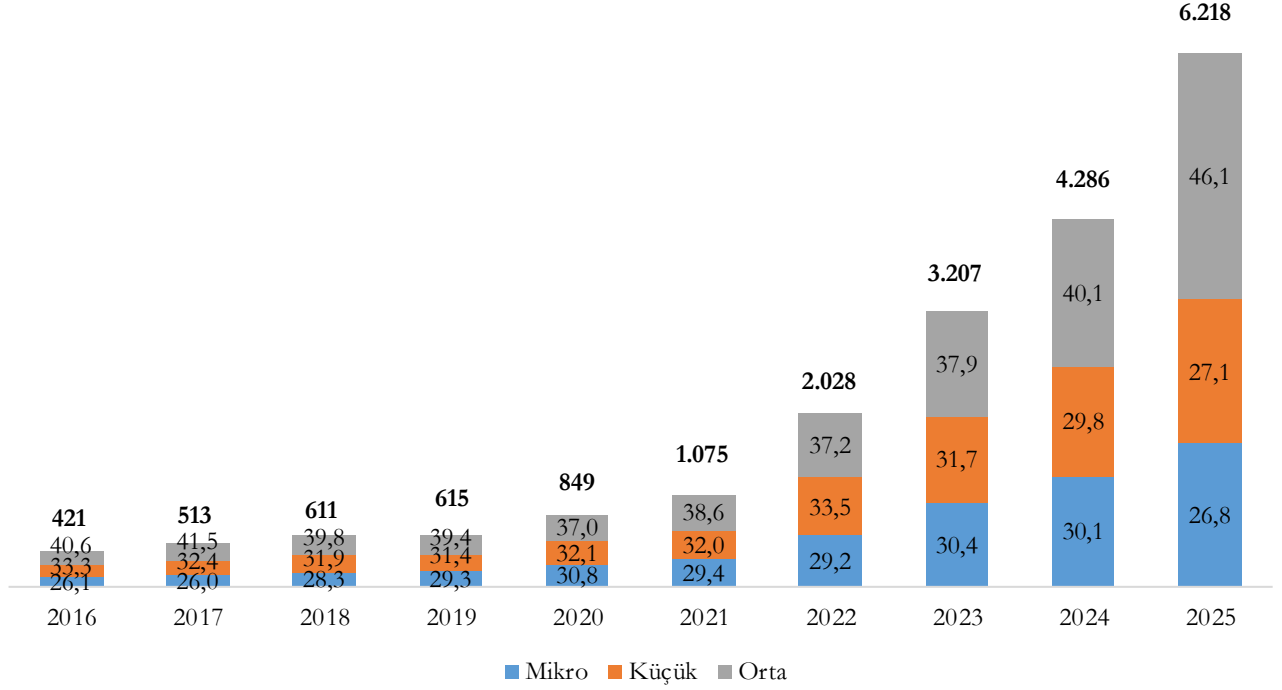
Şekil 104 – KOBİ Kredilerinin Payının Yıllara Göre Dağılımı (%), 2016-2025

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

KOBİ kredileri 2025 yılı itibariyle 6.218 Milyar TL'dir. KOBİ kredilerinin ölçeksel dağılımına bakıldığında, %26,8'ini mikro, %27,1'ini küçük, %46,1'ini ise orta ölçekli işletmeler teşkil etmiştir. Aşağıda KOBİ kredilerinin ölçeklere göre dağılımının son 10 yıldaki seyri görülmektedir.

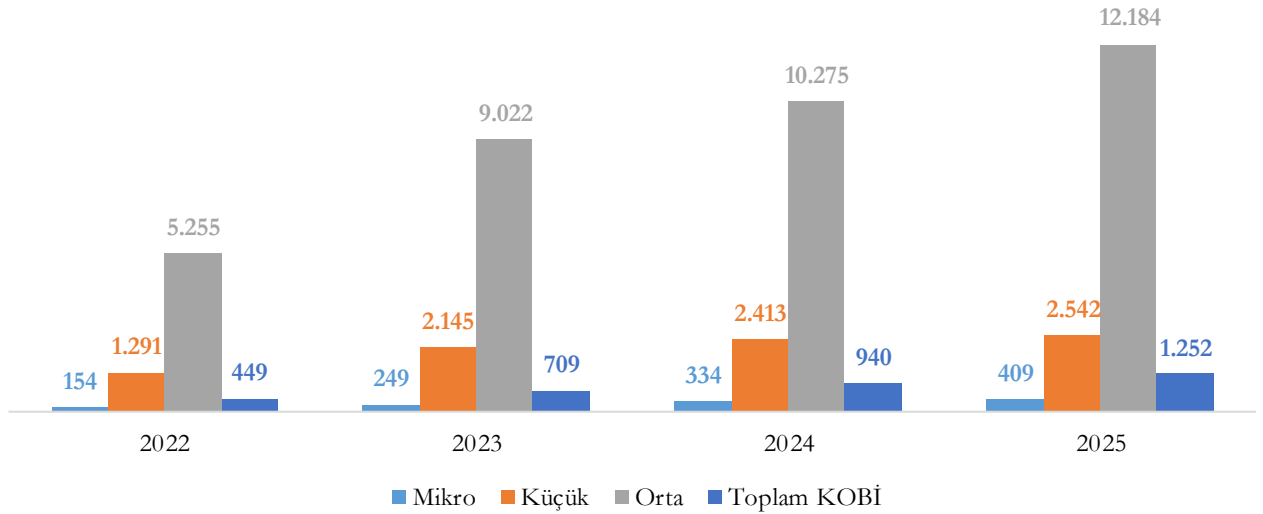
Şekil 105 - KOBİ Kredilerinin Ölçeklere Göre Dağılımı (%-Milyar TL), 2016-2025

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

2025 yılı itibariyle KOBİ'lere kullanılan ortalama kredi tutarı 1.252 Bin TL'dir. Ölçek bazında kullanılan ortalama kredi tutarı ise mikro işletmelerde 409 Bin TL, küçük işletmelerde 2.542 Bin TL ve orta ölçekli işletmelerde 12.184 Bin TL'dir.

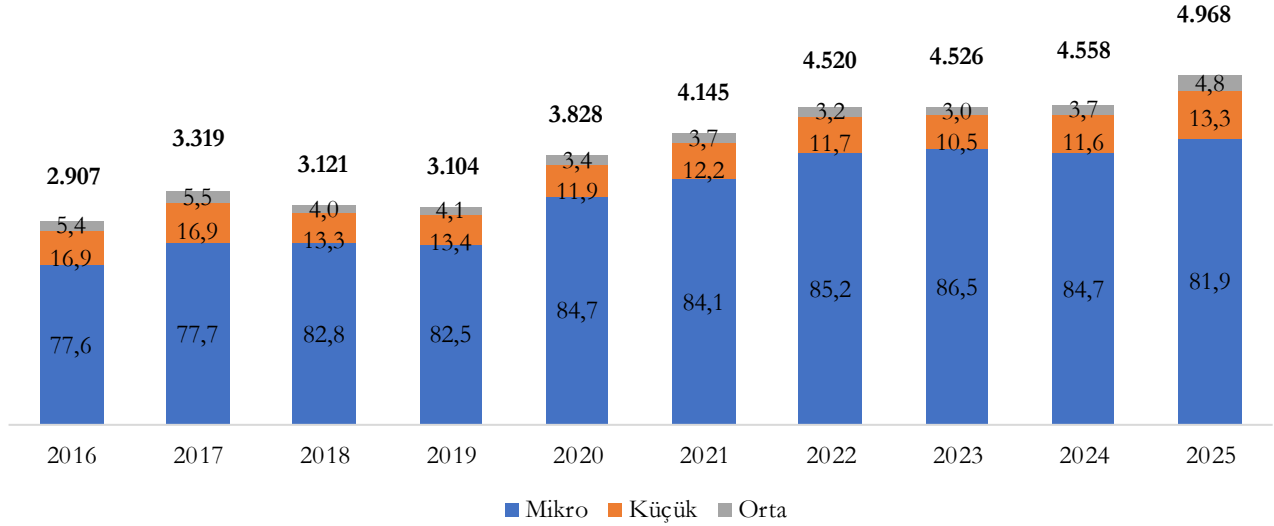
Şekil 106 – KOBİ Ortalama Kredi Tutarı (Bin TL), 2022-2025

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

2025 yılı itibariyle KOBİ niteliğindeki müşteri sayısı 4.968 Bindir. Ölçeksel dağılıma bakıldığında, KOBİ niteliğindeki müşterilerin %81,9'u mikro, %13,3'ü küçük ve %4,8'i orta ölçeklidir. Aşağıda KOBİ niteliğindeki müşterilerin ölçeksel dağılımının son 10 yıldaki seyri görülmektedir.

Şekil 107 – KOBİ Niteliğindeki Müşteri Sayısının Ölçeklere ve Yıllara Göre Dağılımı (%-Bin Müşteri), 2016-2025

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

2025 yılında takipteki kredilerin (brüt) tutarı 594 Milyar ₺, takipteki ticari kredilerin (brüt) tutarı 352 Milyar ₺, takipteki KOBİ kredilerinin (brüt) tutarı ise 200 Milyar ₺'dir. KOBİ kredilerinin takipteki krediler içindeki payı %33,7 iken takipteki ticari krediler içindeki payı %56,8'dir. Aşağıdaki tabloda toplam takipteki krediler, toplam takipteki ticari krediler ve takipteki KOBİ kredilerinin son 10 yıldaki seyri gösterilmiştir.

Tablo 6 – Takipteki KOBİ Kredileri, 2016-2025

Yıl	KOBİ Kredileri (Milyar ₺)	Toplam Takipteki Krediler (Milyar ₺)	Toplam Takipteki Ticari Krediler (Milyar ₺)	Takipteki KOBİ Kredileri (Milyar ₺)	Takipteki KOBİ Kredilerinin KOBİ Kredileri İçindeki Payı (%)	Takipteki KOBİ Kredilerinin Toplam Takipteki Krediler İçindeki Payı (%)	Takipteki KOBİ Kredilerinin Toplam Takipteki Ticari Krediler İçindeki Payı (%)
2016	421	58	39	22	5,1	37,2	55,1
2017	513	64	46	25	4,9	39,6	54,5
2018	611	97	79	44	7,2	45,4	55,6
2019	615	151	131	62	10,1	41,4	47,6
2020	849	153	136	58	6,9	38,3	43,1
2021	1.074	160	136	60	5,5	37,2	43,9
2022	2.029	163	134	59	2,9	35,8	43,8
2023	3.207	192	147	57	1,8	29,8	39,0
2024	4.286	294	179	87	2,0	29,5	48,4
2025	6.218	594	352	200	3,2	33,7	56,8

Kaynak: BDDK, Temel Göstergeler Raporu, Aralık 2025

[Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü İçin Tıklayınız!](#)